VILÁG
PROLETÁRJAI,
EGYESÜLJETEK!

Pártélet

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
FOLYÓIRATA

A tartalomból

Határozat a Központi Bizottság és a Politikai Bizottság munkarendjéről, munkamódszeréről, a KB munkabizottságainak, munkaközösségeinek és apparátusának feladatköréről

A Központi Bizottság határozata és Lukács János előadói beszéde a tagdíjfizetés módosításáról

A párttestületek munkája és a sajtónyilvánosság
(Beszélgetés Major Lászlóval)

Új utakon a KISZ
(Nagy Imre válaszol a Pártélet kérdéseire)

1988 / 12

Pártélet

A MAGYAR
SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
FOLYÓIRATA

XXXIII. ÉVFOLYAM,
12. SZÁM
DECEMBER

Szerkesztőség:
Széchenyi rakpart 19.
Budapest 1358
Telefon: 111-400, 116-263

Kiadja a Kossuth Könyvkiadó
A kiadásért felel
a Kossuth Könyvkiadó
igazgatója

Kiadóhivatal:
Révay utca 16.
Budapest Pf. 347. 1370
Telefon: 116-660

Előfizethető bármely
pártszervezetben,
a Kossuth Könyvkiadó megyei
és kerületi kirendeltségeinél
(pénzforgalmi jelzőszám
215–11529).

Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető bármely
hírlapkézbesítő postahivatalnál,
a hírlapkézbesítőknél,
a Posta hírlapüzleteiben
és a Hírlap-előfizetési és
Lapellátási Irodánál (HELIR),
Budapest XIII., Lehel u. 10/A..
1900 – közvetlenül vagy
postautalványon, valamint
átutalással a HELIR
215–96162 pénzforgalmi
jelzőszámra.

Előfizetési díj 1 évre 78 Ft

Megjelenik havonta

88.2536/12-66-21

Zrínyi Nyomda, Budapest
Felelős vezető:
Vágó Sándorné vezérigazgató

ISSN 0479–6349

FŐSZERKESZTŐ:
LAKOS SÁNDOR

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

ÁDÁM GYÖRGY
BALLAI LÁSZLÓ
BUDZSÁKLIA MÁTYÁS
DEÁK GÁBOR
GÉCZI JÁNOS
LÁTOS ISTVÁN
LEHOCZKY ISTVÁN
MOLNÁR BÉLA
NYITRAI ISTVÁN
ŐSZI ISTVÁN
RADICS KATALIN
RITTER TIBOR
SALI FERENC
SCHMIDT PÉTER
SZKOKÁN FERENC

'88/12

TARTALOM

Határozat a Központi Bizottság és a Politikai Bizottság munkarendjéről, munkamódszeréről, a KB munkabizottságainak, munkaközösségeinek és apparátusának feladatköréről 3

A Központi Bizottság határozata a tagdíjfizetés egyes kérdéseiről 13

A tagdíjfizetés rendjének módosításáról (Lukács János előadói beszéde) 15

A párttestületek munkája és a sajtónyilvánosság (Beszélgetés Major Lászlóval) 19

Új utakon a KISZ (Nagy Imre válaszol a Pártélet kérdéseire) 25

Csikós Pál
Rászorultság és állampolgári jog a szociálpolitikában 31

SZEMLE

Karácsondi Miklós
Politizálás a munkahelyen (Beszélgetés angyalföldi pártmunkásokkal) 37

Vadász Ferenc
Képviselők a munkásőrségről 43

Németh Károly
Egy vezérigazgató leváltásának tanulságai 47

JEGYZET

Kondorosi Ferenc
Párttagok a társadalmi viták fórumain 52

MŰHELY

Állásfoglalás a szervezett pártviták elveiről, módszereiről, a döntési változatok véleményeztetésének rendjéről 55

FÓRUM

Vita a párt szervezeti felépítéséről 61

A PÁRTSZERVEZETEK ÉLETÉBŐL

Barsi Tomaj
Demokratizálás a testületi munkában 73

Az MSZMP Politikai Főiskolájának pályázati felhívása 78

HOZZÁSZÓLÁSOK CIKKEINKHEZ

A pártoktatás megújulásáról *(Földes László)* 80

OLVASÓINK ÍRJÁK

Megújulás vagy meghasonlás? *(Rónai Árpád)* 82

EMLÉKEZÉS

Szakasits Árpád *(Pintér István)* 84

FONTOSABB CIKKEK JEGYZÉKE 87

A PÁRTÉLET 1988. ÉVI SZÁMAINAK TARTALOMJEGYZÉKE 89

Határozat a Központi Bizottság és a Politikai Bizottság munkarendjéről, munkamódszeréről, a KB munkabizottságainak, munkaközösségeinek és apparátusának feladatköréről

A Központi Bizottság tevékenységét — a XIII. kongresszus és az országos pártértekezlet állásfoglalása alapján — a szocialista társadalmi viszonyok fejlesztésére és védelmére, a törvényesség erősítésére, a jogállamiság kiépítésére, a gazdaságpolitika irányainak kijelölésére, a társadalom szellemi, ideológiai életének befolyásolására, erkölcsi állapotának javítására, külpolitikai elveink és céljaink, a nemzetközi kapcsolatok fejlesztése alapelveinek kialakítására, valamint a pártszervek és -szervezetek rendeltetésszerű, hatékony működésére összpontosítja.

A központi vezető szervek a politikai célok kidolgozásában a pártszervek, -szervezetek, a kommunista csoportok, a párttagok és pártonkívüliek véleményére és javaslataira támaszkodnak. Döntéseik meghozatalakor és azok végrehajtása során alapul veszik e szervek és szervezetek öntevékenységét, önállóságát és felelősségét.

A Központi Bizottság a döntések előkészítése során feltárja és összehangolja a különböző érdekeket, felhasználja a tudomány eredményeit. Mérlegeli az adott és a végrehajtáshoz szükséges feltételeket, állásfoglalásainak várható társadalmi, politikai hatásait. A párt vezető testületei elemzéseiknél és döntéseiknél figyelembe veszik az állami, a társadalmi szervezetek, érdekképviseleti szervek, nyilvános fórumok véleményét és javaslatait. Alapvetőnek tartják, hogy teljeskörűen érvényesüljön a népképviseleti szervek, a társadalmi szervezetek, a területi és munkahelyi pártszervek döntési jogköre és az ezzel járó felelősség.

Két kongresszus, illetve országos pártértekezlet között a párt munkájának irányítására és ellenőrzésére a Központi Bizottság hivatott, a párttagság egészére vonatkozó határozatot kizárólag a Központi Bizottság hozhat. A Politikai Bizottság fő feladata a döntések előkészítése és a végrehajtás szervezése. Halaszthatatlan ügyekben a KB ülései között döntéseket hoz. A Központi Bizottság munkabizottságai, munkaközösségei és tanácsadó testülete a döntéshozatal és a végrehajtás során hasznosítható tapasztalatok, következtetések feltárásában, döntési alternatívák, javaslatok kidolgozásában vesznek részt.

A Központi Bizottság — munkájának korszerűsítése során — nagy gondot fordít a párt politikai, mozgalmi jellegének érvényesítésére, döntési szerepének mérséklésére és ezzel párhuzamosan politikai befolyásának erősítésére. Tevékenységében elsősorban a politikai, stratégiai irányvonal megha-

Elfogadta a Központi Bizottság 1988. november 22-én.

tározására összpontosít, irányítja a párt szerveit és szervezeteit. A társadalom más szervezeteihez a népképviseleti és önkormányzati szervekben, a gazdaságban, a társadalmi szervezetekben és mozgalmakban dolgozó kommunisták, kommunista csoportok útján, elvi-politikai eszközökkel, meggyőzéssel közvetíti a párt politikáját.

A Központi Bizottság tiszteletben tartja az Országgyűlés kizárólagos törvényalkotói szerepét, a Minisztertanács önállóságát és felelősségét a kormányzati munkában. Támogatja a kormány tevékenységét. Megszünteti a kormányzati tevékenységi körök — közöttük a kül- és belügyek, a honvédelem — közvetlen irányítását, a párt és az állami testületek működésének párhuzamosságait.

A társadalmi szervezetek, mozgalmak autonómiájára, önálló politikai arculatuk és tevékenységük kialakítására alapozva a Központi Bizottság azt várja, hogy e szervezetek az általuk képviselt rétegek érdekeinek feltárásával és képviseletével járuljanak hozzá a politika alakításához. A párt központi testületei az érdekegyeztetés, az érdekek védelme fő színterének az érdekképviseleti szervek egymás közötti, illetve e szervek, a munkaadók és a kormány egyeztető megbeszéléseit, fórumait tartják.

Mindez azt jelenti, hogy a párt politikai befolyását elsősorban a különböző társadalmi szervezetekben dolgozó kommunisták útján érvényesíti. Az Országgyűlésben, az országos társadalmi szervezetekben, tömegszervezetekben és -mozgalmakban a kommunista csoportok megalakítása és működtetése a Központi Bizottság fontos feladata.

I.
A KÖZPONTI BIZOTTSÁG HATÁSKÖRE, TAGJAINAK ÉS TISZTSÉGVISELŐINEK FŐBB FELADATAI

1. *A Központi Bizottság* két kongresszus, illetve országos pártértekezlet között az MSZMP legfelső politikai döntéshozó, irányító és ellenőrző testülete. A Központi Bizottság csak a párt politikájával, belső életével összefüggő kérdésekben dönt, illetve hoz határozatot. E határozatok képviselete és végrehajtása a párt szervei, szervezetei és tagjai számára kötelező. A politikai intézményrendszer más szervei esetében ajánlásokkal, állásfoglalásokkal él, amelyek ott dolgozó kommunisták számára irányadók.

A Központi Bizottság dönt:

— a kongresszus, illetve a pártértekezlet határozatainak végrehajtását szolgáló alapvető politikai kérdésekben;
— hatáskörébe tartozó politikai, szervezeti és személyi ügyekben;
— a tagság egészére kiterjedő pártviták témáiban, szervezésében;
— megválasztja, illetve felmenti
  — a Politikai Bizottságot;
  — a párt elnökét, főtitkárát és a Központi Bizottság titkárait;
  — a Központi Bizottság munkabizottságainak, tanácsadó testületének elnökeit, tagjait s a munkaközösségek elnökeit.
— kinevezi, illetve felmenti:
  — a Központi Bizottság osztályainak, intézményeinek vezetőit, központi lapjainak és folyóiratainak főszerkesztőit.

A Központi Bizottság állást foglal:

— a társadalmat érintő főbb kül- és belpolitikai kérdésekben;
— a pártélet időszerű kérdéseiben, a párton belüli viták lényeges elvi összefüggéseiben;

— a gazdasági helyzet értékelésében és fejlesztésének főbb irányaiban;
— a KB tagjai ellen kezdeményezett pártfegyelmi eljárások engedélyezésében;
— a KB hatásköri listájában szereplő funkciókat betöltő személyek jelölésében, kinevezésében, illetve felmentésében.

2. *A Központi Bizottság tagjainak jogai és kötelességei* azonosak. Megbízatásuk két kongresszus közötti ciklusra szól. A megbízatás időtartama ettől a testület tagjának saját kezdeményezésére vagy más okból történő felmentése, illetve lemondása esetén tér el.
a) A Központi Bizottság tagjainak joga, hogy részt vegyenek a határozatok előkészítésében, a testület ülésein — egyező vagy eltérő egyéni, illetve csoportos véleményük, javaslataik ismertetésével — a döntések tartalmának kialakításában és meghozatalában.
b) Joguk van arra, hogy a testület ülésein közérdekű bejelentéseket tegyenek, olyan kérdésekről is véleményt nyilvánítsanak, amelyek nem szerepelnek a napirenden. A döntés után kisebbségben maradottaknak a testületi határozatot, állásfoglalást kell képviselniük, de joguk, hogy ellenvéleményüket a KB ülésein újra felvessék, kezdeményezzék annak újratárgyalását. A Központi Bizottság tagjai közvetlenül is tehetnek észrevételeket, javaslatokat a Politikai Bizottságnak. Tanulmányozhatják a Politikai Bizottság és a munkabizottságok által tárgyalt előterjesztéseket, határozatokat és okmányokat, bármely párttestület ülésének teljes jegyzőkönyvét. Kérdésekkel és észrevételekkel fordulhatnak minden pártszervhez.
A Központi Bizottság tagjai — a testület, illetve saját kezdeményezésük s az illetékes elnökkel történő előzetes egyeztetés alapján — részt vehetnek a KB állandó és alkalmi munkabizottságainak tevékenységében. A testület megbízásából részt vesznek az MSZMP nemzetközi kapcsolatainak ápolásában.
c) A Központi Bizottság tagjai személyes politikai felelősséggel tartoznak a Központi Bizottságban végzett munkájukért. A testület állásfoglalásait kötelesek képviselni, azokról a területi pártszerveket, a párttagságot tájékoztatni. A testület tagjainak alapvető kötelezettsége aktívan részt venni a párthatározatok végrehajtásában, a párt gyakorlati tevékenységében, saját alapszervezetük munkájában. Lehetőség szerint rendszeresen vegyenek részt a pártalapszervezetek taggyűlésein, a területi pártszervek testületi ülésein.
d) A testület tagjainak munkafeltételeit a Központi Bizottság apparátusa biztosítja. A KB Iroda gondoskodik arról, hogy a testület tagjai rendszeresen megkapják a napirendre tűzött témákkal kapcsolatos háttér-információkat, a bel- és külpolitikai, a pártélet eseményeiről szóló dokumentumokat, tájékoztató anyagokat s azoknak a témáknak a jegyzékét, amelyeket a budapesti, a megyei és a megyei jogú pártbizottságok az adott időszakban napirendre tűznek.

3. A párt és a Központi Bizottság tisztségviselőinek feladatköre:
A párt elnöke képviseli a pártot hazai és nemzetközi kapcsolataiban. A Központi Bizottság ülésein az elnökség tagjaival felváltva elnököl.
A párt főtitkára képviseli a pártot, vezeti a Politikai Bizottság munkáját, a KB titkárainak bevonásával koordinálja a párt központi szerveinek a társadalom különböző területein folytatott tevékenységét, irányítja a Központi Bizottság titkárainak s velük együttműködve a KB osztályainak, intézményeinek munkáját.
A Központi Bizottság titkárai — mint a testület választott tisztségviselői —

részt vesznek a politika képviseletében, irányítják a KB által megjelölt munkaterületeken folyó politikai munkát, felügyelik a hozzájuk tartozó központi apparátusi részlegek és pártintézmények munkáját.

II.
A KÖZPONTI BIZOTTSÁG MUNKAMÓDSZERE

1. A Központi Bizottság rendszeresen áttekinti a kongresszus és saját határozatai végrehajtását, a társadalmi, a gazdasági és a politikai folyamatokat, az ideológiai élet kérdéseit, a párt tevékenységét. Időszakonként elemzi a nemzetközi helyzetet, hazánk és az MSZMP pártközi kapcsolatainak alakulását.

A testület — ha a kérdés társadalmi fontossága indokolja — az egész párttagságra kiterjedő, szervezett pártvita alapján dönt.

A Központi Bizottság fontosabb javaslatainak előzetes véleményezésébe bevonja a pártszervezeteket. Igényli a több változatot tartalmazó tervezetek, megoldási módok kidolgozását. Biztosítja a javasoltaktól eltérő elgondolások, vélemények ismertetését.

A testület döntéseit kollektívan és demokratikusan hozza. A döntésben, annak végrehajtásában részt vevők személyes, politikai felelősséget viselnek.

2. A Központi Bizottság új határozatot csak feltétlenül indokolt esetben hoz, ugyanabban a témában csak egy határozatot tart érvényben. A végrehajtott vagy időszerűtlenné vált határozatokat folyamatosan hatálytalanítja. Gondoskodik a gyakorlati tapasztalatok, javaslatok és kezdeményezések hasznosításáról, tiszteletben tartja a helyi szervek önállóságát. Folyamatosan tökéletesíti belső életének szervezettségét, munkamódszereit. A politika és a határozatok helyességének rendszeres ellenőrzése tevékenységének fontos része. Az ellenőrzés tapasztalatait hasznosítja és rendszeresen nyilvánosságra hozza, minden esetben kitérve a személyes felelősségre is.

3. A Központi Bizottság

a) a pártmunka politikai, mozgalmi jellegének érvényesítése során

— erősíti közvetlen, a tagjain keresztül tartott kapcsolatait a párt szerveivel és tagjaival;

— figyelembe veszi a pártszervek, -szervezetek, a párt tagjainak javaslatait, véleményét, épít kezdeményezéseikre, s ezekre folyamatosan válaszol;

— növeli az élőszó, a meggyőzés erejét, s ezzel párhuzamosan csökkenti a pártmunka bürokratikus vonásait, küzd a felesleges adminisztráció, a hivatalnoki szemlélet ellen;

— a nyilvánosságot is felhasználva fellép a szocialista elvektől idegen magatartás, a szubjektivizmus, a korrupció, a hatalommal való visszaélés minden formája ellen. A vétkesekkel szemben fegyelmi felelősségre vonást kezdeményez.

b) a népképviseleti szervekkel, a társadalmi szervezetekkel, mozgalmakkal és az egyesületekkel fenntartott munkakapcsolatai során:

— politikáját az ott dolgozó kommunisták, kommunista csoportok útján közvetíti, érvényesíti. Ennek érdekében folyamatos tájékoztatást nyújt számukra, esetenként megbízatást ad a testületi döntések, álláspontok képviseletére;

— igényli és hasznosítja e szervek, szervezetek észrevételeit és javaslatait;

— kezdeményezi és segíti a szocialista pluralizmus gyakorlati érvényesítését;

— szükség szerint beszámoltatja e szervek kommunista vezetőit, az itt tevékenykedő kommunista csoportok vezetőit.

4. A Központi Bizottság munkájáról évente beszámol a párt tagjainak. Tevékenységéről és döntéseiről — az arról szóló külön határozata szerint — tájékoztatja a párt tagjait, az állami szervek és a társadalmi szervezetek vezető testületeit, az ország lakosságát.

A Központi Bizottság — a párttagság részletesebb tájékoztatása érdekében — a pártsajtóban, a párt folyóirataiban és az Alapszervezeti Tájékoztatóban (jelenleg Titkári Tájékoztatóban) közzé teszi határozatait, illetve — a testület döntésétől függően — az előterjesztés, az előadói beszéd és a vita tartalmát. Intézkedik a folyamatban levő, kidolgozás alatt álló munkákról szóló információk, az előkészítés során felmerült alternatív javaslatok, a hozott döntések indokainak, összefüggéseinek és részleteinek közreadásáról.

5. A Központi Bizottság indokolt esetben — a testület tagjai többségének egyetértésével — zárt ülést tart, amelyről külön döntése szerint tájékoztatja a közvéleményt.

III.

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG SZERVEINEK FŐBB FELADATAI ÉS MUNKAMÓDSZERE

1. *A Politikai Bizottság* a Központi Bizottság munkáját előkészítő és döntései végrehajtását szervező testület, tevékenységét a Központi Bizottság irányítja és ellenőrzi, amelyért e testületnek felelős. Munkája során érvényesíti azokat a politikai és módszertani elveket, amelyeket a Központi Bizottság a maga számára megjelöl.

A Politikai Bizottság a Központi Bizottság két ülése között a párt vezető szerve, dönt, illetve állást foglal a hatáskörébe tartozó politikai, szervezeti és személyi kérdésekben.

Szervezi és ellenőrzi a Központi Bizottság határozatainak végrehajtását. Munkájáról, tapasztalatairól folyamatosan tájékoztatja a testület tagjait.

A Központi Bizottság elé kerülő személyi ügyek előkészítése során konzultál a Központi Bizottság tagjaival, és — amennyiben indokolt — a pártszervekkel, -szervezetekkel, tömegszervezeti vezetőkkel és pártonkívüli közéleti, tudományos személyiségekkel is. E konzultációk tapasztalatairól beszámol a Központi Bizottságnak.

A Politikai Bizottság üléseit — munkaterv alapján — általában kéthetenként, illetve szükség szerint tartja. Az ülést a párt főtitkára vagy a testület általa megbízott tagja vezeti. Az üléseken a testület tagjain kívül a Politikai Bizottság által meghívottak vesznek részt. A meghívottak körét a testület munkatervben, illetve szükség szerint, alkalmanként határozza meg.

A Politikai Bizottság tevékenységéről, döntéseiről folyamatosan tájékoztatja a Központi Bizottságot, a párttagságot, az ország lakosságát.

2. *A Központi Bizottság által választott munkabizottságok és munkaközösségek* konzultatív testületek, amelyek a politika, a pártmunka konkrét kérdéseivel, szakmai összefüggéseivel foglalkoznak. Tagjai általában párttagok lehetnek, s munkájukban közvetlenül részt vesznek a KB tagjai is. A feladatkörükbe utalt kérdések megvitatásával, tapasztalataik összegzésével, javaslataikkal, döntési alternatívák kidolgozásával segítik a párt vezető szerveinek munkáját. Ennek érdekében konzultációkat szerveznek és tevékenységükről tájékoztatják a közvéleményt. Döntést nem hozhatnak. Testületi megbízás alapján közvetlenül is javaslatokat terjeszthetnek a Központi Bizottság elé.

A Központi Bizottság megszünteti a jelenleg működő munkabizottságokat, s a következő állandó bizottságokat hozza létre:
— Nemzetközi, Jogi és Közigazgatáspolitikai Bizottság
Elnöke: a párt főtitkára
— Társadalompolitikai Bizottság
Elnöke: KB-titkár
— Pártpolitikai Bizottság
Elnöke: KB-titkár
— Gazdaság- és Szociálpolitikai Bizottság
Elnöke: KB-titkár
Az állandó bizottságok mellett továbbra is működjenek a KB alábbi munkaközösségei:
— Közgazdasági Munkaközösség
— Művelődéspolitikai Munkaközösség
— Szövetkezetpolitikai Munkaközösség
— Tudománypolitikai Munkaközösség.
A Központi Bizottság egyes kérdések megvizsgálására, azokban előterjesztések kidolgozására, a határozatok végrehajtásának ellenőrzésére tagjainak sorából alkalmi bizottságokat is létrehoz. Ezek vezetői a bizottság jelentését, javaslatait közvetlenül terjesztik a Központi Bizottság elé. Munkájukba szükség szerint bevonják az adott terület szakembereinek széles körét, köztük pártonkívülieket is.
3. *A Központi Bizottság* saját munkájának segítése, a döntések előkészítése érdekében *tanácsadó testületet* működtet, amelynek tevékenységét külön szabályozza.

IV.
A KÖZPONTI BIZOTTSÁG APPARÁTUSÁNAK FŐBB FELADATAI ÉS SZERVEZETI FELÉPÍTÉSÉNEK ÁLTALÁNOS ELVEI

A központi és a területi pártszervek függetlenített apparátusai az adott szintű párttestületek munkaszervezetei, azok megbízásából és irányításával végzik munkájukat. A felső pártszervek apparátusai nem irányíthatják az alsóbb pártszerveket és azok apparátusait.
1. A Központi Bizottság apparátusa — a testület felhatalmazása alapján — a pártszervezetekre támaszkodva, a különféle társadalmi szervezetek, a szakmai és tudományos intézetek véleményét, javaslatait és tapasztalatait hasznosítva végzi munkáját. Feladatkörébe tartozik:
— a testületek döntéseit előkészítő, döntéshozó, végrehajtást szervező és ellenőrző munkájának segítése;
— a testületi előterjesztések, személyi javaslatok, jelentések előkészítése; külső szervek előterjesztéseinek, javaslatainak véleményezése;
— a politikai, a társadalmi, az állami, a gazdasági, az ideológiai és a kulturális élet folyamatainak, jelzéseinek figyelemmel kísérése; a tapasztalatok összesítése és elemzése; javaslatok, kezdeményezések kidolgozása;
— megbízás szerinti részvétel a határozatok végrehajtásának, a pártmunka gyakorlatának segítésében, ellenőrzésében, illetve beszámolás e munka tapasztalatairól;
— a területi munkakapcsolatokban az együttműködés, a jelzés és a visszajelzés új formáinak alkalmazása.
Az apparátus tagjai olyan elkötelezett. elemző munkára alkalmas pártmunkások legyenek, akik a politikai munkában kellő gyakorlattal és tapasztalat-

tal, a munkakör által támasztott követelményeknek megfelelő szakmai felkészültséggel és személyes tulajdonságokkal rendelkeznek. Indokolt az apparátus fiatalítása.

2. A Központi Bizottság apparátusának jelenlegi — nyolc osztályból álló — rendszerét megszünteti, s az apparátust munkájának, feladatainak igényei szerint szervezi meg.

A létrehozott munkacsoportok, osztályok nem mereven elkülönülő szervezeti egységek, hanem egymással folyamatos együttműködésben álló részei az apparátus egészének, amelyek rugalmas szervezeti munkaformákat alkotva együtt szolgálják, segítik a központi párttestületek munkáját.

Ennek érdekében nagy gonddal szükséges megszervezni az osztályok, munkacsoportok tevékenységének összehangolását, az apparátus tagjainak együttes és speciális felkészítését, folyamatos tájékoztatását.

A Központi Bizottság apparátusának irányítása a főtitkár feladata, aki a munkát a titkárok bevonásával koordinálja. A párt főtitkára és a KB titkárai — fő feladatuk ellátása mellett — felügyelik a KB osztályainak tevékenységét. Ennek során — az osztályvezetők önállóságának és felelősségének figyelembevételével — biztosítják a párt testületei által meghatározott politikai irányvonal érvényesítését.

A KB osztályvezetőit — a Politikai Bizottság előterjesztése alapján — a Központi Bizottság, az osztályvezető-helyetteseket a Politikai Bizottság, a politikai munkatársakat a felügyelő KB-titkárok, a szakelőadókat és adminisztrátorokat az osztályvezetők nevezik ki.

A KB osztályai, osztályvezetői önállóan gazdálkodnak a részükre biztosított anyagi és pénzügyi eszközökkel. Önállóan döntenek tiszteletdíjas társadalmi munkatársak, részmunkaidőben vagy átmenetileg foglalkoztatottak alkalmazásáról.

A Központi Bizottság gondoskodik arról, hogy apparátusának erkölcsi és anyagi megbecsülése az ott dolgozó munkatársak politikai munkájának színvonalához igazodjék.

3. A Központi Bizottság apparátusának szervezeti felépítése és főbb feladatai:

a) A párt elnöke, főtitkára és a KB titkárai mellett működő munkacsoportok:

A KB tisztségviselői feladataik ellátásához munkacsoportokat vesznek igénybe. A munkacsoportokba tartozó szakreferensek a KB apparátusának részét képezik és osztályvezető-helyettesi besorolásban látják el feladataikat, kinevezésük az elnök, a főtitkár, illetve az illetékes KB-titkár joga.

A párt elnöke mellett:
— az elnök feladatainak ellátását szűk körű politikai és adminisztratív munkacsoport segítse.

A párt főtitkára mellett:
— parlamenti, állami, jogpolitikai és közigazgatási témákkal,
— nemzetközi és biztonságpolitikai kérdésekkel és
— a szakszervezetek országos vezetőségeiben, a Hazafias Népfront Országos Tanácsában és a KISZ Központi Bizottságában dolgozó kommunistacsoportokkal, valamint a Munkásőrséggel
foglalkozó munkacsoportok alakuljanak.

A KB titkárai mellett
— a tevékenységi körükhöz igazodó politikai és adminisztratív feladatokat ellátó apparátus dolgozzék.

b) A Központi Bizottság osztályai

A Központi Bizottság Irodája

Feladatai:

— a Központi Bizottság és a Politikai Bizottság testületi munkája összes feltételeinek biztosítása (ennek részeként a testületi anyagok előkészítésének koordinálása, a vezető szervek tájékoztatása, a testületi anyagok, információk és háttéranyagok eljuttatása, valamint a központi párttestületek tagjai ülésen kívüli munkájának feltételeiről való gondoskodás, a székház helyiségeinek, technikai eszközeinek igénybevétele stb.);
— szóvivőiroda működtetése, ennek részeként: a párt szóvivője által tartandó tájékoztatók szervezése; a szóvivői munka adminisztratív és technikai feltételeinek biztosítása; a vezető pártszervek üléseiről megjelenő közlemények, pártkiadványok szerkesztésében való közreműködés;
— a párt elnökének és főtitkárának hazai és nemzetközi programjaival összefüggő sajtómunka;
— a párt központi testületei döntéseinek, határozatainak, jegyzőkönyveinek dokumentálása és nyilvántartása;
— a központi testületi dokumentumok archiválása;
— politikai információs adatbank működtetése.

Társadalompolitikai Osztály

Feladatai:

— politikai együttműködés a társadalmi szervezetekkel, tömegmozgalmakkal és egyesületekkel, társadalmi rétegekkel;
— tájékoztatás és sajtópolitika, a lakosság, a hazai és a nemzetközi közvélemény tájékoztatása, agitációs munka;
— művelődéspolitika;
— ideológiai munka (eszmék, új irányzatok itthon és külföldön; ideológiai és társadalomtudományi műhelyek kutatási eredményeinek hasznosítása, kutatási témák megrendelése;
— nemzetiségi politika.

Pártpolitikai Osztály:

Feladatai:

— a párt szervezeti felépítésével, működésének tartalmával és módszereivel kapcsolatos koncepciók kimunkálása;
— munkakapcsolatok szervezése a budapesti pártbizottsággal és a megyei, megyei jogú pártbizottságokkal; a megyei első titkári értekezletek szervezése;
— a párt szerveinek, szervezeteinek és tagjainak tájékoztatása, valamint az ehhez szükséges kiadványok szerkesztése és megjelentetése;
— pártviták szervezése, a tapasztalatok összegzése;
— a Központi Bizottság tisztségviselői, a KB és a Politikai Bizottság tagjai részvételének szervezése a párt szerveinek és szervezeteinek rendezvényein, testületi ülésein, taggyűlésein;
— a párttal, a párt politikájával kapcsolatos bejelentésekkel való foglalkozás;
— káderpolitikai feladatok (a káderpolitikai elvek érvényesítése, a káderutánpótlás gondozása; a káderhatásköri lista és a kádernyilvántartás kezelése);
— pártépítési és tagfelvételi munka;
— tagnyilvántartás.

Gazdaság- és Szociálpolitikai Osztály
Feladatai:
— gazdaságpolitikai, gazdaságirányítási koncepciók kimunkálása, előkészítése;
— a párt gazdaságpolitikai döntései végrehajtásának elemzése és ellenőrzése;
— a termelés- és elosztáspolitika érvényesülésének, hatásainak vizsgálata,
— a nemzetközi gazdasági kapcsolatok figyelemmel kísérése, javaslatok előkészítése;
— népesség és életszínvonal-politika, életmód;
— egészségügyi és szociálpolitika;
— szövetkezetpolitika;
— környezetvédelem;
— gazdaságpolitikai információ tartalmának kimunkálása.
Nemzetközi Pártkapcsolatok Osztálya
Feladatai:
— pártközi kapcsolatok tartása és szervezése (a kommunista és munkáspártokkal, a szocialista, a tőkés országok és a harmadik világ pártjaival való kapcsolattartás);
— a párt nemzetközi tevékenységéről szóló külföldi tájékoztatás szervezése.
Gazdálkodási Osztály
Feladatai:
— a párt vagyonának, pénzügyeinek és költségvetésének kezelése, tervezési és szabályozási tevékenység ellátása;
— a területi pártszervek és pártintézmények gazdálkodásának koordinálása, segítése és ellenőrzése;
— a KB-apparátus működéséhez szükséges anyagi, tárgyi, technikai feltételek biztosítása, ügykezelés, ügyintézés;
— a párt anyagi és pénzeszközeivel való gazdálkodás, vállalkozások, beruházások szervezése;
— a párttagsági díjak kezelése;
— a párt üdülőinek, vállalatainak felügyeleti irányítása;
— utazási feltételek biztosítása;
— műszaki, ellátó és termelő egységek működtetése.

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG ÜGYRENDJE

1. A Központi Bizottság üléseit munkaterv alapján szükség szerint, de legalább háromhavonként tartja, s azt az állandó összetételű elnökség tagjai (a párt elnöke, főtitkára, a KB titkárai, az előterjesztő személyek) közül a KB tisztségviselői vezetik.

Az elnökség feladata az ülés elnöke munkájának menet közbeni segítése, aki vezeti a vitát, szavazásra bocsátja a döntési javaslatokat, s kimondja a döntést. A KB üléseit a Politikai Bizottság 14 nappal előbb — a helyszín, az időpont és a napirendek megjelölésével — meghirdeti, az írásbeli anyagot pedig legkésőbb az ülés előtt egy héttel megküldi a testület tagjainak.

A Központi Bizottság összehívását a testület tagjai a Politikai Bizottságon keresztül soron kívül is kezdeményezhetik. Az ülést össze kell hívni, ha a kezdeményezéssel a KB tagjainak 25 százaléka egyetért.

2. A KB ülésein tanácskozási jogú meghívottak is részt vesznek, akiknek körét a munkatervben előre, illetve alkalmanként — a Politikai Bizottság javaslata alapján — a Központi Bizottság határozza meg.

3. A Központi Bizottság által a munkatervben elfogadott napirendi pontokon kívül a testület bármelyik tagja javaslatot tehet a napirend kiegészítésére. A KB nyílt szavazással dönt arról, hogy a javasolt témát napirendre tűzi vagy sem. Napirendre kell tűzni, ha azzal a KB tagjainak 25 százaléka egyetért.
A testület elé kerülő jelentésekben, előterjesztésekben, a szóbeli kiegészítésekben, az időszerű témák tárgyalása során állást kell foglalni azokban a kérdésekben, amelyeket a párt tagjai, szervei és szervezetei, valamint a társadalmi szervek, mozgalmak jeleznek. A tárgyalt kérdésekben ugyancsak tájékoztatni kell a testületeket a párt politikájával ellentétes nézetekről és törekvésekről.

4. A Központi Bizottság ülésének időtartamát a testület maga határozza meg.

5. Az előterjesztésről a határozati javaslatról folyó vita a szavazás megkezdéséig tart. A vitában mindenki több ízben is szót kaphat, vita közben is — a hozzászólás elhangzása után — kérdést tehet fel az előterjesztőhöz, a hozzászólóhoz, illetve rövid megjegyzéseket fűzhet az elhangzottak tartalmához. A vitában a meghívottak is részt vehetnek. A hozzászólások időtartamát a KB szótöbbséggel, nyílt szavazással korlátozhatja. A vitát az elnök javaslatára a testület nyílt szavazással rekesztheti be. Az előterjesztő a vita során tett javaslatokra köteles választ adni.
Ha szükséges, a KB ugyanabban a témában több alkalommal is testületi vitát folytat.

6. A Központi Bizottság határozatait egyszerű szótöbbséggel hozza. A testület határozatképes, ha a szavazás időpontjában tagjainak kétharmada jelen van. A módosító indítványokról — az indítványt tevő vagy a KB bármelyik tagja kérésére — külön szavazást kell tartani. A testület először a módosító indítványról szavaz, majd az előterjesztésről összességében.

7. A Központi Bizottság a hatáskörébe tartozó funkciókat betöltő személyek felmentéséről — a Politikai Bizottság előterjesztése alapján — nyílt szavazással, szótöbbséggel foglal állást, vagy dönt.
A párt elnökének, főtitkárának, a KB titkárainak és a Politikai Bizottság tagjainak megválasztása, a Központi Bizottság kiegészítése esetén a testület nyílt szavazással jelölőbizottságot bíz meg, amelynek elnökére és tagjaira a Politikai Bizottság tesz javaslatot. A KB új tagjának jelölése esetén e feladatot a Politikai Bizottság is betöltheti. A jelölőbizottság előterjesztése alapján a KB titkos szavazással dönt e funkciók betöltéséről.
A Központi Bizottság kinevezési és ajánlási jogkörébe tartozó funkciók esetében — a Politikai Bizottság előterjesztése alapján — nyílt szavazással, szótöbbséggel határoz, illetve foglal állást.
A személyi változások nyilvánosságra hozatala a Központi Bizottság üléséről kiadott közlemény keretében történik.

8. A Központi Bizottság tagjai kezdeményezhetik, hogy a testület nyílt szavazás helyett titkos szavazással döntsön. Ennek elfogadásához a testület tagjai többségének egyetértése szükséges.

9. A Központi Bizottság üléseire ügyrendi javaslatot a testület bármelyik tagja soron kívül is tehet, amelyet szavazásra kell bocsátani a KB ülésén. E kérdésben a testület nyílt szavazással, szótöbbséggel dönt.

A Központi Bizottság határozata a tagdíjfizetés egyes kérdéseiről

A Központi Bizottság 1988. november 22-i ülésén áttekintette az 1985. november 12-i — a tagdíjfizetés rendjére hozott — határozata végrehajtását és megállapította:

— A párttagság fegyelmezetten eleget tesz tagdíjfizetési kötelezettségeinek, s ily módon jelentősen hozzájárul a párt működéséhez.

— Számottevően nőtt azonban azoknak a párttagoknak a száma, akik — főként az életszínvonal csökkenésének hatására — magasnak tartják a tagdíjat, és annak mérséklését kérik.

— A személyi jövedelemadó bevezetése, a bérek bruttósítása megváltoztatta a bérből és fizetésből élők keresetének szerkezetét, és emiatt szükségessé vált a tagdíjalap újbóli meghatározása.

Figyelembe véve a tagdíjfizetés tapasztalatait, a párttagság észrevételeit, valamint a párttagságnak a tagdíjfizetés rendjére és a tagdíj mértékének csökkentésére vonatkozó javaslatait, a Központi Bizottság a tagdíjfizetés rendjét az alábbiakban szabályozza:

A Központi Bizottság a rendszeres tagdíjfizetést elvi, politikai kérdésnek, a párthoz való tartozás egyik kifejezőjének és a párt működéséhez való fontos hozzájárulásnak tekinti.

A tagsági díj fizetése havonta, alapszervezeti hovatartozás szerint, százalékos rendszerben történjen. Az újonnan felvett párttagok a tagsági díjat a tagkönyvátvétel időpontjától fizessék.

A párttagok tagdíjának megállapításánál általánosan követendő elv: a tagdíjfizetés a párttag számára — mindenkor — a párttagsággal együtt járó önként vállalt anyagi kötelezettség.

Ennek megfelelően:

1. A párt tagjai önként bevallott keresetükkel (jövedelmükkel) arányosan, progresszív kulcsok szerint fizessék tagdíjukat.

2. A tagdíjfizetés alapja:

— a bérből és fizetésből élőknél a főfoglalkozásukban az előző évben elért, jövedelemadóval, nyugdíjjárulékkal és a szakszervezeti tagsági díjjal csökkentett kereset egyhavi átlaga,

— az önálló, illetve szabadfoglalkozású párttagoknál a jövedelemadó alá eső azzal, valamint a nyugdíjjárulékkal csökkentett előző évi jövedelmük egyhavi átlaga.

— a nyugdíjasoknál a nyugdíjazáskor megállapított nyugdíj összege,

— az önálló keresettel nem rendelkezők, a gyermekgondozáson levők, a tanulók, a sorkatonák, a háztartásbeliek a legalacsonyabb tagdíjat fizessék.

3. Tagdíjfizetési táblázat:

— 4 000,— Ft-ig a párttag elhatározása szerint	5—40,— Ft
— 4 001— 6 000,— Ft-ig	1,5%
— 6 001—12 000,— Ft-ig	2,0%
— 12 001—20 000,— Ft-ig	2,5%
— 20 001—30 000,— Ft-ig	3,0%
— 30 000,— Ft felett	4,0%

4. A tagdíj megállapításának és fizetésének módja:

— A fizetendő összeget — egy évben egyszer, az első negyedévben — az alapszervezet vezetősége a párttaggal egyetértésben állapítsa meg.

— A pártalapszervezet vezetősége hozzájárulhat ahhoz, hogy indokolt esetben, például tartós betegség alkalmával és a szociális körülmények jelentős romlása miatt a párttag alacsonyabb tagdíjat fizessen.

— A körülmények mérlegelése alapján és a párttagok egyetértésével a pártalapszervezet vezetősége dönti el a tagdíjfizetés konkrét módját: így például hozzájárulhat az előre fizetéshez, a tagdíjnak a munkabérből való levonásához.

— Nyugdíjazás esetén és ha év közben jelentős keresetcsökkenés következik be, a párttag kérésére a tagdíját év közben újólag meg kell állapítani. A nyugdíjazott párttag tagsági díja csak a párttag kérésére lehet több, mint amennyit a nyugdíjazást közvetlenül megelőző időben fizetett. A nyugdíjasként elért kereseteket, valamint a nyugdíjnak az éves fejlesztésekből bekövetkezett növekedését a tagdíjalapba nem kell beszámítani.

— Az évenkénti besoroláskor újonnan megállapított tagdíjat minden évben április 1-jétől kell fizetni.

— A tagdíj befizetését a pártcsoportbizalmi vagy az alapszervezet gazdasági felelőse a tagsági könyvbe történő beírásával ismeri el. A tagdíj befizetésének és elszámolásának adminisztrációját úgy kell egyszerűsíteni, hogy egyidejűleg erősítse a pénzügyi fegyelmet és növelje a tagdíjmunka iránti felelősséget.

5. A Központi Bizottság fontosnak tartja, hogy a pártalapszervezetek az adott évi tagdíjbesorolást követő taggyűlésen értékeljék a tagdíjfizetést. A Politikai Bizottsági és a pártbizottságok szükség szerint, de évente legalább egyszer testületi ülésen tekintsék át a tagdíjfizetés helyzetét.

6. A tagdíjak mérséklése következtében előálló költségvetési bevételkiesés fedezésére pótlólagos állami forrás nem vehető igénybe. A Központi Bizottság kötelezi az arra illetékes osztályait, a területi, üzemi, intézményi pártszerveket lehetőségeik jobb kihasználására, a párt működési és fenntartási költségeinek csökkentésére, új bevételi források felkutatására.

— A Központi Bizottság határozata 1989. január 1-jétől érvényes. Az új besorolás szerinti tagdíjakat 1989. április 1-jétől kell fizetni.

— Az új tagdíjalap bevezetése miatt a tagdíjösszeg 1989-ben ne emelkedjen. Amennyiben a párttag keresete alapján ez mégis bekövetkezne, az alapszervezet vezetősége a párttaggal állapodjon meg, hogy milyen összegű tagdíjat fizet.

— Azok a párttagok, akik egy évnél hosszabb ideig külföldön tartózkodnak és kötelesek átjelentkezni az MSZMP Külügyminisztériumi Bizottságához, illetve az Ipari Minisztériumi Pártbizottsághoz, az illetmény-kulcsszámuk alapján meghatározott tagdíjat fizessék a kihelyezéstől a visszarendelésig. A tagdíj összegét — az említett pártbizottságok állásfoglalása szerint — a kiküldő vállalat pártalapszervezete állapítja meg a párttaggal egyetértésben. Az illetményből levont tagdíjat az illetékes pártbizottság részére kell átutalni. Az illetményrendszer lényeges módosítása esetén az érintett pártbizottságnak új állásfoglalást kell kidolgozni.

— A Központi Bizottság 1985. november 12-i — a tagdíjfizetés rendjére vonatkozó — határozata 1989. január 1-jétől érvényét veszti.

— Az állampolgárok, kollektívák, intézmények és gazdálkodó szervezetek önkéntes alapon anyagilag hozzájárulhatnak a párt működéséhez.

A tagdíjfizetés rendjének módosításáról

LUKÁCS JÁNOS ELŐADÓI BESZÉDE
A KÖZPONTI BIZOTTSÁG 1988. NOVEMBER 22-I ÜLÉSÉN

Mint ismeretes, pártunkban a szervezeti szabályzat előírása szerint a Központi Bizottság határozza meg a tagdíjfizetés rendjét. Erre legalább 1985 novemberében került sor. A Központi Bizottság akkori határozata jelentősen módosította a tagdíjfizetés rendjét, kevesebb mint felére csökkentette a fizetési kategóriák számát, bevezette a százalékos fizetési rendszert és növelte a pártalapszervezetek önállóságát a tagdíjmunkában.

A most előterjesztett módosítás előzetes tervezetét megkapták véleményezésre a budapesti, a megyei és megyei jogú pártbizottságok, azzal a kéréssel, hogy azt minél szélesebb körben vitassák meg. A tervezetről véleményt mondtak a városi és a budapesti kerületi pártbizottságok, több nagyüzemi pártbizottság, továbbá számos pártalapszervezet. Az előzetes vitába bevont párttagok aránya néhány megyében a 40 százalékot is elérte. Az elhangzott észrevételek és javaslatok alapján átdolgozott tervezetet előzetesen megvitatta a Pártépítési Munkaközösség is. Az előkészítő munka során számos észrevételt és javaslatot kaptunk, amelyeket hasznosítottunk. Az érintett pártalapszervezetek és párttagok igen kedvezően fogadták, hogy még a döntés előtt véleményt nyilváníthattak az elképzelésekről, ennek tehát politikai szempontból is előnyös hatása volt.

A Politikai Bizottság november 8-i ülésén, áttekintve a korábbi határozat végrehajtásának tapasztalatait, megállapította, hogy a párttagok túlnyomó többsége fegyelmezetten eleget tesz ez irányú kötelezettségének, a tagdíjfizetési morál jó. Nagyra kell értékelni, hogy a párttagság az önkéntesség alapján jelentős mértékben hozzájárul a párt működésének anyagi feltételeihez. A tagdíjbevétel a határozat életbe lépésének évében, 1986-ban csökkent, majd 1987-ben ismét emelkedett, s közel 1,4 milliárd forintot, egy főre jutó összege pedig 143 forintot tett ki. Az 1988. évi tagdíjbevétel várhatóan 1450 millió forint lesz.

A tagdíjfizetés szervezésében nőtt a pártalapszervezetek önállósága és öntevékenysége. Ez mindinkább munkájuk érdemi részévé válik. Körültekintően járnak el a méltányosság alkalmazásában. Az irányító pártszervek ugyancsak nagy gondot fordítanak a párt anyagi helyzetével összefüggő feladatokra, az alapszervezetek ilyen irányú segítésére.

A tapasztalatok szerint a tagdíjfizetés rendszere összességében bevált, a határozat következetes végrehajtását azonban több feszültség nehezíti. A tag-

könyvcsere és a pártértekezlet előkészítése kapcsán folytatott beszélgetéseken, valamint az ez évi tagdíjbesorolások alkalmával számos párttag mondotta el, hogy — főleg az életszínvonal csökkenése következtében — magasnak tartja a tagdíjat és mérséklését kéri. Emelkedett azoknak a száma, akik a pártból való kilépéskor a magas tagdíjra hivatkoztak. Fennáll a veszélye annak, hogy ezek száma a jövőben tovább növekszik. A tagdíj nagysága esetenként hátráltatja a tagfelvételi munkát elsősorban a családalapító, pályakezdő fiatalok és egyes magas keresetű szakmunkások körében. Visszatérően feszültséget okoz, hogy a tagdíj a nominálkereset emelkedésének függvényében folyamatosan növekszik, miközben a kereset reálértéke csökken. A személyi jövedelemadó bevezetésével, a bérek bruttósításával a keresetek szerkezetében olyan változásokra került sor, amelyek tulajdonképpen lehetetlenné teszik a bérből és fizetésből élőknél az érvényben levő tagdíjalap alkalmazását. Mindezt mérlegelve a Politikai Bizottság javasolja, hogy a Központi Bizottság 1985. novemberi határozata alapvető elveinek megtartása mellett, az előterjesztés szerint módosítsa a tagdíjfizetés egyes kérdéseit.

□ □ □

Pártunkban a rendszeres tagdíjfizetésnek elvi-politikai jelentősége van, ezért továbbra is a párthoz való tartozás egyik feltételének, a pártfegyelem részének tekintjük. Változatlanul követelmény, hogy a rendszeres tagdíjfizetés is fejezze ki a párttagnak a párthoz fűződő kapcsolatát. A tagdíjfizetés havonként, alapszervezeti hovátartozás szerint, a keresetek, illetve a jövedelmek arányában, progresszíven történjen. A tagdíjfizetés a párttag számára ezután is a párttagsággal járó, önként vállalt anyagi kötelezettség legyen.

A felsorolt elvek megerősítése mellett az előterjesztés lényegében három kérdésben tartalmaz módosításokat. Ezek a következők:

1. A bérből és fizetésből élőknél kerüljön sor új tagdíjalap bevezetésére. Az érvényben levő tagdíjfizetési alap a bérből és fizetésből élőknél a túlóra, a mclegüzemi, a folyamatos üzemi, a veszélyességi, a műszakpótlék, továbbá a hűségjutalom, a szerződéses munkáért fizetett díj és mindennemű kitüntetéssel járó pénzjutalom nélkül számított, valamint a nyugdíjjárulékkal csökkentett előző évi kereset egyhavi átlaga. Ehelyett azt javasoljuk, hogy a bérből és fizetésből élők a tagdíjat a főfoglalkozásukban az előző évben elért, jövedelemadóval, nyugdíjjárulékkal és a szakszervezeti tagsági díjjal csökkentett kereset egyhavi átlaga alapján fizessék. Ezzel a tagdíjalap meghatározása egységesebb, egyértelműbb, kiszámítása a jelenleginél egyszerűbb lesz, igazodik továbbá a nettó keresetekhez.

Ugyanakkor számolni kell azzal, hogy azokban a szakmákban és területeken, ahol magas a keresetekben a pótlékok, a tagdíjalapba addig be nem számított túlórák aránya — például a szénbányászatban, kohászatban, egészségügyben, oktatásban — ott egyes párttagok tagdíja a fizetési kötelezettség mértékének csökkenése ellenére emelkedik, ami feszültségeket okozhat. Ezért javasoljuk kimondani, hogy a tagdíjalap módosítása miatt a tagdíj átmenetileg nem növekedhet, s ahol ez bekövetkezne, az alapszervezet vezetősége állapodjon meg az érintett párttagokkal az 1989-ben fizetendő tagdíj összegében. A problémát tehát a pártalapszervezetek szintjén kell megoldani és konszenzust teremteni oly módon, hogy a tagdíjalap változása miatt 1989-ben egyetlen párttag tagdíja se legyen magasabb az ez évinél. Úgy véljük, mindezt a tagdíjalap áttekinthetőségének és egységességének megőrzése érdekében

vállalnunk kell, arról nem is szólva, hogy a különböző pótlékok, a túlóra kihagyása a tagdíjalapból a személyi jövedelemadó miatt is lehetetlen.

A tagdíjfizetés alapja az önálló, illetve szabadfoglalkozású párttagoknál, valamint a nyugdíjasoknál nem változik. Az önálló keresettel nem rendelkezők továbbra is a legalacsonyabb tagdíjat fizetik.

2. A tagdíjfizetési táblázat módosításával a progresszivitás bizonyos fokig enyhül, mivel a fizetési kategóriák száma a jelenlegi tízről tovább csökken. Emellett eleget teszünk annak az igénynek, hogy a fizetendő tagdíj összege mérséklődjön, részint a százalékos arányok csökkentésével, részint a fizetési kategóriák alsó és felső határának széthúzásával.

A tagdíjfizetési táblázatra több változat készült, amelyek lényegében a tagdíjbevétel kiesésének mértékét illetően különböznek egymástól.

A Politikai Bizottság úgy ítélte meg, hogy a mintegy 30—40 százalékos tagdíjbevétel-csökkenés gondot okozna a párt 1989. évi költségvetésének egyensúlya és gazdálkodásának biztonsága szempontjából. A legkisebb — kb. 25 százalékos — tagdíjbevétel-kiesést a javasolt táblázat tartalmazza. Számolni kell azonban azzal, hogy a párttagság ennél nagyobb mértékű csökkentést vár. A javasolt táblázat alapján számítva a párttagság fizetési kategória szerinti megoszlása a következő: a párttagok 24,3 százaléka a 4000 forintig terjedő kategóriába, 71.5 százaléka a 4000—12 000 forint közötti, 3,3 százaléka 12 000—16 000, 0.8 százaléka a 16 000—30 000 forint közötti, 0,5 százaléka pedig a 30 000 forint feletti kategóriába tartozik.

A tagdíj csökkentése az egyes párttagokat eltérő módon érinti. Zömüknél mérséklődik a tagdíj, egyes párttagoknál változatlan marad, illetve szűk körben — a 30 000 forint havi kereset felettieknél és azoknál, akik a jövőben egy-két forint helyett öt forintot fizetnek — emelkedik. A Politikai Bizottság úgy ítélte meg, hogy a jelképesnek tekinthető tagdíj összege öt forint legyen; ennek következtében mintegy 60 ezer párttag tagdíja ténylegesen emelkedni fog.

3. Az alapszervezeti vezetőség jogkörének bővítésében további érdemi előrelépést jelent, hogy a méltányosság alkalmazása mellett a jövőben hatáskörébe kerül a tagdíjbefizetés konkrét módjának meghatározása. A vezetőség dönt arról, hogy lehetséges-e előrefizetés, a tagdíj levonása a munkabérből, az utólagosan történő tagdíjfizetést elismeri-e, és így tovább. Ezzel az alapszervezet rugalmasan alkalmazkodhat a körülményekhez, és a vitás kérdéseket helyileg rendezhetik. Így a tagdíjfizetés lényegében alapszervezeti tevékenységgé válik, amelyhez a Központi Bizottság határozata keretszabályozást nyújt.

A végzett számítások szerint a tagdíjnak a módosítások miatti mérséklése azzal jár, hogy a tagdíjbevétel az 1988. évihez képest 1989-ben körülbelül 25 százalékkal, mintegy 350—380 millió forinttal csökken. A Politikai Bizottság javasolja, hogy a hiány fedezésére állami költségvetési forrást ne vegyünk igénybe. A kiesést szigorúan takarékos gazdálkodással és a lehetőségek jobb kihasználásával önerőből kell pótolni. Ez megköveteli, hogy a párt költségvetését érintő radikális költségcsökkentő intézkedések mellett kutassuk fel a többletforrások lehetőségét, erősítsük a gazdálkodási típusú tevékenységet. Számolni kell azonban azzal, hogy különösen 1989-ben a párt gazdálkodásában feszültségek keletkeznek, és az ellátottság több területen romlani fog. Ez kellő megértést és figyelmet kíván az egész párttagság részéről.

A viták során elhangzottak olyan vélemények is, amelyeket nem javasolunk figyelembe venni. Ilyen javaslat volt például, hogy a tagdíj megállapítása ne a párttag keresete, hanem családjának egy főre jutó jövedelme alapján történjen; a tagdíj kerüljön ki a személyi jövedelemadó-alapból; a párttagsági díjat intézményesen vonják le a párttag keresetéből; ne az éves kereset egyhavi átlaga alapján állapítsák meg a tagdíjat, hanem havonta; a tagdíj meghatározott része maradjon az alapszervezeteknél; a tagdíjfizetés ne progresszíven, hanem lineárisan történjen. A Politikai Bizottság ezeket a javaslatokat jelenleg nem tartja elfogadhatónak az említett és széles körben is tapasztalt pártgazdálkodási nehézségek miatt.

Felmerült továbbá, hogy adjunk lehetőséget a felülfizetésre, arra, hogy a párttag a szabály szerintinél magasabb összegű tagdíjat fizethessen. Erre eddig is volt lehetőség és a jövőben is lesz, mégsem javasoljuk, hogy ezt a határozatban mondjuk ki s ezáltal „intézményesüljön". Ugyanakkor az írásos anyag záradékában szerepel, hogy a tagdíjfizetéstől függetlenül állampolgárok, kollektívák, intézmények és gazdálkodó szervezetek önkéntes alapon anyagilag hozzájárulhatnak a párt működéséhez. Ez a mostani társadalompolitikai képletbe beleillik.

□ □ □

A jóváhagyásra előterjesztett javaslat fenntartja a bevált elveket, tovább erősíti a tagdíjfizetés politikai jellegét, egyszerűsíti a tagdíjrendszert, növeli az alapszervezetek önállóságát a tagdíjmunka egészében. Való igaz, hogy minden szempontból és mindenki számára igazságos, valamint örök érvényű tagdíjfizetési rendszer kidolgozása eleve lehetetlen. A javasolt rendszer azonban alkalmas arra, hogy rendeltetésének és a párttagság elvárásának alapvetően megfeleljen. Hosszabb távú megoldást a lineáris fizetési rendszerre való áttérés hozhat, ennek azonban ma még nincsenek meg a feltételei.

A párttestületek munkája és a sajtónyilvánosság

BESZÉLGETÉS MAJOR LÁSZLÓVAL,
A KÖZPONTI BIZOTTSÁG SZÓVIVŐJÉVEL

Nemcsak a párton belül, hanem a társadalom különböző rétegeiben is – de kiváltképpen az újságírók körében – egyre erősebb a vita a nyilvánosságról, megújításának szükségességéről és lehetséges módozatairól. Az országos pártértekezlet állást foglalt a tekintetben, hogy a pártnak fordulatot kell végrehajtania a nyilvánosság kérdésében általában, és saját tevékenységének nyilvánosságában is. Ezekről a problémákról beszélgetett **Major Lászlóval**, a Központi Bizottság szóvivőjével **Szőke Sándor**, a Pártélet munkatársa.

— Úgy gondolom, hogy ön, mint a Központi Bizottság szóvivője, valójában a pártélet nyilvánosságának jelképes megszemélyesítője. Azért vélem ezt így, mert ha jól tudom, a magyar pártmozgalomban ilyen tisztség, funkció vagy rendszer eddig nem létezett. Vagy másként lenne?

— Nem, ez így van. A párt életében először létezik a pártszóvivői hivatal, bár magának a szóvivőségnek természetesen vannak hagyományai. Gondoljunk csak arra, hogy az elmúlt évtizedekben a Központi Bizottság ülései után egy-egy osztályvezető, majd titkár odaült a tévékamerák elé, és tájékoztatta a nézőket, hallgatókat a testület állásfoglalásairól, határozatairól. Nem vitatható azonban, hogy az ilyen jellegű tájékoztatások gyakorisága többnyire esetleges volt, alapvetően attól függött, hogy a testület felismerte-e a téma fontossága mellett a tájékoztatás fontosságát is és azt, hogy a tájékoztatásra fordított munka nem elveszett idő, illetve, hogy a párt életéről szóló információ nem magánügy.

A pártszóvivői intézmény létrehozása szorosan összefügg azzal a politikai irányvonallal, amelyet a májusi pártértekezlet jelölt ki, s amely többek között a nyilvánosságot tűzte zászlajára, hangsúlyozva, hogy a pártnak nincsenek titkai. S ha az MSZMP, mint politikai párt valóban az egész magyar nemzet pártja szeretne lenni, akkor a társadalomnak ismernie kell döntéshozatalának hátterét, az előzményeket, s ezekbe be kell vonni mind a párttagokat, mind a pártonkívülieket, vagyis a teljes közvéleményt.

Korábban egyfajta misztikum övezte mind a Politikai Bizottság, mind a Központi Bizottság üléseit. A kiadott közleményeken kívül nem nagyon tudhatott meg túl sokat az ülések lezajlásáról maga a párttagság sem. Ez annak ellenére igaz, hogy a Központi Bizottság folyóiratai és más orgánu-

mok, cikkek, interjúk sokaságát közölték a napirenden szereplő témákról. Nem volt ritka azonban, hogy egy-egy központi bizottsági anyag közléséből — szerénységből vagy más okból — éppen az maradt ki, hogyan vélekedett a testület az előterjesztésről, a határozati javaslatokról. Ezt szerettük volna feloldani azzal, hogy a testületek munkájának nyilvánosságát is fokozzuk. És ennek csak egy része a pártszóvivői intézmény. Részletesen tájékoztatunk olyan korábban tabunak tartott témákról is, hogy mi történt a Politikai Bizottság ülésein. Rendszeresen, minden politikai bizottsági ülés után közleményt jelentetünk meg, és hol bővebb, hol szűkebb tájékoztatást adunk a magyar sajtó képviselőinek nyomban az ülés után.

— Tulajdonképpen kiknek a véleményét közvetíti a pártszóvivő? S valójában kik számára?

— Azt hiszem, hogy a pártéletnek van egy axiómája: a többségi vélemény, a mi pártunkban az egyik alapelv. Hiszen a többségi vélemény az, amelyet a későbbiekben minden párttagnak, minden tisztségviselőnek is képviselnie kell. Természetesen kisebbségi vélemények is elhangozhatnak az ülésszakon a terem falain belül.

A pártszóvivő ennek is hangot adhat, amikor a vitát jellemzi, tömören utalhat annak jellegére, tartalmára. A legfontosabb azonban, hogy a többségi véleményt közvetítse, hiszen ez lesz a testületnek a végleges álláspontja is. Ezt kell képviselniük azoknak is, akik a kisebbségi véleményeket fölvetették, esetleg alulmaradtak a vitában. Tehát a Központi Bizottság szóvivőjének kötelessége a pártvéleményt, vagyis ami ezzel egyenlő, a többségi véleményt képviselnie. A szóvivői intézmény persze nemcsak azt jelenti, hogy a szóvivő beszél, hanem azt is, hogy a szóvivő beszéltet. Feladatom tehát az is, hogy időnként egyedül képviseljem a párt véleményét, máskor pedig egyes előterjesztőkkel, az előadókkal álljak a nyilvánosság elé és csupán koordináljam az ő szereplésüket. Hiszen nyilvánvaló, hogy a szóvivő nem lehet elmélyült szakértője a társadalmi élet minden területének. Eddig is többször megtörtént már, hogy külügyi szakértőkkel vagy a Politikai Bizottság valamelyik tagjával álltam ki az újságíró kollégák elé.

S hogy kiknek, kik számára közvetíti a véleményt a szóvivő? Teljesen nyilvánvaló, hogy ha az MSZMP fölvállalta a legteljesebb nyilvánosságot, akkor nemcsak a párttagság számára kell közvetítenem ezt a véleményt, hanem az egész magyar társadalom számára is. Minden olyan magyar állampolgár számára is, aki nem tagja az MSZMP-nek, hiszen őt is érdekli, hogy milyen politikai döntések, határozatok születnek ebben a pártban, amely Magyarország vezető politikai ereje.

— A döntések előkészítése a Politikai Bizottságban történik. Olykor ellentmondásos hírek keringenek ennek mechanizmusáról. Hallhatnánk-e erről részletesebben? Vannak-e meghívott szakértők? A Politikai Bizottságban is szavaznak-e a döntésekről?

— Kezdeném a végével. A Politikai Bizottság az esetek döntő többségében szavazás nélkül, egyetértőleg dönt. De sor kerülhet bizonyos esetekben szavazásra is. Hiszen tizenegy olyan politikus van ebben a testületben, akiknek a fő politikai kérdésekben azonos a véleményük, és azt képviselik is. De megtörténhet, hogy egy-egy részkérdésben tényleg a voksok döntik el, hogy mi is legyen a többségi vélemény. Szakértőket pedig nagyon gyakran

meghív a Politikai Bizottság, hiszen nem polihisztorokból áll, tehát igényelheti például pénzügyi vagy éppen környezetvédelmi szakértőknek a jelenlétét bizonyos témák tárgyalásakor. Természetesen már a döntés-előkészítés szakaszában tájékoztatjuk a közvéleményt, ha a Politikai Bizottság olyan témát tárgyal, amelyik a szélesebb testület, vagyis a Központi Bizottság elé kerül. A meghívott szakértőkre visszatérve, egy-egy időszerű témában ők is tájékoztatják a közvéleményt. Eddigi gyakorlatom során még nem találkoztam azzal, hogy ilyenkor más álláspontot képviseltek volna, mint magán a PB-ülésen vagy a PB álláspontjától eltértek volna.

Ami pedig a döntéshozatalt, a határozatok előkészítését illeti: azt hiszem, nem erőltetett a párhuzam azzal a demokratizálódási folyamattal, amely most megy végbe az állami intézményrendszerben és a párt politikai intézményrendszerében is. Ahogy csökken az Elnöki Tanács szerepe például a törvényerejű rendeletalkotásban és növekszik a parlament törvényhozó szerepe, ugyanúgy a Központi Bizottság — amelyik, valljuk be, korábban gyakran csak szentesítette a Politikai Bizottság határozatait — most felelősségteljesen aktívabb, egyre nagyobb és meghatározóbb szerepe van a döntésekben. Ezt szolgálja az intézményrendszernek a pártértekezlet után kialakult egyszerűsítése is. A Titkárság megszűnt. A Központi Bizottság titkárai felügyelnek egy-egy konkrét területet, a saját területükön ellenőrzik a végrehajtást. A KB-titkárok teljesen kötetlen megbeszélésen minden héten találkoznak, jegyzőkönyvezés és formalitások nélkül kicserélik tapasztalataikat, megbeszélik a soros teendőket, de mint testület nem működnek, s főként nem döntenek a KB vagy a PB helyett. Azt hiszem, hogy ezzel sikerült egy fölösleges döntéshozatali szintet kiiktatni és kevésbé formálissá, egyben felelősségteljesebbé tenni a munkát. Így a Politikai Bizottságra hárul számos olyan feladat, amellyel korábban a Titkárság foglalkozott. Megszűntek az átfedések, vagyis az a jelleg, hogy a Politikai Bizottság időnként „azt hitte", hogy a házon — a KB-apparátuson — belül dolgozó titkárok intéznek számos a dolgot. Most a Politikai Bizottság „civil" — nem pártapparátusbeli — és a házon belül dolgozó tagjai a testületi üléseken áttekinthetik az egész politikát. Nincsenek olyan ügyek, amelyek a Titkárságra tartoznának, és a PB ne értesülne róla. A KB-titkárok is részt vesznek a Politikai Bizottság ülésein — akár tagjai a testületnek, akár nem. A Politikai Bizottság pedig igyekszik a Központi Bizottság üléseinek döntéseit nagyobb részletességgel, jobban és alaposabban előkészíteni, a Központi Bizottság határozatait megvalósítani. Folyó ügyekben a PB természetesen nem várhat a KB következő üléséig, vagyis sürgős esetekben dönt is. Hadd említsek egy példát: hirtelen és gyorsan kellett dönteni arról, hogy elfogadjuk-e a román fél meghívását az aradi találkozóra. Természetesen nem lehetett a száz-valahánytagú Központi Bizottságot összehívni. De egy tizenegy tagú testületet igen operatívan, huszonnégy órán belül is lehetett mozgósítani. (A KB-nak persze a tartalmi beszámolót utólag jóvá kell hagynia.) De az az érzésem, hogy az új Politikai Bizottság, amelyet a pártértekezlet választott, nem törekszik arra, hogy a Központi Bizottság funkcióit átvegye. Sőt! Minden szándéka az, hogy a Központi Bizottság döntéshozó jellegét erősítse.

— Vannak-e határai a párttestületi munka, a pártélet nyilvánosságának? És ha igen, akkor ki vagy mi dönti el ennek a tartalmát?

— Nem tudom, hogy a nyilvánosság határai konkrétan meghúzhatók-e. Bizonyára, mint minden civilizált és alkotmányos országban, az államtitkok

nem kerülhetnek a nagy nyilvánosság elé. Azt hiszem, ez az egyetlen határ. De minden olyan témáról, amely a testületek elé kerül, a közvélemény tájékoztatást kap. A vita intimitásairól talán nem igazán, de hát a polgári országokban is csak a szenzációhajhászó lapoknak, a bulvársajtónak a sajátossága, hogy a viták, hozzászólások, szavazások részletei iránt érdeklődik. A végeredményről, ami valóban politikai tényező és befolyásolja a politikát, minden esetben bőséges tájékoztatást adunk.

— Korábban, a pártértekezletet megelőzően szó volt arról, hogy a politikusoknak nincs arculatuk. Megismerhetjük-e egy-egy politikusnak — legyen szó akár a központi bizottsági tagokról, a Politikai Bizottság tagjairól — az álláspontját, egy-egy kérdés megközelítésének eltéréseit?

— Az új felfogás szellemében nagy szabadságot kaptak a testületi tagok abban is, hogy saját politikai arculatukat is megmutathassák. Természetesen: egy kritérium van, nevezetesen az, hogy a többségi testületi véleményt kötelesek képviselni. De hogy ezt milyen stílusban teszik, hogy mennyit adnak hozzá egyéniségükből, ezt semmi nem határolja be. Megemlíteném azt is, hogy a pártélet nyilvánosságáról szóló határozatnak része az, hogy a Központi Bizottság tagjainak a korábbiaktól eltérően nem kell engedélyt kérniük a testülettől arra, hogy írásban vagy szóban nyilatkozzanak. Egyeztetniük sem kell senkivel, hiszen felelős emberekről, demokratikusan választott testületi tagokról van szó. Furcsa paradoxon viszont, hogy míg korábban az ellen berzenkedett a közvélemény, hogy a testületi tagok szinte egyformán — kicsit talán sótlanul — képviselték ugyanazt a véleményt, most, amikor végre bekövetkezett a változás, vagyis egyéni hangon szólalnak meg és így képviselik a párt álláspontját, megint van a magyar közvéleményben — és a pártközvéleményben is — egyfajta megütközés, hogy mi is ez a sokszínűség. Miért mondja X. politikai bizottsági tag ezt, miért nyilatkozik erről Y. titkár így és így? Nehezen barátkozunk a politikusegyéniségekkel, egyéni hangvételekkel. Meg kell azonban közösen tanulnunk együtt élni a nyilvánossággal és azzal is, hogy a továbbiakban nem katonásan uniformizált vélemények fognak elhangzani, hanem mindenki a saját egyénisége szerint adja elő a párt — ismét hangsúlyozom — egységes véleményét. A november elején megtartott központi bizottsági ülés is megállapította, hogy a sokszínűség ellenére valójában ugyanazt az álláspontot képviseli mindenki.

— Azt hiszem, egyetérthetünk abban, hogy a pártnyilvánosság nem szűkíthető le a két testület — a KB és a PB — tevékenységére. Tanúi lehetünk, hogy az embereket a helyi politikai élet legalább annyira foglalkoztatja, mint az ország politikai élete. Megítélése szerint van-e törekvés a helyi-területi pártszervek munkájában a nyilvánosság folyamatos és következetes képviseletére?

— A pártértekezlet után megindultak a viták a területi pártszervekben is. Egyelőre akörül folynak a polémiák, hogy legyen-e pártértkezelet, vagy ne legyen? De önmagában már ez is nagy mozgást indított el a helyi sajtóban, hiszen megjelentek vélemények és ellenvélemények, sőt beadványok is ez ügyben. A helyi közélet tisztaságáról ugyancsak rengetek írás látott napvilágot a megyei sajtóban. Benyomásom szerint a vidéki pártsajtó is mozgás-

ba jött. Tudom, hogy több megyei, megyei jogú pártbizottság maga is elkészítette saját tervét a nyilvánosság fokozására. De anélkül, hogy kiemelném bármelyik megyét, elmondható ez több területi pártszervről is. Hogy az alsóbb szintű pártszervek munkájában a nyilvánosság miként érvényesül, erről nekem felelőtlenség lenne nyilatkoznom. Nincs — nem is lehet — áttekintésem az alapszervezetek, az egész ország alapszervezeteinek munkájáról. De amennyire érzékelem, szerencsére már az országos sajtóban is publikálnak egyes alapszervezetek, megfogalmaznak politikai kérdéseket, tehát véleményükkel jelen vannak. De a Központi Bizottság Irodájához érkezett levelekből is le lehet szűrni, hogy az alapszervezetekben nagy mozgás indult meg. És ez nem véletlen, hiszen a pártértekezlet maga is kimondta: egy olyan alulról építkező pártot szeretne, olyan mozgalmi munkát, ahol a politikai élet az alapszervezetekben folyna. A Központi Bizottság november 1-jei és 2-i ülése pedig ismételten szorgalmazta, hogy az alapszervezetek, amelyek korábban főleg végrehajtói voltak a „fent" hozott döntéseknek, és nemigen szólhattak bele a politika alakításába, maguk is minél aktívabban terjesszék elő javaslataikat, vagyis formálják a politikát.

— De vajon tükrözi-e mindezt a sajtó is? A különböző sajtóorgánumok tartalmi karaktere — kormánylap, szakszervezeti lap, népfrontlap — mind eltérőbb az utóbbi időben. Erre ösztönzik a lapgazdák, de a polarizálódó érdekek is.

— A magyar sajtó az utóbbi időben nagyon sokszínű lett. És egyre inkább érvényesül mindegyiknél a lapgazda hatása. A kormánylap például nagyon határozottan képviseli a kormány véleményét, a kormányzati munkát. Ugyanígy a népfront lapja is a korábbi évekhez képest sokkal színesebben ismerteti azokat a vitákat, amelyek a Hazafias Népfrontban folynak — vagyis például a törvényalkotás folyamatát, az alkományozási folyamatot, mindazokat az össznépi vitákat, amelyek ezt övezik. Vonatkozik ez a szakszervezetekre is. Tehát a sajtó ebben az értelemben tükre a lapgazdák megélénkült tevékenységének. Hogy szembetűnő-e mindez a pártsajtóban is, erre nem elsősorban én, hanem a pártsajtó gazdája, a Központi Bizottság agitációs és propagandaosztálya tudna válaszolni igazán. Úgy érzem — ez saját véleményem —, javítanivalónk még bőven van. Miközben az orgánumok egy része nagyon jól ráérzett a nagyobb lehetőségekre, arra, hogyan lehet színesen-érdekesen képviselnie ebben az új helyzetben a lapgazdák álláspontját, mi még mintha inkább a megszokottat követnénk.

Most a magyar sajtóban is egyfajta versenyhelyzet alakult ki. Ezt lehet látni egyes lapok ingadozó példányszámán, de le lehet mérni azon is, hogy egy-egy lapot élesebb, máskor bátrabb hangja miatt üdvözölnek vagy bírálnak az olvasók. Bizonyos újságok egy-egy száma pillanatok alatt fogy el a standon, mert úgymond szenzációs cikk van benne. A pártsajtónak persze meg kell találnia a mozgalom felelősségéhez illő hangnemet. Tény, hogy nem írhat bulvárlapok színvonalán, de érdekesebben, színesebben feltétlenül. És főleg növelni kellene információerejét, illetve nem ártana a tipográfiai megújulás sem. A könnyebben olvashatóság is hozzájárulhatna a politikai-információs beavatottság érzéséhez. Versenyképesek tehát úgy lehetünk, ha a pártsajtó teljes mértékben fölvállalja a pártról való tájékoztatást, azt a nagy érdeklődést, amellyel a közvélemény követi az MSZMP politikáját.

Mi abban szeretnénk kivételezett helyzetbe hozni a pártsajtót, hogy a pártügyekről legrészletesebben, a beavatottság legmélyebb értelmében neki szólunk. Nekünk az a kötelességünk, hogy a Népszabadságnak, a pártfolyóiratoknak és a megyei pártsajtónak a munkatársait minél inkább bevonjuk gondjaink megoldásába, a lehető legalaposabb tájékoztatást adjuk számukra arról, ami a pártban szervezetileg, politikailag is folyik. Ezért tartunk időnként háttérbeszélgetéseket azzal a szándékkal, hogy akár a döntéshozatalt megelőző fázisban is kapjanak az újságírók képet arról, milyen műhelymunka folyik. Nem biztos, hogy ezt — mielőtt a testületek döntést hoznának — a közvélemény elé kellene tárni. De ha erről közösen gondolkodunk, érveink meggyőzőbbek lehetnek, a feldolgozás érdekesebb.

A megyékben pedig — ahol egyelőre a legtöbb helyen az egyetlen pártlap jelenti a megyei sajtót — az elkövetkezendő években azzal számolunk, hogy bizonyosan meg fognak jelenni más napilapok is, például városi lapok — erre már van igény. Ha megszűnik egy-egy megyei pártlap monopóliuma, akkor az élesedő versenyhelyzetben neki is jobb, gyorsabb információkkal kell küzdenie az olvasók kegyeiért. És ehhez a legjobb recept a minél hitelesebb, minél pontosabb politikai tájékoztatás.

Az pedig, hogy az érdektagozódás szerint különbségek vannak a szakszervezetek, a kormány vagy pedig más szervezetek, mozgalmak között, és ennek a sajtóorgánumokban is hangot adnak, nem tartom tragédiának, hanem a kialakuló szocialista pluralizmus részeként értékelem. Hogyne lennének, hiszen a magyar társadalom érdekei szerint is erősen tagolt. A pártnak minderről természetesen van véleménye, és ezt a véleményt a szóvivőn és a pártsajtón keresztül igyekszik nyilvánosságra hozni. Ez a folyamat egyébként alakulóban van, egyelőre, úgy vélem, nem lehet számon kérni az elmúlt néhány hónapon nagyobb eredményeket. Az a benyomásom, hogy a magyar sajtó, a tömegtájékoztatás döntő része, ha botladozva is — keresve önmagát és sajátos hangját — alapvetően jó úton jár.

A demokráciának feltétele a nyilvánosság. Demokrácia nyilvánosság nélkül nem létezik. Ez fából vaskarika lenne. A nyilvánosság pedig kiváló gyógyszer lehet arra, hogy ne történhessenek torzulások, minden a társadalom vagy pedig a pártközvélemény szeme előtt történjen. A párt tehát tudatosan vállalta fel a nyilvánosságot, mint a demokratizálódásnak az egyik nélkülözhetetlen elemét, és ösztönözni is akarja a párbeszédet. Egyfajta új társadalmi közmegegyezésre törekszik, ami azt jelenti, hogy a nagy nemzeti célok érdekében párbeszédet kíván folytatni minden olyan erővel, amely a szocializmus platformján egy jobb, gazdagabb, teljesebb és emberibb Magyarországot szeretne teremteni. Ez a párbeszéd folyhat több módon, a sajtóban is, sőt ott is kell folynia, és ennek a párbeszédnek lehet része az a nyilvánosság, amelyet saját munkájáról nyújt a párt az egész magyar társadalomnak. A párt meg van győződve arról, hogy ehhez a párbeszédhez partnereket fog találni és már most is talál.

— Köszönöm a beszélgetést!

Új utakon a KISZ

NAGY IMRE, AZ MSZMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK TAGJA, A KISZ KB ELSŐ TITKÁRA VÁLASZOL A PÁRTÉLET KÉRDÉSEIRE

A KISZ életében mélyreható tartalmi és szervezeti megújulás bontakozik ki. A megindult, illetve tervbe vett változások természetszerűen élénk érdeklődést váltanak ki a pártközvéleményben is. Különösképpen foglalkoztatja a párttagságot, hogy milyen politikai, tartalmi célok jegyében megy végbe ez a folyamat, vagyis milyen koncepció alapján kíván megújulni a KISZ?

— Mi abból indulunk ki, hogy a nagyon sokszínű, differenciált, ma már szervezetileg is tagolt ifjúság körében jelentős és valóságos befolyásunk csak akkor lehet, ha van világos politikai platformunk. A mai kényszerű gazdasági lépések elfogadása, megvalósításuk támogatása a szükségszerűségek belátására épül, de ez önmagában nem lehet vonzó program, olyan cél, amely mellé felsorakoztatható az ifjúság. Ehhez arra van szükség, hogy a KISZ képes legyen felvázolni a perspektívát is, megmondani, hogy milyen társadalmat kíván. Alapelv számunkra, hogy ez a társadalom szocialista legyen — úgy gondolom egyébként, hogy ebben ma is egyetért a magyar nép túlnyomó többsége —, ám ennek leszögezése önmagában még nem elég. Azt is meg kell tudnunk mondani, hogy mit értünk ezen, vagyis milyen szocializmust akarunk. Meg kell fogalmaznunk viszonyunkat a most kibontakozó társadalmi folyamatokhoz, ami azért sem könnyű, mert ezek gyakran összekeverednek. Ezért világosan meg kell tudnunk különböztetni a válságmenedzseléshez tartozó mozzanatokat a modellváltás elemeitől. A kettő ugyanis nem azonos, az előbbi a ma kényszerűsége, az utóbbi viszont magában hordozza a jövő perspektíváját.

Milyen szocializmust akar hát a KISZ?

— A KISZ baloldali szervezetként határozza meg önmagát, ami természetesen nem azonos az idézőjelbe tett „baloldaliság"-gal, vagyis a balossággal. Történelmi elődünknek tekintjük mindenekelőtt a magyar munkásmozgalom mindkét ágát és ezek egymásra találását, egyesülését. De nemcsak erre az örökségre építünk, hanem a magyar progresszió minden ágának előremutató hagyományaira, azokra is, amelyeket Károlyi Mihály, Jászi Oszkár neve fémjelez, s arra is, amit Veres Péter és más népi írók tevékenysége jelent. Nem véletlen, hogy az említettek a fejlődés meghatározott időszakában kapcsolatot találtak a munkásmozgalommal, amely nem egy dologban tanult is tőlük.

Mindezekhez a progresszív tradíciókhoz is visszanyúlunk, amikor támogatjuk és szorgalmazzuk az eltávolodást a szocializmusnak a húszas-harmincas években kialakult modelljétől. Ez a modell lényegében mindmáig fennáll hazánkban is, bár kétségtelen, hogy az 1956-os ellenforradalom után sok minden megváltozott, a viszonyok emberibbé, korrektebbé váltak. De — mint ez az MSZMP Központi Bizottságának november eleji ülésén is elhangzott — elsősorban nem az intézményrendszer változott meg akkor, hanem a szubjektív tényezők; a vezetésbe olyan emberek kerültek, akik a történtek tanulságait levonva, céltudatosan törekedtek a szocializmus humánus arculatának kialakítására és megőrzésére. Ma az a nagy, mondhatnám történelmi feladat áll előttünk, hogy magát a modellt változtassuk meg, kialakítva a szocialista piacgazdaságot, a politikai pluralizmust, a jogállamiságot. Az országos pártértekezlet az én értelmezésem szerint ezt tűzte célul, s meggyőződésem, hogy egy ilyen tartalmú pártpolitika mellé fel lehet — és kell is — sorakoztatni a fiatalokat.

Ami tevékenységünk másik oldalát illeti: a napi válságmenedzselés kapcsán a KISZ-nek fel kell vállalnia az ifjúság markáns érdekvédelmét. Ez ma gyakorlatilag annak a kérdésnek a kapcsán jelentkezik, hogy miként osszuk meg a társadalomra háruló többletterheket. Mi azt az elvet valljuk, hogy mindenkinek vállalnia kell belőlük, de azokra háruljon viszonylag kevesebb, akik a megújulás elsődleges megtestesítői, letéteményesei. Hangsúlyozom, ez nem generációs kérdés, nyugdíjasok éppúgy tartozhatnak ebbe a körbe, mint pályakezdők. Mégis, a fiatalok aránya itt viszonylag nagyobb, azért is, mert ez a generáció természetszerűen mozgékonyabb, s tudásszintje is magasabb lehet a társadalmi átlagnál.

Részben ezért tartjuk fontosnak az ifjúság érdekvédelmét, de a kialakult helyzet miatt is. Az elmúlt időszakban ugyanis a társadalmi folyamatok nem voltak ifjúságpártiak. Még ma sem azok, de legalább már kezd kikristályosodni a helyzet tarthatatlanságának felismerése. Az ifjúságot különösen sújtotta az a gyakorlat, amely folyamatosan görgette maga előtt a problémákat, s ezáltal a jövő generációkra hárította megoldásuk terheit. De a terhek mai megoszlása is aránytalanul kedvezőtlen a pályakezdők számára. Ez legerőteljesebben a lakáskérdésben mutatkozik meg. Ezért is készítettünk javaslatot az előrelépésre, azzal a céllal, hogy megmutassuk: még a mai nehéz helyzetben is vannak itt jelentős tartalékok, ha nem félünk az alapokhoz nyúlni.

A politikai intézményrendszer reformja, amit az elhangzottak szerint a KISZ messzemenően támogat, az ifjúság politikai szerveződésében is mélyreható változásokat indított meg. Miként hat ez a folyamat a KISZ helyzetére?

— Az új feltételek között természetesen a KISZ pozíciója is megváltozik. Megszűnik, sőt már meg is szűnt az az állapot, hogy a KISZ az ifjúság egyetlen politikai szervezete. Ezt a változást mi magunk is szorgalmaztuk. Ezért a KISZ nem léphet fel — nem is akar fellépni — az egész magyar ifjúság nevében, képviseletében. Szövetségünk közvetlenül saját tagságát képviseli, bár az is igaz, hogy tagjaink érdekei alapvetően nem térnek el a többi fiatalétól. Az egyéb ifjúsági szervezetekkel ezen az alapon keressük a párbeszéd és az együttműködés lehetőségeit, vállalva egyúttal a vitát, sőt szükség esetén a politikai harcot is. Ezért kezdeményeztük másokkal együtt a MIOT létrehozását, amit egyaránt tekintünk a közös nemzedéki érdekek megjele-

nítésére alkalmas fórumnak, a viták intézményes terepének és egyúttal a jövő intézményrendszere egy építőkockájának.

Amikor kialakítjuk az új helyzetnek megfelelő magatartásunkat, politikai stílusunkat, a jövőre készülünk fel. Meggyőződésem, hogy a kilencvenes évek elejére olyan politikai struktúra formálódik ki, amelyet egy sokszínű közélet és a szocializmus talaján álló társadalmi erők összefogásának, koalíciójának intézményesült formája fog jellemezni. Ez más politikai szemléletet, stílust igényel, amit meg kell tanulni, s csakis a gyakorlatban lehet megtanulni. Fontos, hogy a holnap generációi már ebben a szellemben nőjenek fel. Ezért nekünk ebben a tekintetben valamelyest előbbre kell járnunk a társadalomnál; azt az állapotot kell már ma megcéloznunk, amelybe a társadalom holnap jut majd el.

Mindez nem azt jelenti, hogy mi az együttműködésre törekedve ne képviselnénk határozottan az általunk vallott elveket, értékeket. Összefogást akarunk, de nem félünk a vitáktól. Alakulnak napjainkban a különféle egyházakhoz kapcsolódó ifjúsági szerveződések, amelyekkel sok kérdésben együttműködhetünk, sokban viszont aligha juthatunk közös nevezőre. Alakulnak különböző politikai szervezetek, köztük polgári radikális, liberális nézeteket vallók is. Amennyiben az alkotmányosság keretei között tevékenykednek, a létezésuk nem kifogásolható. Hiszen valóságosan élő nézeteket fejeznek ki, bár ismeretünk szerint ezeket a felfogásokat a fiataloknak csupán kis része vallja. Már csak ezért sem hiszem, hogy lenne félnivalónk ezektől a szerveződésektől. Veszélyesebb lenne, ha az illegalitás misztériuma venné őket körül. Némelyik szerveződés programjában több, a KISZ számára elfogadhatatlan tétel található. Ezekkel vitába szállunk, bemutatjuk, miért tartjuk e tételeket felelőtlennek, illetve illúziónak. Az sem kizárt, hogy az egyik kérdésben éles vitát folytatunk egy adott szerveződéssel, a másik kérdésben viszont egyetértünk. Mindehhez persze a korábbitól eltérő politikai kultúra szükséges, s ezt mindannyiunknak még tanulnunk, gyakorolnunk kell. Nekünk is, de vitapartnereinknek is, mert aligha mondhatnám, hogy jelenleg a toleranciából leckét lehetne venni tőlük. Mi toleránsak akarunk lenni, ami azonban nem azt jelenti, hogy elveinkből akár egy mákszemnyit is feladjunk.

A tartalmi változásokkal párhuzamosan napirendre kerül a szervezeti átalakulás is. Milyen elgondolások vezérlik az ez irányú törekvéseket?

— Számunkra a tartalmi átalakulás a legfontosabb, a szervezeti koncepciók ennek vannak alárendelve. Mivel azonban az utóbbiak a látványosabbak, s a szervezetek ezeket közvetlenebbül érzékelik, ezért olykor elfedik a meghatározó tendenciákat. Holott a tartalmi kérdések azért is fontosabbak, mert ha ezekben kialakult az egyetértés, akkor ez lesz az, ami a szervezetet összetartja, s nem a szervezeti egyformaság. Ebben az esetben tehát a szerveződés módja rugalmasabb lehet — s most éppen erre törekszünk, ez van napirenden. Hadd tegyem azonban mindjárt hozzá, hogy távolról sem kívánunk mindent megváltoztatni. Ami eredményesnek bizonyul a jelen feltételek között is, annak továbbra is helye van a szervezeti-működési megoldások között. Másrészt több, most bevezetendő módosítás gondolata nem ma született; némelyikről már hosszabb ideje vitázunk, töprengünk.

Átgondolandó elv mindenekelőtt az, hogy mit jelent az egységes ifjúsági szövetség fogalma. Én azt vallom, hogy az egység nem azonos az egyformasággal. Szervezeti életünkben meg kell jeleníteni a belső sokszínűséget. Nem

feltétlenül szükséges, hogy a tizenévesek körében ugyanolyan legyen a szerveződési mód, mint a harminchoz közeledőknél, vagy hogy Nyíregyházán hajszálpontosan úgy épüljön fel a KISZ, mint Zalaegerszegen. S az sem lenne helyénvaló, ha az új szerveződési módokat egyszer s mindenkorra kötelezővé akarnánk merevíteni. Hiszen minden bizonnyal a következő nemzedékek is alakítani kívánnak majd rajtuk, indokolt tehát a lehetőségekhez képest minél rugalmasabbá formálni szervezetünket.

Felvetődik ezzel kapcsolatban a demokratikus centralizmus alkalmazhatósága. Nem tudnám ma megmondani, hogy mi lenne helyesebb: visszatérni ennek az elvnek az eredeti lenini értelmezéséhez, vagy pedig más szerveződési elvre áttérni. Valószínű, hogy ifjúsági szövetségünk számára az elvek valamiféle kombinációja lesz a célszerű, vagyis ha rétegenként más-más elvből indulunk ki. Annyi már bizonyosnak látszik, hogy a szigorúan felülről építkező szervezet helyett felülről is szervezett, de alulról építkező szervezetté kell válnunk, ahol minden értelmes kezdeményezés teret kaphat, származzék az akár alulról, akár felülről. A lényeges az, hogy olyan feltételek teremtődjenek, amelyek lehetővé teszik mindazoknak a fiataloknak a KISZ-en belüli egymásra találását, akik elfogadják céljainkat, programunkat. A következő kongresszusunkig folyó vita egyik alapvető feladata, hogy ennek módjait illetően kialakítsa a követendő út körvonalait.

Az eddigi töprengések és viták alapján miként lehetne összefoglalni azokat a koncepciókat, amelyek a különböző ifjúsági rétegek körében meghatároznák a szerveződés módját?

— Kezdjük a tizenévesekkel. Itt bizonyosan új megoldásokra lesz szükség, ám hogy ez egy centrálisan kiépülő országos rétegszervezet formáját öltse-e, vagy területegységenként épüljön-e ki egy-egy tömörülés, azt most még nem tudnám megmondani, s nem jutottak dűlőre e tekintetben maguk az érdekeltek sem. A döntő az, hogy ők maguk alakítsák ki saját szervezetüket, s az olyan legyen, amilyennek ők szeretnék. Meglehet, lesz majd ebben számos naiv elem, de ami nem bizonyul jónak, azt majd a tapasztalataik alapján ők maguk fogják megváltoztatni. Sokkal jobb, ha a saját tapasztalataikból okulnak, mint ha mások mondják meg nekik, mit csináljanak. Úgy látom, a pedagógusok, az idősebbek körében is támogatásra talál ez a koncepciónk, s számíthatunk az ő segítségükre is a megvalósításban.

Az egyetemi-főiskolai hallgatók körében a rétegbázison, politikai értékek mentén történő szerveződés tűnik a követendő útnak. Közismert, hogy a KISZ befolyása ebben a rétegben gyengült meg a legnagyobb mértékben. Márpedig egyetlen politikai erő sem mondhat le a holnap értelmiségének megnyeréséről. A kommunista mozgalomnak sokáig erőssége volt az e körben végzett politikai munka — ma nem az. Itt újra kell kezdeni a mozgalmi építkezést, rájuk bízva, hogy maguk alakítsák ki ehhez a szervezeti kereteket. Minden bizonnyal lesznek itt szokatlan megoldások, „vadabb" elgondolások, élesebb megfogalmazások, de ezektől nem szabad megijednünk. Elvégre milyen egyetemi ifjúság lenne az olyan, amelyik már ebben az életkorban „jól fésült", konzervatív?!

Folytassuk a sort a dolgozó fiatalokkal. Van igény valamiféle értelmiségi összefogásra, amihez talán nem is kell külön szervezeti forma, de ez nem is kizárt. A legkisebb a változtatás igénye a nagyüzemi szervezeteknél. Én ezt egyáltalán nem tekintem konzervativizmusnak, merevségnek. Arról van szó, hogy ezek a legstabilabb, legerősebb szervezeteink, itt bizonyultak a legcélra-

vezetőbbnek a korábbi szervezeti formák. Itt is több új vonás bontakozott ki az utóbbi időben, igen hasznosnak mutatkoztak például a közösségi munkavállalások. Mi nem akarunk rájuk erőltetni semmiféle változtatást, távol áll tőlünk, hogy mesterségesen „szétverjünk" jól működő, életerős közösségeket. Ahol úgy érzik, hogy jó lenne ágazati méretekben vagy más módon összefogni, ott erre lehetőséget adunk, de erről is ők döntsenek, ne a központi szervek. Egyúttal viszont a megértésüket és támogatásukat kérjük ahhoz, hogy más területeken mélyreható változások történhessenek, s ezeket ne tekintsék a KISZ aláásásának, szétbomlasztásának.

Vannak újfajta szerveződések is, amelyek valamely politikai cél, például a környezetvédelem vagy a béke védelme jegyében keletkeztek. Ezek a KISZ hagyományos szervezeti kereteibe nem fértek be. Most erre is lehetőséget akarunk teremteni, s ebben fontosnak érzett politikai törekvés vezérel bennünket. A munkásmozgalom és az úgynevezett zöldek mozgalma ugyanis igazából még sehol nem tudott egymásra találni, holott természetes szövetségesek lehetnének nemcsak napi politikai, hanem perspektivikus, stratégiai kérdésekben is. Mi már egy ideje törekszünk egy ilyenfajta összefogás létrehozására, és értünk is el bizonyos eredményeket. Ezen az úton tovább kívánunk haladni. Egyes környezetvédelmi alakzatokkal szövetséget köthetünk, mások pedig, amelyek elfogadhatónak tartják programunkat, akár a KISZ keretein belül is működhetnek majd.

Erősíteni kívánjuk jelenlétünket a lakóterületeken is. A politikai közélet kibontakozóban levő új tendenciái ezt parancsolóan sürgetik. Nem úgy tesszük fel azonban a kérdést, hogy a munkahelyen vagy a lakóhelyen szerveződjünk-e; a vagylagosság itt mindenképpen helytelen lenne. Arra törekszünk, hogy a munkahelyeken megőrizzük pozícióinkat, s ezzel párhuzamosan építsük ki lakóhelyi szervezeteinket. Ebben a tekintetben is jóval nagyobb rugalmasságra van szükség a korábbinál. De a kérdéskör egészére nézve is érvényes ez. Vannak most korvonalazódó szervezeti elveink, céljaink, de nincsenek pontos tervrajzaink; nem egy, a fejünkben már készen álló modellt kívánunk felépíteni, hanem egy olyan építkezést indítunk meg, amelynek menete során közösen alakítjuk ki a későbbiekben is rugalmasan változtatható formákat.

További kérdésünk a párt és a KISZ viszonyára vonatkozik. A megújuló politikai intézményrendszerben a KISZ milyen elvek szerint kívánja alakítani a párthoz fűződő viszonyát?

— A kibontakozó szocialista pluralizmusra — akár az egypártrendszer, akár esetleg a jövőben a többpártrendszer keretei között működik majd — minden bizonnyal a politikai versenyhelyzet lesz a jellemző. Ilyen helyzetben pedig az azonosan gondolkodó erőknek szorosan össze kell fogniuk, hiszen a versenyhelyzet logikája szükségképpen erre késztet. Éppen ezért a következő időszakban az MSZMP és a KISZ sokkal szorosabb együttműködésére, szövetségére lesz szükség. Olyan stratégiai, politikai szövetségre, amelyben természetesen a párt elsődlegessége érvényesül, hiszen a szerepek — a politikai pártnak, illetve ifjúsági szervezetének szerepe — nem cserélhetők fel. Ez a szövetség arra a közös felismerésre épül, hogy a pártnak szüksége van az ifjúságra, de ugyanígy a politikailag elkötelezett fiataloknak is szükségük van a pártra.

Lenin 1906-ban Engels gondolatát felidézve ezt írta: Vajon nem termé-

szetes-e, hogy a mi pártunkban, a forradalom pártjában az ifjúság van többségben? Mi a jövő pártja vagyunk, az újítókat pedig szívesebben követi az ifjúság. Pártunk az önfeláldozó harc pártja, ilyen harcba pedig mindig az ifjúság indul elsőként. Nos, ami Engels és Lenin idején természetes volt, ma nálunk nem az. Ma pártunkban a fiatalok nem többségben, hanem nagyon is kisebbségben vannak. Ezért is létfontosságú a párt számára, hogy legyen egy erős ifjúsági szervezete. De a KISZ is csak úgy töltheti be szerepét, szerezhet széles körű befolyást, ha egy megújuló, erős, valóban politizáló párt áll mögötte. Erre a kölcsönös politikai érdekeltségre épül, erre kell épülnie stratégiai szövetségünknek.

A párt és a KISZ viszonyának ez a meghatározó eleme, nem pedig a szervezeti kötődés, az úgynevezett közvetlen pártirányítás. Nem a szervezeti előírások teszik a KISZ-t valóságosan is a párt ifjúsági szervezetévé. Ezért, miközben hirdetjük a szoros stratégiai szövetség fontosságát, kezdeményezzük a szervezeti kötelékek oldását. Ez nem ellentmondás, illetve csak látszólag az. A szervezeti előírás ugyanis a valóságban minden szinten felmentést ad az alól, hogy kölcsönösen kimunkálják a stratégiai, politikai szövetség konkrét tartalmát. Ezért nem érzek ellentmondást abban, hogy éppen akkor és azáltal kerülhet közelebb a KISZ a párthoz, ha megszüntetjük a közvetlen pártirányítást, a KISZ-nek minden szinten a párthoz való kötődését. Egy ügyintéző, adminisztráló párthoz persze ily módon nem lehet közelebb kerülni, csak egy politizáló párthoz. Ám mi megújulási törekvéseinket arra építjük, hogy a párt is megújul. Ezért a KISZ a párton belül azokat a progresszív erőket, törekvéseket támogatja, amelyeknek célja a párt életének, működésének mélyreható korszerűsítése. Ez teremti meg a reális feltételeket a párt és a KISZ viszonyának megújításához is.

A KISZ soron következő kongresszusa előtt széles körű vitát szerveznek a tanácskozáson napirendre kerülő kérdésekről. Hogyan segíthetik elő a pártszervezetek, a párttagok a legjobban e viták eredményességét?

— Hadd kezdjem azzal, hogy a párt tagjai hosszú időn át közvetlenül jelen voltak a fiatalok körében, s ahogy az idősebbektől hallani lehet, ezt a kommunisták mindenki másnál jobban tudták csinálni, amikor — néhány évtizeddel ezelőtt — a mozgalomnak az fontos volt. Ma ismét nagyon fontos, s remélem, újra képesek leszünk rá. Mert valójában ez a leghatékonyabb eszköze annak, hogy a párt hatni tudjon a fiatalokra. Ezért mi most elsősorban azt kérjük a párt aktivistáitól, tagjaitól, hogy minél nagyobb mértékben legyenek részesei a szervezeteinkben folyó vitáknak. Az nem lenne célszerű, hogy a különböző szintű párttestületek állásfoglalást készítsenek a vitára bocsátott kérdésekkel kapcsolatban. Inkább legyenek ott a kommunisták a vitafórumainkon, mondják el személyesen a véleményüket, hallgassák meg a többi nézetet, s amiről úgy gondolják, hogy helyes, értsenek egyet, amivel meg nem, azzal szálljanak vitába. A KISZ örömmel látja a párt tagjait összejövetelein. Csak azt kérjük, legyen türelmük a számukra szokatlan megközelítések iránt is, s adjanak biztatást, ösztönzést az önálló gondolkodásra. Nyissanak teret a pártszervezetek a mai fiatal generációknak, hogy számukra is megadassék az, ami megadatott a felszabadulást követő évek vagy az 1956 utáni konszolidáció ifjúkommunistáinak, nevezetesen, hogy — ha olykor esetlenül, bukdácsolva is — maguk alakíthassák ki mozgalmi életük formáit, módjait. Ehhez várjuk a párt tisztségviselőinek, aktivistáinak segítségét.

Csikós Pál

A SZOT TITKÁRA

Rászorultság és állampolgári jog a szociálpolitikában

A szociálpolitika fogalmát sokféleképpen használjuk, mert vitatottak nemcsak funkciói, hanem helye és szerepe is. Ez önmagában is arra késztetne, hogy a szociálpolitika kérdésköreit társadalmi fontosságuk szempontjából elemezzük, de különösen időszerű akkor, amikor a gazdasági és politikai helyzet, az életkörülmények alakulása egyaránt ezt igényli. Természetes és nyilvánvaló továbbá, hogy a szakszervezeteknek is újra kell gondolniok és újjá kell alkotniok saját szociálpolitikai koncepciójukat. Megfogalmazódhat a kérdés, hogy a *szakszervezeteknek* miért kell kialakítaniok *saját* szociálpolitikai koncepciójukat? Erre a helyes választ mozgalmunk törekvéseinek komplexitásából és szociálpolitikai szándékainak sajátosságából levezetve lehet megadni. A szakszervezeti mozgalom egészét — a társadalmi-politikai intézményrendszer részeként, jelenlegi helyzetét és „igazi" funkcióját is figyelembe véve — mindinkább áthatja az a felismerés és elhatározás, hogy működését felül kell vizsgálnia és arra törekednie: egyaránt igazodjon a több millió szervezett dolgozó a tagság által megfogalmazott követelményekhez, valamint a változó politikai, gazdasági, társadalmi környezethez.

Miről van szó? Az elmúlt évek gazdasági nehézségei, társadalmi feszültségei ellentmondásos helyzetbe hozták a szakszervezeteket. Részben tudomásul kellett vennünk a kényszerítő körülmények miatti szigorításokat, az életszínvonalat csökkentő intézkedéseket. Egy ilyen szituációban a munkavállalók érdekvédelmi szervezete előbb-utóbb szembe találja magát tagsága fokozódó elégedetlenségével, azzal a szemrehányással, hogy erőfeszítései nem voltak elég markánsak és kézzelfoghatók. El kell ismernünk: a tagsági kritika jogos és megalapozott.

A szakszervezeti munka eddigi jellegtelensége elsősorban abban nyilvánult meg, hogy többnyire saját koncepció, átfogó álláspont nélkül, védekező vagy kritikai alapállásból igyekeztünk megvédeni a tagság érdekeit. Ez nem nevezhető stratégiának. A jövőre nézve a szakszervezetek fő funkcióját a munkavállalói érdekképviseleti és érdekvédelmi szerepben jelöltük meg. Az érdekképviselet persze nem szűkíthető le pusztán az elosztásra, hanem magába kell foglalnia azokat az érdekeket is, amelyek az eredményes munkavégzés feltételeihez, az egyes foglalkozások presztízsének növeléséhez kapcsolódnak. Másfelől viszont nyilvánvaló, hogy önmagában nem elég az elosztáspolitika egy-egy elemének, összetevőjének (bér, nyugdíj, társadalombiztosítás, lakáspolitika stb.) reformálása, hanem átfogóan is vizsgálni kell az egész

elosztáspolitika jellegzetességeit, a javítás teendőit. Röviden: az elosztáspolitika átfogó reformja szükséges.

A gazdasági-társadalmi kibontakozási programból kiindulva tehát a szociálpolitika feladatait, prioritásait, módszereit is újra kell gondolni. Az érdekképviselet és az érdekvédelem — ha úgy tetszik: a szakszervezeti koncepció kialakításának szükségessége — tehát ezen a ponton válik sajátossá: a prioritások, a módszerek értelmezésében, a hangsúlyok eltérő mivoltában. Szerintünk ugyanis a szociálpolitikának az új körülmények között a lehetőségekhez képest nagyobb szerepet kell vállalnia a társadalmi feszültségek enyhítésében. *Az áru—pénz viszonyok térnyerésével nem szorulhat háttérbe a társadalmi juttatások révén történő szükségletkielégítés.* Törekvéseink célja a szociális biztonság fenntartása, a munkavégzéstől független egyenlőtlenségek mérséklése, a hátrányos helyzetűek gondjainak enyhítése, a szociális problémák hatékony kezelése.

Számítunk arra, hogy a szociálpolitika a legélesebb összeütközések színtere lesz, az érdekérvényesítés gyakran nem marad az eddigi konfliktusvállalás szolid medrében. A szakszervezetekben hamarosan kialakítjuk az átfogó szociálpolitikai stratégiát, a saját koncepciót, amit csak a tagság véleménye, kritikája véglegesít és hitelesít. Addig is lehetséges azonban néhány résztémában a közös tennivalók felvázolása és több megválaszolandó kérdés feltevése.

Érdekvédelmi aspektusunkból is tisztázni kell például, hogy sokat vagy keveset költünk-e szociálpolitikára. Válságjelenségekkel terhes társadalmunkban melyek a szociálpolitika legfontosabb fejlesztési irányai? Mely ellátások, juttatások biztosíthatók állampolgári jogon? A szakszervezetek számára az egyik nagy dilemma, hogy milyen legyen most viszonyuk az ún. rászorultsági elv érvényesítéséhez. A továbbiakban elsősorban ezzel szándékozom részletesebben foglalkozni.

A szociálpolitika aligha vitatott feladata a létbiztonság megőrzése, az alapvető ellátások mindenki számára történő biztosítása, a létminimum alatt élők körének, számának mérséklése, megszüntetése. A cél- és eszközrendszer azonban a szakszervezetek szerint nem irányulhat csak erre a feladatra. A szociálpolitikának elő kell segítenie a társadalmi esélyegyenlőség létrejöttét, a szorgalom és a tehetség szerinti érvényesülés feltételeinek megteremtését is. Ez pedig elképzelhetetlen olyan társadalmi hátrányok mérséklése nélkül, amelyek az eltartottak számából, az életkori sajátosságokból, az egészségi állapotból vagy a települések eltérő fejlettségi színvonalából adódnak.

A létbiztonság és a társadalmi esélyegyenlőség az egyén és a társadalom számára olyan jelentős érték, amely a szociálpolitikát a társadalompolitika szerves részévé teszi. Ebből az is következik, hogy *a szociálpolitika* bármely politikai céllal szemben történő *háttérbe szorítása* egyaránt sérti az emberek személyi, állampolgári jogát, *gátolja* a kiegyensúlyozott társadalmi-gazdasági fejlődést.

Magyarországon a felszabadulást követő évtizedekben a korábbi nagymértékű szegénység jelentősen csökkent. Ez elsősorban azoknak a társadalompolitikai intézkedéseknek volt köszönhető, amelyek hatására megszűnt a munkanélküliség, nivellálódtak a családi jövedelmek, az állam magára vállalta vagy jelentősen támogatta az alapvető ellátásokat, szolgáltatásokat. Folyamatosan emelkedett a lakossági jövedelem, fejlődtek az egyes társadalombiztosítási ellátások. Ebben a szociálpolitikai rendszerben a létminimum alá általá-

ban csak a többszörösen hátrányos helyzetűek kerülhettek (alacsony jövedelem, több gyermek, betegség stb.).

A korábbi időszakhoz képest szembeötlő különbség, hogy ma a létminimum alá szoríthatja az életszínvonalat egyetlen hátrány is. Például: több gyermek vagy idős életkor, vagy lakásvásárlás, -fenntartás. Ennek oka az, hogy több mint egy évtizede az életszínvonal gyakorlatilag stagnál, az utóbbi években pedig csökken. Az állam által vállalt ellátások, szolgáltatások köre szűkül, az alapvető termékek ártámogatása mérséklődik, a lakosság terhei növekednek. Az eddigi szórványos helyi munkanélküliség mellett megjelent az átmeneti vagy strukturális munkanélküliség is. A növekvő infláció magával hozta az egyes szociális jövedelmek, nyugdíjak vásárlóértékének romlását. Mindezek hatására olyan társadalmi polarizáció megy végbe, amelynek során egyrészt megjelennek a jobb módú rétegek, az „újgazdagok", másrészt szembetűnően növekszik az egyre nehezebb helyzetbe kerülő családok, egyének száma.

A létminimum, illetve a társadalmi minimumra vonatkozó számításokat a szakszervezetek kutatóintézete már több éve végez. Ebben az évben a Központi Statisztikai Hivatal is közzétette számításait. Az adatok szerint Magyarországon a lakosság közel hét százaléka él létminimum alatt, és mintegy húsz százalékának az életnívója nem éri el a társadalmi minimumot. Az első kategóriába tartozóknál részben hiányoznak a tartós önálló életben maradáshoz szükséges feltételek, a második csoportban pedig nem megfelelőek azok a társadalmi, anyagi kondíciók, amelyek a kor színvonalához való alkalmazkodáshoz, a munka- és alkotóképesség kibontakoztatásához szükségesek. Gyakorlatilag olyan személyekről, családokról, rétegekről van szó, akik, illetve amelyek megfelelő szociális segítség nélkül a társadalom perifériájára kerülhetnek.

A szociális segítségre szorulók aránya annyira megnövekedett, hogy helyzetük javítása egyedi megoldásokkal már nem valósítható meg.

Mi lehet tehát a kiút?

A létminimum — a tartós életben maradás feltételeinek biztosítása — egy civilizált állam polgárait és azok családját feltétel nélkül megilleti, azaz *állampolgári jogon szükséges biztosítani* az egészségügyi és oktatásügyi alapellátás mellett a családi pótlékot, a gyermekgondozási segélyt, az anyasági segélyt, a bevezetésre kerülő munkanélküli-segély legkisebb összegét és a minimális szükségleteket kielégítő szociális bérlakást.

Gazdasági, költségvetési gondjaink kényszerítő hatásaként megkezdődött a szociálpolitika hagyományos eszközeinek felszámolása, az állam „kivonulása" a szociális ellátásokból. A növekvő társadalmi és szociális feszültségek azonban jelezték, hogy a szociálpolitika nem nélkülözhető társadalmunkban, és ha a hagyományos megoldások nem eléggé hatékonyak, akkor meg kell találnunk a szociálpolitika korszerű cél- és eszközrendszerét.

A korszerűséghez ugyan nem sok köze van, de mégis ennek az időszaknak a terméke az ún. egyedi rászorultsági elv alkalmazása. Gondolata kézenfekvőnek bizonyult. A társadalmi esélyegyenlőséget segítő, a sokféle társadalmi hátrányt mérséklő „drága" normatív megoldások helyett csak a szegénységi küszöb alatt élők kapjanak segítséget.

Az egyedi rászorultság elvének, az egyedi segélyezés módszerének túlzott erőltetése figyelmen kívül hagyja, hogy a segélyezés, mint a létfenntartás rendszeres eszköze, méltatlan és megalázó. Közismert, hogy mindmáig a gyakorlatban alkalmazott kritériumok szerint segélyezésre szorulók igen jelentős

része (valószínűleg a többsége) nem is támogatható, mert egyszerűen nem hajlandó (vagy nem tud) kérni. Közfelfogásunkban szégyen feltárni a szegénységet, bevallani az elesettséget, s ráadásul máig megoldatlan a rászorultság kritériumainak meghatározása. Hiszen aligha lehet jogszabályba foglalni, hogy általában ki a rászorult. A tanácsok a gyakorlatban ma sem tudnak mit kezdeni a rászorultság ismérveivel.

A rászorultság elvének gyakorlati alkalmazása kétségtelenül fontos része lehet a szociálpolitikának. Ezzel azonban nem helyettesíthető az életszínvonalpolitika, valamint a szociálpolitika normatív — az egyes hátrányokat megszüntető, illetve keletkezésüket megelőző — eszközrendszere. Ha a tanácsoknak megvolnának a megfelelő információi, személyi és más feltételei — melyek ma hiányoznak —, akkor is rendkívül drága megoldást jelentene *a több mint egymilliós réteggel* foglalkozni. Az egyedi rászorultság elvét alkalmazni tömegméretekben, megállapítani, ki a rászorult, ki a rászorultabb, még a korszerű számítástechnika alkalmazásával sem lehetséges. A rászorultság alapján adott támogatások nyílttá tétele pedig — az emberek igazságérzetén alapuló demokrácia — e területen gyakorta sértené az emberi méltóságot.

Az egyedi rászorultság elvének gyakorlati alkalmazása elsősorban a *többoldalúan hátrányos helyzetűek* gondjainak mérséklésére szolgáló eszköz, s melynek hatékonysága — a szükséges feltételek megteremtésén túl — függ attól, hogy *a társadalompolitika és a szociálpolitika milyen mértékben tudja egyéb eszközeivel az e rétegbe tartozók számát csökkenteni.*

A létminimum alatt élők körének szűkítése elsősorban akkor lehetséges, ha a külön támogatásban részesülők, illetve az ezt igénylők döntő hányadát alkotó két társadalmi réteg anyagi gondjait *központi intézkedésekkel csökkentjük,* főként a többbgyermekes családok, valamint az idős, alacsony nyugdíjjal rendelkezők, ezen belül is elsősorban az egyedülállók helyzetét javítjuk. Ennek érdekében a szakszervezetek *sürgetik az értékét vesztett, alacsony nyugdíjak felemelését, és minden nyugdíjnak legalább a társadalmi minimum szintjére való emelését.* A nyugdíjak további inflálódása — kedvezőtlen társadalmi hatásán kívül — ellentétes a biztosítás elvével, így reálértékük megőrzése jogos és méltányolandó igény. Mindaddig azonban, amíg egy ezt biztosító *automatizmus* bevezetésére nem kerül sor, addig az évenkénti nyugdíjemelés legkisebb összegének kompenzálnia kell a társadalmi minimumra számított árszínvonal-növekedést.

A gyermekes családok esetében a családi pótléknak el kell érnie a gyermeknevelés társadalmilag szükséges minimális költségeit. Ebben az esetben az egy főre jutó családi jövedelmek — feltételezve, hogy a szülők jövedelme eléri vagy meghaladja a létminimumot — már csak a létminimum szintje fölött szóródhatnának. Mivel ez a távlatilag feltétlenül jogos igény a családi pótlék jelentős növelését igényelné, ezért első lépésként olyan családi pótlék elérése is célul tűzhető lenne, amely legalább a gyermeknevelés minimális költségeit, a gyermekekre számított létminimumot fedezné. Ennek a célkitűzésnek a fokozatos megvalósítását *a családi pótlék rendszeres emelése mellett* egy olyan *automatizmus* szolgálhatná, amely nemcsak *megőrzi a családi pótlék reálértékét,* hanem a gyermeknevelés áremelkedések miatti költségtöbbletét is ellentételezi.

Az alacsony nyugdíjaknak és a családi pótléknak a felemelése, reálértékük folyamatos megőrzése nagymértékben csökkentené az egyedi támogatásra szorulók számát. Sajnos a hátrányos helyzetűek száma még így is meghaladná az egyedileg kezelhető mértéket. Ezért a várható társadalmi folyamatokkal — a növekvő foglalkoztatási gondokkal összhangban — az állam-

polgári jogon járó ellátások körét kellene bővíteni. Ez a rászorultsági elv normatív alkalmazását jelentené. Az állampolgári jogon, törvények által garantált ellátás azért alapvető, mert biztosítja, hogy a lakosság számottevő rétegei ne váljanak alkalmatlanná a későbbi kibontakozásban való részvételre. A szociálpolitikáról tehát úgy kell gondoskodnunk, hogy biztosítsa a lakosság életmódjának, egészségi állapotának, iskolázottságának legalább azt a minimumát, amely az ország fejlődésének és alkalmazkodásának egyik feltétele. Itt találkozik az állampolgári jog az állam érdekeivel.

Az állampolgári jogon járó ellátások körének bővebbnek kell lennie a létminimum alattiaknak járó, az egyedi rászorultság elvén alapuló juttatások körénél. Például az egészségügyi, oktatásügyi alapellátás vagy a családi pótlék azoknak is állampolgári jogon biztosítandó, akik jövedelmük alapján ezt az ellátást nélkülözni tudnák, vagy képesek lennének a megfizetésére. Ha ez nem így lenne, akkor a munka szerinti elosztás, az azzal arányos fogyasztás elvét sértenénk meg. Ezt támasztja alá a progresszív személyi jövedelemadórendszer bevezetése is.

Az egyedi rászorultsági elv hosszú távon való alkalmazása a szakszervezetek szerint növeli a társadalmi igazságtalanságokat, újratermeli a hátrányos helyzetű társadalmi rétegeket. Ezért még a stabilizációs időszakban is a rászorultsági elv korszerűbb, normatív megoldásait szükséges elsősorban alkalmazni, hosszabb távon semmiképpen sem lemondva azoknak a szociális ellátási formáknak a fejlesztéséről, amelyek a társadalmi esélyegyenlőséget is javítják. A költségvetést kímélő hatása miatt a rászorultsági elv rövid távon igen előnyösnek látszik, de mivel figyelmen kívül hagyja, hogy a gazdaságpolitikai célok a társadalompolitika egészétől nem függetleníthetők, jövőnket veszélyezteti. Történelmünk és gyakorlatunk igazolta, hogy a kölcsönhatások erősebbek, mint sokszor gondoltuk. Az emberi tényező szerepe a jelenben és a jövő alakításában egyaránt meghatározó. Az ember, kedvezőtlen élet- és munkakörülmények, szociális feltételek közepette nem nyújtja azt, amire képes lenne.

Reális megítélés-e az, hogy az elkövetkezendő években nincs pénzünk a szociálpolitika fejlesztésére? Igaz-e, hogy a szociális ellátások fejlesztésére csak a reálbérek további csökkentése nyújthat fedezetet? Véleményünk szerint ezekre a kérdésekre nemmel kell válaszolni. Azért, mert tudott, hogy 1989-ben csökkenő vagy stagnáló életszínvonal mellett magas inflációval és a szerkezetváltás következtében növekvő munkanélküliséggel kell számolni. Az infláció mértékét és tartalmát az elengedhetetlenül szükséges küszöb alá kell szorítani. A magas fogyasztói árnövekedés ugyanis még ellentételezés mellett is átrendezi a lakossági jövedelempozíciókat, és fennállhat a veszély, hogy kicsúszik a kézből. Ez esetben pedig nemcsak az 1989-es, hanem a későbbi évek is beláthatatlanná válnának. A szakszervezetek elfogadhatatlannak tartják azt a szűk látókörű szemléletet, amely nem az egész GDP korszerű felhasználásában, hanem csak a lakossági jövedelmek „másként" elosztásában gondolkodik. Az elosztáspolitikát ugyanis nem lehet a „maradékelv" alapján megvalósítani. A gazdaság reálfolyamatai és az elosztási szféra között többirányú, összetett kapcsolatrendszer áll fenn. A gazdasági szerkezet átalakítása, a felhasználás hozzáigazítása a teljesítményekhez kétségtelenül jelentős társadalmi áldozatokkal, a mindennapi élet nehézségeivel, feszültségekkel jár. Ugyanakkor gazdasági céljaink megvalósítása, a stabilizáció, a modernizálás kibontakoztatása kiegyensúlyozott szociális viszonyokat kíván, szoros kapcsolatot a gazdasági és

szociális szféra között. Ahogy követelmény a gazdaságban a munka, a teljesítmény, a piaci értékek szerinti elosztás, ugyanúgy a szociális szféra sem nélkülözheti a társadalmi szolidaritás, az igazságosság, esélyegyenlőség és biztonság kiteljesedését. Társadalmunkban még rendkívül sok ki nem használt lehetőség van. A kormányzatnak — a társadalom progresszív erőire támaszkodva, a világgazdaság lehetőségeit jobban kihasználva — meg kell találnia az útját az ország talpraállításának. Az ezt szolgáló reformfolyamatban a szakszervezetek támogatnak egy olyan költségvetési reformot, amely előmozdítja mindazoknak a kiadásoknak az ésszerű keretek közé szorítását, amelyek nem a lakosság életszínvonalát, szociális ellátását korlátozzák. Szorgalmaznak egy olyan bérreformot, amely az érdekegyeztetésen alapuló szabadabb bérgazdálkodással, kedvezőbb bérarányok kialakításával segíti az anyagi ösztönzést, jobban biztosítja a munka szerinti elosztást, és ezen keresztül „megtermeli" a reálbér és a szociális kiadások növeléséhez az anyagi lehetőségeket.

Támogatunk egy olyan szociálpolitikai reformot, amely annak mindkét fő funkcióját — a létbiztonság megteremtését és a társadalmi esélyegyenlőség javítását — egyaránt szolgálja. Önálló elképzeléseinkkel akarunk részesei lenni annak a szociálpolitikai koncepció kimunkálásának, amely választ ad olyan kérdésekre, hogy milyen módon lehet a szociálpolitika rendelkezésére álló eszközöket az eddigieknél hatékonyabban felhasználni, hogyan határozható meg a piaci hatásoktól mentesítendő ingyenes vagy kedvezményes ellátásoknak és szolgáltatásoknak, az ún. természetbeni juttatásoknak a fenntartandó köre. A leépíthető természetbeni juttatásokat és ártámogatásokat véleményünk szerint munkajövedelemmé, illetve pénzbeni szociális ellátásokká kell átalakítani. Meg kell oldani a pénzbeni szociális ellátások reálérték-megőrzésének módját, és ki kell alakítani az alkalmazandó automatizmusokat. Tisztázandó a személyi jövedelemadó-rendszerbe építhető szociális kedvezmények köre, mértéke, a biztosítási elv érvényesítésének lehetősége a társadalombiztosításban és az egészségügyi ellátásban.

Politizálás a munkahelyen

BESZÉLGETÉS ANGYALFÖLDI PÁRTMUNKÁSOKKAL

Alapszervezeti párttitkárok társaságában beszélgetünk Angyalföldön, a kerületi pártbizottságon. A résztvevők zömmel műszaki vezetők. Indulatok és türelmetlenség nélkül folyik a szó arról, hogy mi történt az alapszervezetekben a pártértekezlet óta eltelt időszakban.

Papp Sándorné a Ganz Danubius Úszódarú Gyárának mérnök csoportvezetője. A gyár, ezen belül különösen az úszódarugyártás súlyos válságban van. A válságból új szervezeti felállásában, részvénytársasági formában próbálnak kilábalni. A kilencvenfős alapszervezet tagjainak többsége alkotó ember, konstruktőr, műszaki értelmiségi.

A pártértekezlet előtt pezsgő politikai élet folyt: szenvedélyes hangú viták az ideológiai tézisekről, a párt vezető szerepének továbbfejlesztéséről. Utána nagy csönd. A pártértekezlet hitet tett az alapszervezeti munka jelentőségének növelése és az alulról építkező munkastílus mellett, az önállósághoz azonban hiányoljuk az ideológiai fogódzókat. A kerületi titkári értekezletek is megritkultak. Mintha vákuumban mozognánk. Hiányzik az irányító munka, az eligazító útmutatás, hogy mit és hogyan kellene tennünk az új helyzetben.

— A cselekvés nem képes versenyt futni a sajtóban megjelenő nyilatkozatokkal — ezt *Katona István* jegyzi meg. Ő a Ganz Műszer Művek Közlekedési Műszergyárának üzemvezetője. — Egyfelől a pártértekezlet állást foglalt amellett, hogy az alapszervezet legyen a politikai munka legfőbb színtere, másfelől viszont megkérdőjeleződik, hogy legyen-e a gazdasági egységekben egyáltalán pártmunka. Csak kapkodjuk a fejünket. Ezt nem lehet így vagy úgy értelmezni: világos, egyértelmű állásfoglalásra van szükség arra vonatkozóan, hogy milyen szerepet töltsünk be a gazdasági szervezetekben.

Szita Róbert esztergályos a Tungsram Rt. Vákuumtechnikai Gyárában, a kerületi pártbizottság tagja:

— Nem kerültünk mi valamiféle tudathasadásos állapotba? — tette fel a kérdést. — A pártértekezlet előtt tiltakoztunk a „felülről jövő" döntések miatt. Sőt sokkal régebben, már a hetvenes évek közepén kifogásoltuk, hogy mindent előírnak számunkra: „a ti feladatotok az, hogy ezt tegyétek, azt tárgyaljátok meg". Úgy működtünk, mint a motor, aminek valahol másutt voltak a szabályozógombjai. Most viszont azt kifogásoljuk, hogy

nem nyomkodják a kapcsolókat. Paradoxonnak tűnik, mégis úgy vélem, hogy a legfőbb fogódzó a döntés és a cselekvés szabadsága.

— Erről a kérdésről megoszlanak a vélemények — vette át a szót *Komiszár János*, az Autóvillamossági Felszerelések Gyára szerszámműhelyének üzemvezetője. — Van, aki ma is ülésrendeket, utasításokat, feladatlebontást vár. Mások azt mondják: megcsináljuk mi a dolgunkat, van éppen elég problémánk, kezdjünk hozzá. Én is azt mondom, csináljuk. De azért olyan nagy önállóság nem kell, hogy a felsőbb pártszervekkel minden kapcsolat megszűnjön. Azt tapasztalom, mintha a pártértekezlet óta a középszintű irányítás túlságosan is önmagával lenne elfoglalva.

— Régebben csak a címszavakat meg a sportot olvastam a sajtóban, most újra újságolvasó lettem — kapcsolódott a beszélgetésbe *Bak László*. Foglalkozását tekintve főenergetikus, aki a Kender-Juta műszaki osztályának és karbantartóinak pártszervezetét irányítja. — Ha az ember nyomon követi az eseményeket, nem mondhatja, hogy nincs program, nincs követhető irányvonal. Az viszont kétségtelen, hogy a legfelső szint és az alapszervezetek között szakadás következett be. Feladatainkat magunknak kell megtalálnunk, az alapszervezeti munka megújulásához azonban ideológiai és mozgalmi támasz is kell.

A beszélgetés további részében arra terelődött a szó, hogy egy ideig várták-várták, végül azonban mindegyik alapszervezet önálló lépésekre szánta magát. A jelenlevők között egy sem akadt, akinek az alapszervezetében ne tartottak volna a pártértekezlet óta taggyűléseket. Teljesen egyöntetű volt a megállapítás, hogy ezeken az összejöveteleken korábban soha nem tapasztalható élénk politizálás, helyenként igen heves vita folyt. Miről? Aktuális helyi problémákról, országos politikai kérdésekről. A Vákuumtechnikai Gyárban a pártcsoportok véleménye alapján határozták meg a taggyűlés tárgykörét: újra végiggondolni, újrafogalmazni kommunista mivoltukat, a hatalomhoz való viszonyukat. Az Autóvillben a kerületi pártértekezlet kérdése, az alapszervezeti vezetés munkastílusa és a szocialista brigádmozgalom mai helyzete került napirendre. A Ganz Műszer Művekben pontról pontra megvitatták a választási törvény tervezetét. A Ganz Danubiusban is aktuális témát választottak: a párt káderhatáskörének kérdését a részvénytársasági formában történő átalakulás körülményei között.

— Érdekes módon maguk a vezetők kifogásolták, hogy az új formában esetleg a pártszervezet helyett a részvénytársaság igazgatótanácsa vegye át a kizárólagos hatáskört a káderügyekben — értékelte a taggyűlés vitáját *Papp Sándorné*. — Sokan úgy látják, hogy ha ilyen fontos kérdésben megfosztjuk a pártszervezetet a beleszólás jogától, ezzel csakugyan megkérdőjeleződik a munkahelyeken a párt szerepe. Teljes a bizonytalanság abban a kérdésben is, hogyan sikerül a részvénytársasági keretekben megtalálni a pártmunka helyét. A példa is mutatja, hogy az élet milyen gyorsan túllépett az alig kétéves káderpolitikai határozaton. Ahhoz sincs fogódzónk, mit tegyünk, ha a vállalaton belül esetleg még egy szakszervezet alakul.

— Régebben, amikor köteleztek bennünket, hogy minden pártszervezet készítsen intézkedési tervet a maga területére — vélekedett *Komiszár János* —, ezekről a tervekről sorra kiderült, hogy ugyanazt írtuk elő a gazdasági vezetők számára politikai feladatként, ami egyébként is munkaköri kötelességük volt. Ezzel valójában likvidáltuk a tényleges politikai tevé-

kenységet. Ma inkább a külső körülmények korlátozzák a munkát. Azt várjuk, hogy a jól dolgozó vállalatok valóban kapjanak több mozgásteret, nagyobb szabadságot olyan kérdésekben, mint a bér, az import, a deviza.

Csakhamar kiderült, hogy a formális tevékenységek helyett a munkahelyi pártszervezetek keresetlenül is találhatnak maguknak éppen elég politikai feladatot.

— Van egy vezetői réteg, amelyik nem képes azonosulni a reformmal — mutatott rá *Bak László*. — Vagy azért, mert nem rendelkezik a mai követelményeknek megfelelő szakértelemmel, vagy politikailag nem képes ráhangolódni, túlságosan is hozzászokott a régi vezetői módszerekhez. Nem feltétlenül kell ahhoz hatásköri lista vagy egyetértési jogkör, hogy szembe tudjunk nézni ezekkel az emberekkel. Elegendő, ha azt tesszük, amitől eddig jótékonyan tartózkodtunk: alaposan elemezzük egy-egy terület munkáját, és ez óhatatlanul feltárja az ott dolgozó vezetők esetleges alkalmatlanságát.

— Az elmúlt évek során szinte társadalmi normává magasítottuk a középszert — szögezte le *Szita Róbert*. — Megvallom, engem gyakorta elcsüggeszt a sok helyütt tapasztalható felületesség, igénytelenség a saját munkánkkal és másokéval szemben is. Látszólag nagy erőfeszítéseket tettünk ennek leküzdésére, mégis azt tapasztalom, hogy a végzett munka minősége, a munkaszervezés állapota rosszabb, mint tíz vagy húsz évvel ezelőtt volt. Csak akkor lehet esélyünk a kibontakozásra, ha olyan politikai légkört teremtünk, amely a kiemelkedő teljesítményt minden vonatkozásban, anyagilag, erkölcsileg és egzisztenciálisan is magasabban honorálja. A politikai munka egyik legfontosabb tennivalójának tartom a kölcsönös elnézés légkörének felszámolását, a teljesítménykövetelmények és a reális feltételrendszerek kialakítását, ha kell kierőszakolását minden szintű vezető részéről.

— Meggyőződésem, hogy a kihasználatlan szellemi és termelőkapacitásokban rejlenek a kibontakozás legfőbb tartalékai — folytatta a gondolatot *Katona István*. — A mi vállalatunknál régebben hagyományosan a többműszakos munkarend uralkodott, ezt azonban az elmúlt évtizedben kénytelenek voltunk felszámolni. A második és harmadik műszakból fokozatosan kifogyott a munkaerő. Mintha azt is szocialista vívmánynak tekintettük volna, hogy ebben az országban szinte mindenki egy műszakban dolgozhat. A munkaerő-tartalékok kimerülésének idején az lett a munkaerő-csábítás legfőbb trükkje: ki garantálja az egyműszakos munkát. Nyilvánvaló, hogy munkaerőre csak akkor számíthatunk, ha a második műszakot jobban megfizetjük. Ehhez azonban komoly politikai munkát kell kifejtenünk, hogy mindenkivel megértessük a vállalatnál: a többműszakos munkát kiemelt javadalmazással kell honorálnunk, ami *már* megéri az embereknek és *még* megéri a vállalatnak. A legkorszerűbb termelőberendezések folyamatos működtetéséhez fűződő gazdasági érdek annyira egyértelmű, hogy például az NSZK-ban az éjszakai munkára azzal is ösztönzik az embereket, hogy az így szerzett jövedelmeket adómentessé tették.

— A teljesítmény-visszatartás szorosan összefügg a bérezési gyakorlatunkkal — vélte *Bak László*. — Jelentős változást csak a tervezett bérreformtól remélhetünk. De addig sem kell tehetetlenül várni. Az idei esztendő valóságos mérföldkőnek számít a vállalat életében. Az történt ugyanis, hogy a sokéves szívós politikai erőfeszítések hatására a vállalat rendelkezésére álló bértömeget az alsóbb szintű gazdasági egységek között elosz-

tottuk, és a bérrel való gazdálkodást teljes felelősséggel és hatáskörrel a gazdasági vezetők kezébe adtuk. Ezzel nem lett több a pénz, de a teljesítmények és a kifizethető jövedelmek szorosabb összhangba kerültek. A létszámcsökkenés ellenére a karbantartók például olyan volumenű munkát végeztek el, amiért korábban külső vállalkozóknak százezreket fizettünk. Meg kell azonban jegyeznem, hogy többször is tapasztalnunk kellett a túlzottan progresszív adórendszer teljesítmény-visszatartó hatását.

— Ha az adó elviszi is a többletjövedelmek harmadát, felét, akinek kell a kenyér, az ma is vállalja a többletmunkát — jegyezte meg *Katona István.*

— Valóban sokan hajlandók a napi tíz-tizenkét órai munkánál is többet vállalni — válaszolt *Bak László* —, ez a munkatöbblet azonban már a munkakultúra rovására megy: az embereknek nemcsak a pihenésre, a szórakozásra nem jut idejük, nem marad energiájuk a szakismeret gyarapítására sem. Ezzel is egy ördögi körbe kerülhetünk: a többletmunkával esetleg kevesebbet nyerünk, mintha a magasabb munkakultúrát jobban megfizetnénk.

A bérezés, a személyi jövedelmek kérdése óhatatlanul a felerősödő bérkövetelések irányába terelte a beszélgetést. Úgy vélekedtek, hogy az elszabadult szellem valóban lehetőségeket teremthet az alaptalan követeléseknek éppen úgy, mint a munkásérdekekre hivatkozó, ám ennek ürügyén a visszarendezés irányába ható, reformellenes demagógiának. Ugyanakkor egyöntetű volt az a véleményük, hogy a dogozó emberek körében — legalábbis egyelőre egyiknek sincs komoly bázisa. Ha itt-ott felbukkannak is szélsőséges vélemények, az emberek többsége értelmes, okos párbeszédre törekszik, és megvan bennük a hajlandóság a realitások mérlegelésére még a romló életviszonyok közepette is. Miközben azonban vállukra veszik a leromlott gazdasági helyzet terhét, egyre inkább nyugtalanítják őket a szélsőséges vagyoni különbségek.

— Magas szintű nyilatkozatokban is megfogalmazódik, hogy a magántőke működésének a jövőben nagyobb teret kell adni — jegyezte meg *Katona István.* — Ha mindannyiunknak haszna származik belőle, nincs ellene kifogásunk. De miért borítja a szemérmesség fátyla, hogy miként alakulhattak ki nálunk olyan vagyonos rétegek, amelyek holnap már tőkebefektetőként kamatoztathatják a pénzüket? Az embereknek az a meggyőződésük, és ebben aligha tévednek, hogy ritka kivételektől eltekintve a többségük a fekete gazdaságban, a hiányt kihasználva, korrupt vagy törvénysértő úton szerezte a vagyonát. Megértik, hogy a fekete gazdasággal szemben nincs más ellenszer, mint a hiány felszámolása és a rejtett csatornákban áramló jövedelmek előcsalogatása a legális szférákba. Ugyanakkor tartanak attól, hogy a mostani politika óhatatlanul segítséget nyújt, hogy a feketén szerzett jövedelmeket tisztára mossák. A néhány feltárt korrupciós ügy mindössze a „jéghegy csúcsa".

A tőkejövedelem kérdése is erősen foglalkoztatja az embereket. Ha egy tőkés vállalkozó nálunk fekteti be a pénzét, haszonra kíván szert tenni. Talán világosabbá lehetne tenni: a külföldi működő tőke bevonása nemhogy rontaná, inkább javíthatja termékeink esélyeit a piacon. A tőkebefektető természetesen igényt tart a tőkejövedelemre, de erre csakis kölcsönösen előnyös kapcsolatok alapján kerülhet sor.

Visszatérve az alapszervezetek tevékenységére, egyöntetű volt az a vé-

lemény, hogy a mindennapi munkában is fel kell számolni a pártmunka múltból örökölt monopolisztikus és bürokratikus vonásait.

— Az elmúlt években kialakult bennünk egy tagadhatatlan politikai komfortérzet — hangoztatta *Szita Róbert*. — Páholyban éreztük magunkat, rendíthetetlennek hittük helyzetünket a hatalomban. Most sokan úgy érzik magukat, mint akikre hideg zuhanyként zúdulnak a valóság tényei. Az biztos, a politikai és mozgalmi munka a jövőben nem lesz „langyos fürdő". Ma még kétségtelenül szokatlan számunkra, hogy fel kell vennünk a kesztyűt, és nyílt párbeszédre, esetleg politikai harcra kényszerülünk a miénkkel ellentétes nézetekkel. Ez a szerep még új, még tanulni kell.

— Nincs mit tagadni, szinte mindannyian kellemes belenyugvással viseltük, amikor a párt „atyai módon" törődött velünk — tette hozzá *Katona István*. — Kérdezem: ki ment ki az utcára tüntetni 1972—1973-ban, amikor a politikai vezetés azt mondta, megállítjuk a határon az inflációt? Lehet, hogy voltak szakemberek, akik már akkor látták, hogy ennek a politikának megjön a böjtje, számunkra azonban pillanatnyilag jó volt, elfogadtuk. Vagy ki tiltakozott, amikor az életszínvonalunk együtt növekedett az adóssággal? Most többen úgy érzik, a párt elvonta a fejünk felül a védőernyőt. Nem a párt vonta el, hanem a valós gazdasági és társadalmi folyamatok.

— Többen úgy vélekednek, hogy néhány éve még az alapszervezeteknek több tekintélye, nagyobb befolyása volt, mint napjainkban — mondta *Bak László*. — Ezt a tekintélyt azonban nem a magunk jogán, hanem kívülről és felülről szereztük, a felsőbb pártszervek mögöttes tekintélye révén. Jó volt-e ez nekünk? Jó volt-e, hogy az emberek másként beszéltek velünk és másként egymás között? Most mindent elmondanak, minden kérdést nekünk szegeznek. nyiltan, félelem nélkül. Lehet, hogy az elkövetett hibák, a kialakult nehéz helyzet miatt valóban csökkent a tekintélyünk, de a velünk szemben megnyilvánuló nyíltság lehet az az „adóberendezés", ami kisugározza felénk a társadalom valódi jelzéseit, s aminek alapján újraépíthetjük, de most már nem látszólagos építőkövekből, a valóságos tekintélyünket.

— Nem kell mindent elölről kezdenünk — vélte *Katona István*. — A mi alapszervezetünkbe az elmúlt fél év folyamán három új jelentkezőt tudtunk felvenni, két fiatal kollégánk vállalta részvételét a munkásőrségben, megszerveztük és eredményesen folytatjuk a politikai oktatást. Mondhatnánk, ezek régi módszerek, de senki nem tiltja számunkra, hogy a régi kereteket is új tartalmakkal töltsük meg. Jól működnek a társadalmi szervezetek: a Vöröskereszt, az MHSZ, az MSZBT. A szakszervezeti vezetők megfelelő emberek, élvezik a tagság bizalmát.

— Amikor úgy határoztunk, hogy taggyűlésen tárgyaljuk meg kommunista mivoltunkat, végiggondolva a hatalomhoz való viszonyunkat — utalt vissza az elhangzottakra *Szita Róbert* —, azzal a szándékkal tettük, hogy rádöbbentsük elvtársainkat a hibáinkra és arra, hogy mi az, amit másként kell tennünk. Nos, azt kell mondanom, nem egészen úgy sikerült ez a „rádöbbenés", ahogy előzőleg gondoltuk. Az emberek visszakérdeztek: mi, párttagok rontottuk el a dolgokat? Szórjunk hamut a fejünkre? Már a hetvenes évek közepén jeleztük, hogy kedvezőtlen jelenségek mutatkoznak a pártban, jeleztük, hogy csökken a párt tekintélye, a politika elszakadt a realitásoktól, és felbomlóban van az a szövetségi politika, amelyet korább-

ban sikerült kialakítani. Az új társadalmi csoportosulások megalakulása idején, anélkül hogy erre felszólítást vagy bátorítást kaptunk volna, jó politikai reflexekkel úgy reagáltunk, hogy ott kell lennünk és vitatkoznunk kell. Mindent egybevetve: a monopolisztikus-bürokratikus vonások nem az egyes párttagokra, nem elsősorban az alapszervezetekre voltak jellemzők. Ezért tartom helyesnek a törekvést, hogy a párt megújulása is az alapszervezetekből induljon ki, illetve azokra támaszkodjon. A mostani megújulás teret ad a kezdeményezésnek. Erre azonban fel kell magunkat készíteni: legyenek érveink, és felkészülten tudjunk politizálni — nem tekintélyelven, hanem a meggyőzés erejével. Ha ezt tesszük, ha lesz fülünk, hogy meghallgassuk az ellenérveket, ha lesz bátorságunk szembenézni a valóságos problémákkal, meggyőződésem, hogy a párt képes lesz olyan perspektívát és olyan programot nyújtani, amit támogatni fog az emberek többsége. Senki se kívánta ezt a mostani helyzetet, mégis azt kell mondanom, hogy nem tagadva a magunk részét a felelősségből, viselve az elkövetett hibák ódiumait is, ez a mostani egy vállalhatóbb helyzet, és ebben a válságos, nehéz küzdelmeknek elébe tekintő időszakban jobban, teljesebb embernek érzem magam a pártban kommunistaként, mint bármikor a korábbi években.

Karácsondi Miklós

NYIKOLAJ IVANOVICS BUHARIN

TÖPRENGÉSEK A SZOCIALIZMUSRÓL

A könyv megemlékezés Nyikolaj Buharin halálának ötvenedik és születésének századik évfordulójáról. A sztálini koncepciós perek nemrégiben rehabilitált áldozatának nyolc, 1920 és 1929 között keletkezett írását tartalmazza, amelyek a kezdetben „baloldali ellenzékinek" számító, majd az új gazdaságpolitikát (NEP) híven képviselő, illetve a lenini hagyatékot értelmező és továbbfejlesztő Buharin nézeteit mutatják be. A kötetet Kun Miklós utószava zárja.

240 oldal
Ára: 65,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Képviselők a munkásőrségről

Közvéleményünket, az ország sorsáért, jövőjéért felelősséget érző és vállaló embereket napjainkban elsősorban az a kérdés foglalkoztatja, hogy a gazdaságot új pályára állító nagy jelentőségű — mondhatnánk sorsdöntő — változások miként hatnak majd egyéni sorsukra és azokra a társadalmi közösségekre, amelyekhez tartoznak, amelyekben élnek, s amelyeknek törekvéseit, szándékait magukévá teszik. A sajtóban és a nyilvánosság különböző más fórumain, a párt- és tömegszervezetek összejövetelein, tanácskozásain a közelmúltban gyakran szóba került: olyan költségvetési tehertételt jelent-e országunkban a munkásőrség fenntartása, működése, amely netalán egészében megtakarítható volna, minthogy — egyesek véleménye szerint — e több mint három évtizede létező önkéntes fegyveres testület fenntartását napjainkban semmi sem indokolja.

Valóban így van-e? Ezekről a kérdésekről beszélgettünk három országgyűlési képviselővel — *Bölcsey György* csepeli tanácselnökkel, *Kiss Péter* bicskei sebészfőorvos, rendelőintézeti vezetővel és *Szatmári Lajos* várpalotai vájárfőaknásszal. Mindhárman sok éve teljesítenek munkásőri szolgálatot.

— Amikor létrehozták a testületet — mondja Bölcsey György —, olyan feladatokat bíztak rá, hogy demonstrálja a munkásosztály erejét, elszántságát, az önkéntesen szolgálatot vállalók készségét arra, hogy az ötvenhat előttitől merőben különböző eszközöket és módszereket alkalmazó szocialista államhatalom törekvéseit támogassák. Nem a „régi pártemberek" gyülekezete volt ez, nem valamilyen sztálinista restaurációra számító szektás, dogmatikus erők utóvédharcaira keretet és terepet nyújtó új „erőszakszerv". Az volt az elképzelés, hogy olyan testület társuljon a hagyományos fegyveres erők mellé, amelynek tagjai a korábban kizárólag hivatásos állomány által ellátott teendők egy részét társadalmi munkában átvállalják. Állami feladatok társadalmasított ellátása — erre vállalkoztak az alapítók.

A munkásőrök — folytatta a gondolatot a csepeli tanácselnök — az eltelt három évtizedben soha nem emeltek kezet társaikra, nem a becsületesen munkálkodó városi és falusi lakosság sakkban tartására vagy megfegyelmezésére vállalkoztak. Sokan voltak, s máig is vannak a munkásőrök között szép számmal olyanok, akik maguk is a korábbi antidemokratikus, törvénytelen módszerek sérültjei voltak, és belépésükkel éppen az volt a céljuk, hogy ezek megismétlődésének, újjáéledésének útját állják, szorosabbá tegyék a nép és a fegyveres erők közötti kapcsolatot.

Bölcsey György

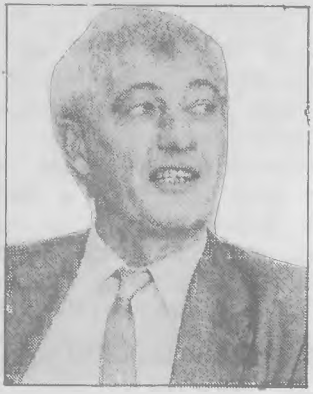

Kiss Péter

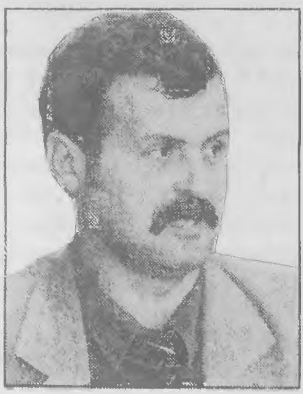

Szatmári Lajos

— Melyek voltak azok a feladatok, amelyeknek megoldásából, úgy érezték, közhasznúan kivehetik részüket?

— Meg voltunk róla győződve — veszi át a szót Kiss Péter —, hogy eredményesen léphetünk, léphetnénk fel a közerkölcs veszélyeztetői ellen, az élet- és vagyonbiztonság védelmében, részt vállalhatunk az ifjúság humánus, hazafias, szocialista szellemű neveléséből, a korrupció, a közöny, a hanyagság, a közjavak károsítóinak megfékezéséből.

— A „léphetnénk" feltételes módja azt jelenti, hogy nem mindig vagy nem eléggé volt lehetőség erre?

— Van olyan érzésem — mondja Kiss doktor —, hogy az ifjúságvédelem terén, például a „csövező", munkakerülő, züllés útjára tévedt csavargó fiatalkorúak jó útra térítéséhez apai, nagyapai tapasztalataik jóvoltából több segítséget nyújthatnának a munkásőrök, mint amennyire jelenleg alkalmuk nyílik. Már csak azért is, mert a hivatásos állomány létszáma nem mindenhol elegendő ilyen feladatok ellátására.

Ha a munkásőrség költségvetését nézzük, nem lehet nem gondolni arra, hogy munkásőrtársaink önzetlenül, minden javadalmazás nélkül vállalnak szabad idejükben olyan teendőket, amilyenekért sok ezer embernek havi fizetést kellene adni. Mi sem természetesebb persze, hogy azokat a takarékossági irányelveket, amelyeket társadalmi-gazdasági struktúránk minden szektorában érvényesíteni akarunk, a munkásőrségnél sem hagyhatjuk figyelmen kívül.

— Nálunk és azt hiszem másutt is, úgy ismerték és ismerik a munkásőröket — kapcsolódik a beszélgetésbe Szatmári Lajos —, hogy mindig a nehezebb részt vállalták, odaadóan nekifeszítették vállukat a kocsi oldalának, ha az nemritkán tengelyig süppedt a sárba. Ezt az üzemek igazgatói, a termelést irányító szakemberek egyöntetűen tanúsíthatják. Ha árvíz, tűzvész pusztított, ha a bányában vagy a közlekedésben fordult elő szerencsétlenség, ha életellenes bűncselekmény elkövetőinek felkutatásához kell segítséget nyújtani, garázdákat, iszákos kártevőket megfékezni, eltűnt gyerekek nyomára bukkanni, visszavinni őket szüleikhez, a munkásőrök azok, akik pihenésre szánt idejükből zokszó nélkül áldoznak fel bármennyit, nem várva ezért ellenszolgáltatást, jutalmat, anyagi elismerést.

— Mondhatjuk-e tehát, hogy elsődlegesen a lakosság, az érintettek részéről kifejezésre jutott rokonszenv, erkölcsi elismerés volt mindig az a jutalom, amely szolgálatukat honorálta?

— Valóban ez a helyzet — erősíti meg Bölcsey György. — A munkásőrök

társadalmi munkája az egész országban úgyszólván kifejezhetetlen értékű. Iskolák, parkok, játszóterek, sportpályák, műemlékek, közművesítés, útjavítások, közegészségügyi létesítmények őrzik a munkásőrök keze nyomát. A munkahelyről való távolmaradás az utóbbi időben minimálisra csökkent. A kiképzés évente összevont formában történik, s három-négy napot vesz igénybe. A szolgálat túlnyomó részét nyugdíjasok látják el.

Ami a munkásőrség költségvetését, fenntartásának költségeit illeti — folytatódik a gondolat —, ennek megítélése egybeesik a gazdálkodásra vonatkozó általános elvekkel és gyakorlattal. Nyilvánvaló, hogy mint minden gazdálkodó szerv, az országos parancsnokság is figyelembe veszi a takarékosságra vonatkozó intézkedéseket és azokat a lehetőségeket, amelyek itt kínálkoznak. Ez minden állami intézményre, testületre s a fegyveres erőkre is érvényes.

— A társasági törvény és az egyesülési jog sok új gazdálkodó szerv és társadalmi egyesülés létrejöttét teszi lehetővé — mondja Kiss Péter. — A cserkészmozgalom is újra zászlót bont. A pluralizmus szószólói éppen a munkásőrség létjogosultságát teszik kétségessé? Elismerem persze, indokolt az a törekvés és elvárás, hogy a munkásőrök társadalmi tevékenységükkel minél nagyobb mértékben és százalékarányban ellentételezzék a testület fenntartásának költségeit. Meggyőződésem, hogy készségesen vállalkoznak erre.

— A gazdasági tevékenység vonatkozásában sok példát tudnék felsorolni — veszi át a szót Szatmári Lajos. — Gyakori, főleg az őszi és téli időszakokban, a hétvégi szabadnapon szervezett széntermelés. Szinte hagyomány, hogy a bányász munkásőrökkel közösen a nem munkásőr brigádtagok is kommunista műszakot teljesítenek. Az ilyen műszakokért kapott bevételeket különböző jóléti alapokra fektetjük be. Ebben az évben pénzalapítványt hoztunk létre, s abból támogatásban kívánjuk részesíteni a balesetet szenvedett társainkat és hozzátartozóikat.

Egy alapító munkásőrünk idős özvegyének — Joóz Gyulánénak — megrongálódott házát 2520 óra ráfordítással teljesen újjáépítettük. Állományunkból az eltelt öt évben ötvenegyen tanúsítottak kiemelkedő helytállást életmentésben, tűz megfékezésében, gépkocsitolvaj elfogásában, járókelőket veszélyeztető, ittas gépkocsivezető feltartóztatásában. 1985-ben részt vettünk Berhida és Peremarton térségében a földrengés utáni helyreállítási munkálatokban. Akkor 4260 óra készenléti szolgálatot és 281 óra közrendvédelmi szolgálatot teljesítettünk.

— Az én ismereteim szerint a munkásőrség sohasem bővelkedett anyagi javakban, a testület a korábbi évtizedekben is racionálisan használta fel az anyagi eszközöket — mondja Kiss Péter. — Ami az önzetlen áldozatvállalást illeti, ezt nálunk Fejér megyében is elismeri és javunkra írja minden tárgyilagosan ítélő állampolgár. A bicskei, váli, csákvári, sárbogárdi és székesfehérvári munkásőrök sokat és hasznosan foglalkoznak a fiatalok nevelésével, iskolákat patronálnak, karbantartási, javítási munkákat végeznek. A közelmúltban történt — hirtelenében csak ezt az egy esetet említem —, hogy Cecén négy munkásőr két gyereket és négy felnőttet segített kimenekülni egy égő épületből, gázpalackokat, bútorokat hoztak ki onnan, mielőtt a tűz elérte volna ezeket a tárgyakat. Pusztavámi kiképzőbázisunk megépítésére is sok száz órát áldoztak szabadidejükből a munkásőrök.

— Mindezt — csatlakozik az elmondottakhoz Bölcsey György — azzal egészítem ki, hogy nálunk Csepelen a Hollandi úton levő hosszú fasort úgy

emlegetik, hogy munkásőrfasor. Több parkot, így a piac és a rendelőintézet mellett levőt, a munkásőrök gondoznak, több kilométer hosszú járdát építettek, úttörő- és napközis tábort és sok egyebet. Papíripari munkások, pedagógusok, tanácsi tisztségviselők, gyár- és üzemvezetők, vezérigazgatók is megfogják a lapát nyelét, a munkásőröknek a szó igazi értelmében demokratikus, baráti közösségében.

Annyit még az elhangzottakhoz, hogy a munkásőrök a belső karhatalmi erőket kiegészítve, nagy részét helyettesítve — társadalmi tevékenységként — jelentékeny összegeket takarítanak meg a népgazdaságnak. Nálunk sok száz főnyi állományra két-három hivatásos parancsnok jut, nincs laktanyánk, otthon lakunk és étkezünk, a ruházatot és felszerelésünket sok év alatt sem nyűjük el. És azt se felejtsük el, hogy a legfejlettebb tőkés országokban is vannak önkéntes, a belső rend és az állampolgári biztonság megőrzésében részt vevő alakulatok. Ilyen, hogy csak egyet említsek, az USA nemzeti gárdája. Szentül hiszem, hogy hazánkban a szocialista pluralizmus keretei között is megvan a létjogosultsága, szerepe és indokoltsága a munkásőrségnek, sőt tevékenységi köre kiszélesítésének is.

— Nálunk Veszprém megyében — mondja befejezésül Szatmári Lajos —, de amennyire tudom, az egész országban úgy van, hogy a munkásőrök szolgálatuk megkezdésétől folyamatosan és mindvégig magukon érzik munkahelyi társaik figyelő tekintetét. Tőlük többet várnak fegyelemben és teljesítményben, mint másoktól — akár önmaguktól is —, mert tudják, hogy ezt az egység- és alegységparancsnokok is elvárják beosztottaiktól, megkövetelik a munkában való példás helytállást, a kifogástalan kötelességteljesítést. Jól kereső gazdálkodók, sikeres vállalkozók, önálló iparosok is szép számmal vannak köztünk, s az anyagi helyzet, a tanultság különbözősége sem zavarja — akadémikusok, professzorok is akadnak sorainkban —, nem gyengíti az egymás iránti bizalmat, az összetartozás érzését, a kipróbált barátságot. Nyitott, demokratikus közösség vagyunk. Aki kételkednék ebben, vegyen részt egy-egy alegység gyűlésén, hallgassa meg az ott elhangzó felszólalásokat. Nem csupán az utóbbi években, de már jóval korábban is, beosztására való tekintet nélkül megkapta itt mindenki a magáét, ha életvitele nem volt kifogástalan, ha a kelleténél többet ivott, ha szavait a tettei nem hitelesítették. A társadalmi tulajdon, a természet, a környezet védelméért a munkásőrök mindig készek voltak cselekedni. Ez a közösség kivetette magából a korrupt, kompromittált embereket, itt leleplezik a hanyagságot, az önkényeskedés, a protekciózás, a kíméletlen önzés minden megnyilvánulását. A reformpolitika nálunk a legteljesebb rokonszenvet élvezi, és mi is azt akarjuk, hogy a gazdasági és társadalmi megújhodás, a modernizálás elismertté, megbecsültté tegye hazánkat a világban.

— Abból, amit önök elmondtak, sok egyéb között az is kiderül, hogy a munkásőrségben legalább olyan arányban, mint egész társadalmunkban, a folyamatban levő reformintézkedések hívei vannak túlnyomó többségben. Nemcsak hogy nem állnak útjában a demokratikus fejlődésnek, a megújulásnak, hanem — mint képviselői munkájuk és munkásőri szolgálataik során meggyőződtek róla, ahogy itt szóba hozták — számtalan beszélgetés, az egység- és alegységgyűléseken elhangzott felszólalás bizonyítja, a munkásőrök odaadó hívei és támogatói a szocialista társadalmi struktúra korszerűsítésének. A körelkben folyó alkotó szellemű nyílt viták csak segítik és erősítik ezt a folyamatot.

Vadász Ferenc

Németh Károly

A MOSONMAGYARÓVÁRI VÁROSI PÁRTBIZOTTSÁG ELSŐ TITKÁRA

Egy vezérigazgató leváltásának tanulságai

A Mosonmagyaróvári Fémszerelvénygyár vállalati tanácsa 1988. szeptember 28-án — a tanács tizenegy tagjának kérésére — rendkívüli ülést tartott és felmentette állásából a vezérigazgatót. A közvélemény arról is tájékozódhatott a sajtóból, hogy a tanács tagjainak ezt a lépését a vállalati pártszervezet, a szakszervezet és a KISZ közösen kezdeményezte. Az eset nagy port kavart. A számos cikk és értékelés azt jelzi, hogy tanulságai messze túlnőttek a helyi kereteken, ezért tartom szükségesnek az eset kapcsán közreadni a mi álláspontunkat is.

Mielőtt azonban véleményünket előadnánk, legyen szabad ismét felidézni a tényeket. A vállalat 1985 októberében — tehát még a vállalati tanács megalakulása előtt — négyszázmillió forintnyi állami kölcsönnel finanszírozott beruházásba kezdett. A beruházási hitel pályázat útján történő elnyerésének feltételei szerint a vállalat kötelezte magát a hazai piacon mutatkozó hiány csökkentésére, valamint a tőkés export meghatározott mértékű növelésére. A vállalat korábbi eredményei: hatékonysági mutatói, exportképessége, műszaki adottságai kellő garanciát nyújtottak a kölcsön felvételére.

A beruházás, amely magában hordta a műszaki megújulás csíráit és a vállalat hosszú távú versenyképességének lehetőségét, önmagában dicséretes, helyes kezdeményezés volt, mégis ez lett később az üzemben kialakult feszült politikai hangulat legfőbb forrása. Az eltelt időszak tapasztalatai szerint ugyanis igen valószínű, hogy a vállalat a tervezett célokat csak korlátozott mértékben képes teljesíteni. Ennek vannak külső és belső okai.

A külső okok közé sorolható a forint árfolyamának többszöri leértékelése. Ez leszűkítette a rendelkezésre álló erőforrásokat. A következmény: a tervezett gépimport egy részére nem futotta, nem alakulhatott ki a komplett technológiai sor és a termelőkapacitásokat kiszolgáló háttér. A termelés akadozott. Egy 1987 novemberében készült felmérés szerint a gépek kihasználása nem haladta meg a 35 százalékot.

A bajokat fokozta a beruházás előkészítésében mutatkozó belső szervezetlenség: a megvalósításba ugyanis nem vonták be megfelelően a vállalati szakembereket, és — megítélésünk szerint — a tervek is, a kivitelezés is nélkülözte a megalapozott szakszerűséget, elhanyagolták az új berendezések működéséhez szükséges személyzet időben történő szakmai felkészítését. A feszültséget tovább élezték a vállalati sajátosságokkal nem számoló

új gyártmányok és a megalapozatlan exportmegrendeléseket szolgáló termelés erőltetése. Mindez egyre élesebb szakmai és politikai vitákat váltott ki. A termelési nehézségek és a beruházás terhei ugyanis közvetlenül érintették a dolgozók keresetét.

A romló közhangulat kialakulásában régebbről örökölt bérfeszültségek is közrejátszottak: a vállalati bérszínvonal bruttósított összege egy főre számítva nem haladja meg az évi 86 000 forintot. Az alacsony keresetszintnél is szembetűnőbb az éves bérfejlesztési mérték csökkenése: 1985-ben 10,9 százalék, 1986-ban 9,3 százalék, 1987-ben már csak 5,2 százalék. Az idén januárban tartott munkásgyűlésen pedig maga a vezérigazgató közölte, hogy az év folyamán senki ne számítson béremelésre. Érthető, ha ez elkeseredettséget váltott ki az emberek körében. Igaz, év közben mégis lehetőség nyílt kétszázalékos emelésre, a reálbér csökkenése azonban így is megközelíti a tizenöt százalékot.

Ebben a feszült légkörben szinte robbanásként hatott, amikor elterjedt a hír, hogy a bérbizottság vezetője és a vállalati tanács elnöke javaslatot tett a vezérigazgató fizetésének jelentékeny, mintegy 50 ezer forintra történő emelésére. Nem lehet elhallgatni, mert hozzátartozik az igazsághoz, hogy ez a tervezett béremelés nem növelte volna a vezérigazgató jövedelmét. 1987-es keresetének nagyobbik része, közel kétharmada a különböző prémiumokból származott. Az 1988-as szabályozók azonban ezt jelentékenyen csökkentették. A hasonló helyzetben levő vezetők jövedelmét szerte az országban alapbérük emelésével korrigálták. Itt azonban a két ügy: a sikertelen beruházás és a bérkorrekció összekapcsolódott.

A dolgozók körében egyre markánsabban fogalmazódott meg egy olyan álláspont, hogy a nem termelő gépek helyett célszerűbb lett volna bért „venni". Ebben a felfogásban végül is politikai egység alakult ki a pártszervek, a szakszervezet és a dolgozó kollektíva között. Nem tagadható, hogy ez a nézet az egész ügy legvitathatóbb eleme. Ugyanis olyan célt fogalmaz meg, amely hosszabb távon veszélyezteti a vállalat versenyképességét: a dolgozók pillanatnyi béraspirációit elébe helyezi a műszaki fejlesztésnek, a szerkezetváltásnak, végső fokon a kollektíva perspektivikus érdekeinek. Felelős pártálláspont elvileg nem azonosulhat egy ilyen nézettel.

Hangsúlyozni szeretném azonban, hogy ez a MOFÉM-ben nagyon is gyakorlatias kérdés volt. Ha a beruházás sikeres, senkinek eszébe nem jutott volna megkérdőjelezni a szükségességét, még akkor sem, ha a pillanatnyi jövedelmeket érzékenyen is érinti. Itt viszont nem elvekről, hanem kihasználatlan gépekről, kapkodásról, átgondolatlan lépésekről volt szó.

A vállalati pártszervezet fellépését 1987 végén és 1988 elején a jelenségek tényszerű feltárása, kezdetben bátortalan, de egyre erősödő kritika jellemezte. A valós helyzetnek megfelelő keményebb fellépésre ez év májusától kezdve került sor. Ebben a helyzetben vált egyre világosabbá, azt is mondhatnám, perdöntővé egy harmadik tényező is: a vezérigazgató emberi, vezetői magatartásának fogyatékosságai. A problémák jelzését, a kritikát egyáltalán nem fogadta el. Önmagát tartotta a legjobb műszakinak, konstruktőrnek és kereskedőnek. Saját felelősségét, hibáit képtelen volt belátni, szinte mindig külső tényezőkre hivatkozott, vagy másokat próbált megtenni bűnbaknak. A kialakult feszült helyzetet nem érzékelte, és saját hatáskörében nem is próbált tenni valamit annak érdekében, hogy a fokozódó feszültségeket feloldja. Ebben a helyzetben a béremelési ügy az utolsó cseppet jelentette a pohárban.

Ez év augusztusára olyan helyzet alakult ki a vállalatnál, amely alapjaiban kérdőjelezte meg a korábban jól működő vállalat jövőjét és az ott dolgozó 2300 ember sorsát. Összegezve:

— adva van egy alacsony bérszínvonal, amelynek fejlesztésére minimális a lehetőség, tehát a reálbérek tartós és nagyarányú csökkenésével kell számolni;

— a vállalat sorsát, jövőjét nagymértékben befolyásoló beruházás nem működik megfelelően;

— a vezérigazgató kritikát nem tűrő emberi, vezetői magatartása nemhogy segítené a konfliktusok feloldását, inkább fokozza a feszültségeket.

A MOFÉM pártszervezete, KISZ- és szakszervezeti bizottsága arra a következtetésre jutott, hogy a kialakult helyzetért a vezérigazgató felelős. Kinyilvánították, hogy sem szakmai, sem vezetői felkészültsége alapján nem tartják alkalmasnak a vezetői feladatok további ellátására. Egyúttal kérték a káderhatáskört gyakorló városi pártbizottságot, hogy tegye meg a szükséges lépéseket. Ezzel egyidejűleg a vállalati tanács tizenegy kommunista tagja javasolta a rendkívüli tanácsülés összehívását. A MOFÉM politikai legköréből ugyanis sztrájkveszélyre lehetett következtetni, ha érdemi változások nem következnek be a vállalat irányításában. Ezt követően került sor szeptember 9-én a városi párt-végrehajtóbizottság rendkívüli ülésére. A végrehajtó bizottság elemezte a MOFÉM-ben kialakult politikai helyzetet és ebben a vezérigazgató szerepét. A döntés egyértelmű volt: támogatta a MOFÉM pártszervezetének, KISZ- és szakszervezeti bizottságának álláspontját, és hatáskörét gyakorolva megvonta a politikai bizalmat a vezérigazgatótól. A döntés a szenzáció erejével hatott, felkavarta a szakmai köröket és a közvéleményt, egyúttal számos kérdést is felvetett, amelynek bőséges teret szentelt az országos sajtó is.

— Miért avatkozott bele a politika egy jó gazdasági eredményeket felmutató vállalat életébe azzal, hogy a vezető leváltását kezdeményezte?

— Nem egy új típusú, vállalkozói stílusú vezető ellen irányult-e a politikai lépés?

— Nem hátrált-e meg a politikai vezetés egy olyan közhangulattal szemben, amelyet egy korszerű, követelményeket támasztó, a vállalat hosszú távú érdekeit szem előtt tartó vezetői magatartás váltott ki?

— Miért változott meg olyan „váratlanul" a vezérigazgatóról alkotott vélemény?

— Helyes volt-e a városi pártbizottság saját hatáskörű döntése, vagy esetleg előzőleg kérni kellett volna az Ipari Minisztérium véleményét?

— Mit értsünk a politikai bizalom megvonásán?

— Automatikusan következik-e ebből az igazgató leváltása?

— Egyáltalán helyes-e, hogy a pártszervezet káderhatáskörébe tartozik a vezérigazgató személye?

— Szenvedett-e valamilyen sérelmet a gazdasági ésszerűség, amely azt követelné, hogy a vezérigazgatót a tulajdonos nevezze ki vagy váltsa le?

— Ki valójában az állami vállalatok tulajdonosa?

A felvetődött kérdések egy részére, például a tulajdonlással kapcsolatban, hiába is keresnénk a választ, hiszen ezek még elvileg sem tisztázottak. Lehetne a pártszervezet káderhatáskörén is vitatkozni, különös tekintettel a napjainkban végbemenő gazdasági, társadalmi folyamatokra, a politikai intézményrendszer változásaira. A MOFÉM-et illetően azonban ez egyértelmű és változatlan. A városi pártbizottság döntése tehát semmiféle hatásköri túllé-

péssel nem járt. A kialakult helyzetben, a kitapinthatóan érzékelhető sztrájkveszély körülményei közepette más döntési alternatíva nem is volt. A döntést a vállalati és népgazdasági érdek motiválta.

A politikai bizalom megvonása nem jelentett mást, mint azt, hogy a kinevezéséhez, majd a tisztségében való megerősítéséhez kapott politikai támogatást a párt illetékes szervezete megvonta a vezérigazgatótól, valamint annak az elismerését, hogy a leváltásával kapcsolatos követeléseket a kollektíva részéről a felsőbb pártszerv is jogosnak tekinti.

Hangsúlyozni szeretném tehát, hogy itt nem szűken értelmezett pártpolitikai szempontok döntöttek. Ha a személyével szemben politikai jellegű kifogások merültek volna fel és nem veszélyeztették volna a vállalat gazdasági működését, akkor olyan döntést, esetleg pártbüntetést alkalmazunk, ami nem érintette volna vezérigazgatói pozícióját, ad abszurdum még a pártból történő kizárás esetén sem. Elvhűségét, a párthoz való tartozását azonban nem érte semmiféle kétség. Ebből a szempontból a „politikai bizalom" tehát nem a legszerencsésebb kifejezés, hiszen nem általában a politikai, hanem kifejezetten vezetői alkalmasságáról döntöttünk. A döntés mégis politikai természetű abban az értelemben, hogy alkalmatlanságával politikai konfliktushelyzetet idézett elő a vállalatnál, ami maga után vonta a politikai természetű beavatkozást. A politikai bizalmat mint első számú gazdasági vezető kapta a kinevezését támogató pártszervezettől, és most a bizalom megvonása is kizárólag erre a pozícióra vonatkozik. Következésképpen ez a döntés is arra kötelez bennünket, hogy egzisztenciálisan ne tegyük tönkre, politikai eszközeinkkel segítsük őt új helyzetébe beilleszkedni, beleértve azt is, hogy felmentése után ne lehessenek megélhetési gondjai. Nem kétséges számunkra, hogy szakmájában (gépipari technikus) középszintű vezetőként eredményes munkát végezhet.

Ami a kérdéseknek azt a részét illeti, hogy itt nem egy keménykezű, eredményes vezetővel szemben történt-e valamiféle demagóg hangulatkeltés — ezt alaposan megvizsgáltuk. Nyugodt lelkiismerettel kijelenthetem, hogy sem a vállalati politikai és társadalmi szervek, sem egyéb csoportok részéről ilyen hangulatkeltés nem folyt.

A bizalom megvonásával a városi párt-végrehajtóbizottság nem munkajogi döntést hozott, hanem „csak" politikai döntést. A vezérigazgató felmentését — végül is az ipari miniszter egyetértésével — a vállalati tanács hagyta jóvá. Ebben a döntésben újszerű volt, hogy a dolgozók által kezdeményezett ügy politikai síkra terelődött és politikai úton oldódott meg. Ami szokatlan az ilyen ügyekben: végig a legszélesebb országos nyilvánosság előtt zajlott, minden lépésünket a kollektíva elé tártuk, és kölcsönösen alakítottuk ki álláspontunkat.

Van azonban az ügynek egy olyan oldala, amit kritikusan, sőt önkritikusan kell kezelnünk, és amit a sajtó is érthetetlennek tartott. Hogyan lehetséges, hogy egy vezetőt, akiről írásos dokumentumok szerint jó véleményt formál mind a pártszervezet, mind a szakszervezet, akit fél évvel korábban még kitüntetésre terjesztenek fel, röviddel ezután ugyanezek a szervek alkalmatlannak minősítenek?

Önkritikusan azt kell mondanom, hogy a kérdés magyarázata egyfelől abban keresendő, hogy téveszméink vannak az emberek megítéléséről. A cselekvő, a naponta több döntést hozó vezető esetében nemhogy fél év, hanem sokkal rövidebb idő alatt is kiderülhet, hogy döntéseivel kárt okoz, sérti a kollektíva jogos érdekeit. S ha ezen a helyzeten nem tud változtatni, csak azért hunyjunk szemet, mert korábban elismertük addigi tevékenységét? A ki-

tüntetés kötelez ugyan, de tudomásul kell vennünk, hogy nem a megelőlegezett, hanem a már elvégzett munka elismeréséül szolgál, másfelől viszont szerepe van ebben a megszokott minősítési gyakorlatunknak is, amelyre nemcsak az általánosság, a közhelyszerűség jellemző, hanem egyfajta kétarcúság is. Ez abban nyilvánul meg, hogy szóban elmondjuk ugyan a véleményünket, írásban viszont — az érintett személy iránti jóindulatból — többnyire csak a szépet, a jót, a pozitívumokat rögzítjük. Jó esetben indirekt módon tartalmazzák a minősítések a kritikát: illendően csomagolva. A kívülálló számára ebből adódhatnak kételyek. Ezzel magyarázható, hogy márciusban — amikor a vállalaton belül már elég nyilvánvalóan jelentkeztek a problémák — a vállalati tanács ülésén csak meglehetősen bátortalanul, nem egyértelműen kaptak hangot a kritikai észrevételek, s a korábbi pozitív minősítések következtében, na meg azért, mert nem ismerhették a valódi körülményeket, a felsőbb pártszervek képviselői is a vezérigazgató mellett álltak ki. Ez is hozzájárult a válságos helyzet elhúzódásához és elmélyüléséhez, hiszen azt a látszatot keltette, hogy a „magas kapcsolatok" megóvhatják a vezérigazgatót a jogos kritikától.

Végkövetkeztetésként azt vonnám le, hogy a MOFÉM ügyében a problémák megoldását jótékonyan befolyásolta a májusi pártértekezlet hatása, a nyíltság, a nyilvánosság és az egzisztenciális függőségtől való félelemérzet feloldása. A vállalatnál ma fegyelmezett munka folyik, rend és nyugalom van. A kollektívát pillanatnyilag a volt vezérigazgató helyettese irányítja. A vezérigazgatói posztot a vállalati tanács által kiírt pályázat útján töltik majd be.

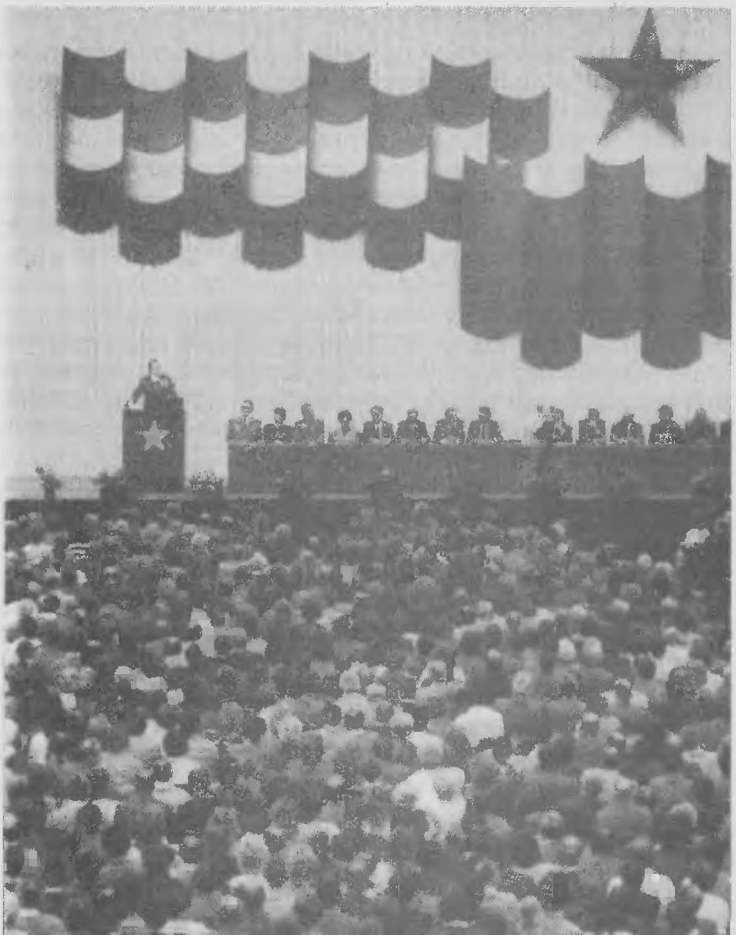

Pártaktíva a Budapest Sportcsarnokban

MTI FOTÓ: MANEK ATTILA

Kondorosi Ferenc

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG MUNKATÁRSA

Párttagok a társadalmi viták fórumain

A közéleti, politikai viták, eszmecserék széles körű kibontakozásának időszakát éljük. Társadalmi életünk szinte minden problémája, múltunk és jelenünk megannyi izgalmas kérdése terítékre kerül ezeken a fórumokon. A megnyilatkozás, a vélemény igencsak sokféle. A kommunistáknak, a párt tagjainak sem könnyű eligazodni ebben a helyzetben, hiszen gyakorta még a baráti, rokoni körben folyó beszélgetéseken felvetődő témák is alapos tájékozottságot igényelnek. S kiváltképpen így van ez a közéleti összejöveteleken, ahol sokan kísérik érdeklődő figyelemmel: vajon miként látják, hogyan ítélik meg a párttagok belpolitikai életünk különféle új jelenségeit?

A különböző vitalehetőségek között megkülönböztetett helyet foglalnak el a társadalmi vitára bocsátott témákról tanácskozó összejövetelek. A szocialista jogállamiság kibontakoztatására irányuló törekvés keretében számos új törvénytervezet készül napjainkban. S ugyancsak az államélet további demokratizálása jegyében ezeket előzetes társadalmi vitára bocsátják a lakosság körében, hogy a döntés előtt az embereknek módjuk legyen véleményt mondani, javaslatot tenni, vagyis közreműködni a végleges elhatározás, a megszületendő törvény kimunkálásában. A tervek szerint a gazdasági élet lényegi kérdései közül a közeli jövőben társadalmi vitára bocsátják a bérreform, a költségvetési reform, a szociálpolitika (nyugdíjreform, társadalombiztosítás), valamint a lakáskoncepció tervezetét. A politikai intézményrendszer megújításával összefüggésben társadalmi vita indult az egyesülési és gyülekezési jogot szabályozó törvények tervezetéről, a választási törvény korszerűsítéséről, majd a későbbiekben az alkotmány, továbbá a tanácstörvény módosításáról is véleményt mondhat a lakosság.

A most kezdődött vitasorozat a szó igazi értelmében társadalmi jellegű, vagyis nem korlátozódik az egyes társadalmi szervezetek, érdekképviseleti szervek, tömegmozgalmak vezető testületeiben folyó véleménycserére, hanem az állampolgárok széles köre fejthette ki nézeteit, gondolatait. Az egyesülési és gyülekezési jog szabályozását illetően mintegy ötvenezren éltek ezzel a lehetőséggel. Sokakban váltott ki élénk érdeklődést a választójogi törvény témaköre, amelynek társadalmi vitája még nem zárult le. Az eddigi tapasztalatok áttekintése alapján tehát már levonhatók bizonyos következtetések, nem utolsósorban a kommunisták részvételét illetően is.

A mélyebb elemzést és értékelést nehezíti, hogy a területi irányító párt-

szervek közül csak nagyon kevesen vállalkoztak ez ideig a társadalmi viták tapasztalatainak összegzésére, megtárgyalására. Alig-alig volt rá példa, hogy valahol is napirendre tűztek volna egy tájékoztatót erről a témáról. Igaz, a munkatervek készítésekor ezt még nem lehetett pontosan számításba venni. Ám alighanem időszerű lenne változtatni a tervezés merev rendjén, s rugalmasan a napirendbe illeszteni az aktuális politikai kérdéseket. Márpedig a gyülekezési és egyesülési jogról lefolyt viták politikai jelentőségét aligha lehet kétségbe vonni. Nemcsak a jogalkotás időszerű kérdéseiről, az állampolgári jogok gyakorlásának lehetőségeiről és biztosítékairól esett itt szó, hanem megmutatkozott az is, milyen a különböző csoportok, rétegek viszonya a társadalmi élet új jelenségeihez, tendenciáihoz. Sokan tanúsították érdekeltségüket a reformfolyamat kiteljesítésében, mások aggodalmaikat is kifejtették, s mutatkozott értetlenség is. A vitákban is tükröződött tehát társadalmunk politikai sokszínűsége.

Jelen voltak, szót kértek a társadalmi viták fórumain a kommunisták is. Az eddigi tapasztalatok szerint azonban részvételük nem volt olyan mértékű, hangjuk nem szólt olyan súllyal, mint amilyet a párttagság a politikai közéletben képvisel. Ezért persze nem a párttagok hibáztathatók. Átalakuló közéletünknek, a párt életének megannyi megoldásra váró gondja tükröződik ebben, tartalmi, munkastílusbeli és szervezeti problémák egyaránt. A belpolitikai helyzet elemzésével foglalkozó KB-ülés állásfoglalása is megállapította: „A párttagság jelentős része az új helyzetben magára hagyatottnak érzi magát. Ez a különböző törvénytervezetek társadalmi vitáiban is megmutatkozott."

A párt vezetése, szakítva egy korábbi gyakorlattal, nem kívánja tételesen meghatározni a vitára bocsátott kérdésekben az elfogadásra ajánlott megoldásokat, s a párttagokat azok betű szerinti képviseletére, keresztülvitelére kötelezni. Az eddig meghirdetett vitákon a pártálláspont — a Központi Bizottság állásfoglalása — elsősorban a jogalkotó munkában részt vevő párttagok számára adott iránymutatást. Megjelölte a fő célokat, a szabályozástól várt hatást, számítva arra is, hogy a kollektív eszmecsere alakíthat ezen, s árnyalhatja a megvalósítást biztosító jogi megoldásokat. Éppen ezért nincs semmiféle olyan megkötés, hogy a kommunisták a vitákban csak egyféleképpen foglalhatnak állást, csak az előterjesztett tervezetet támogathatják. Kivételes kérdésektől eltekintve a legkevésbé sem lenne helyénvaló egyetlen álláspont képviseletére, egységes fellépésre kötelezni a párttagokat. Ez már csak azért sem indokolt, mivel a tervezetek jó néhány ponton többféle megoldást is elképzelhetőnek tartanak, több — politikánkkal egyaránt összeférő — változatot tartalmaznak. Természetes, hogy a kommunisták ezekben, de más kérdésekben is saját meggyőződésük szerint foglalnak állást.

A párttagok részvétele e vitákon ugyanolyan célt szolgál, mint a pártonkívülieké: azt, hogy a tervezetek pontosabbá, megalapozottabbá váljanak, minél jobban feleljenek meg rendeltetésüknek. Ehhez mindenki saját egyéni gondolataival, ismereteivel, tapasztalataival járulhat hozzá a legjobban. A párttagok politikai személyisége éppen az ilyen közéleti szereplésekben bontakozhat ki; itt szerezhetnek ehhez tapasztalatokat, gyakorolhatják a vitatkozás, az érvelés, mások meggyőzésének művészetét.

A vitákban történő fellépésüknek — miként másoknál is — saját meggyőződésük adja meg az alapját. Szükséges természetesen a kellő tájékozottság, az adott téma politikai összefüggéseinek alapos ismerete, megértése is. S ebben a tekintetben nem szabad magukra hagyni a kommunistákat. Né-

mely pártszervezetben már megtették, hogy a társadalmi vitára bocsátott témát előzetesen — a Központi Bizottságnak a párt folyóiratában vagy tájékoztató kiadványában megjelent állásfoglalása, a pártlapok e témájú írásai alapján — megtárgyalták a taggyűlésen, konzultáltak a hozzáértő szakemberekkel. Nem azzal a céllal, hogy kötelező közös álláspontot alakítsanak ki, hanem az orientálás, a tisztázás igényével. Jó lenne ezt a gyakorlatot a jövőben elterjeszteni, általánossá tenni, mert sokat segíthetne a felkészülésben.

A társadalmi viták meghonosodása még sürgetőbbé teszi annak az ellentmondásnak a feloldását, amely a munkahelyekre épülő pártszerveződés és a lakóterületi közélet felértékelődése között feszül. Az egyesülési és gyülekezési jog, a választójog szabályozásáról elsősorban a lakóterületen, az egyes településeken szervezték a vitát. Az itt működő alapszervezetek politikai hatása azonban többnyire kevésnek bizonyult e viták érdemi befolyásolására. S ez nem is hárítható egyedül rájuk. A munkahelyi pártszervezetekhez tartozó kommunisták viszont sokszor nem is tudnak a társadalmi viták helyéről, időpontjáról, vagy ha el is olvassák az újság híradását, a kiragasztott hirdetményt, tanácstalanok, hogy őket várják-e oda, „illik"-e elmenniük. A legfőbb ösztönző természetesen a személyes érdeklődés kell legyen az ő esetükben is, de nem tekinthetünk el bizonyos szervezeti megoldásoktól sem.

Ám nem csupán a lakóterületi pártmunkában indokolt erre a kérdéskörre nagyobb gondot fordítani. A gazdasági jellegű témákról, tervezetekről (bérreform, nyugdíjrendszer, szociálpolitika stb.) várhatóan munkahelyi keretekben is szerveznek majd vitafórumokat. Így az itt működő pártszervezeteknek célszerű lesz közvetlenül felkészülniük e vitákra.

A társadalmi szervezetekben tevékenykedő kommunistáknak érdemes felfigyelniük arra, hogy ezek a szervezetek is csak most barátkoznak még a társadalmi vitákon való részvétel módjával. Aktivistáik fellépése az ő esetükben sem áll arányban e szervezetek valóságos közéleti jelentőségével, tagjaik politikai érdekeltségével. Ezzel szemben a most létrejövő alternatív szerveződések képviselői nem egy összejövetelen feltűnő aktivitásról tettek tanúbizonyságot. Gyakran túl is léptek a meghirdetett témán: a mai magyar társadalom „nagy kérdéseivel" foglalkoztak, vagy általános hatalmi, politikai összefüggéseket vetettek fel. Különösen a fővárosban és néhány nagyobb vidéki városunkban fordult elő, hogy egyesek kétségbe vonták a párt által kezdeményezett demokratizálási folyamatok jelentőségét, és szélsőséges nézeteket fogalmaztak meg. Ilyesmire minden bizonnyal a jövőben is számíthatunk. Természetesen nem a demokratikus vitalehetőségek korlátozásával kell válaszolnunk erre, hanem éppen e lehetőségekkel élve, érveket kell szembeszegeznünk az általunk helytelennek, egyoldalúnak, netán demagógnak tartott nézetekkel. A tájékozottság és a politikai megalapozottság ez esetben is elegendő súlyt adhat a kommunisták szavának. Ehhez persze nemcsak az adott vitára kell felkészülniük, hanem szükséges az általános politikai tudás is.

A társadalmi viták politikai tapasztalatai nagymértékben segíthetik a területi pártszervek helyzetértékelő, elemző munkáját, a helyi politizálást. Helyénvaló, ha szorgalmazzák, hogy az egyes vitafórumokon felmerült véleményeket, javaslatokat hasznosítsák az országgyűlési képviselők, tanácstagok munkájában, valamint a társadalmi szervezetek, mozgalmak politikai álláspontjainak kialakításában.

A társadalmi viták a rendszeresítésük óta eltelt rövid idő alatt is közéletünk fontos eseményeivé váltak. Ezért messzemenően indokolt, hogy a pártmunka tervezése, szervezése során se hagyjuk figyelmen kívül a velük kapcsolatos politikai feladatainkat.

Állásfoglalás a szervezett pártviták elveiről, módszereiről, a döntési változatok véleményeztetésének rendjéről

Az állásfoglalást elfogadta a Központi Bizottság Agitációs és Propaganda Bizottságának és Pártépítési Munkaközösségének 1988. október 11-i együttes ülése. Kérik, hogy a párttagok tegyék meg észrevételeiket, javaslataikat, s ezeket a Központi Bizottsághoz küldjék meg. (Postacím: Budapest 1358.)

I.

Az országos pártértekezlet állást foglalt, hogy a pártéletben a jelenlegi helyzetben a fő feladat a pártdemokrácia erősítése, minél teljesebb kibontakoztatása. Biztosítani kell a területi és a munkahelyi pártszervek, alapszervezetek, a párttagok részvételét a politika alakításában, növelni önállóságukat és felelősségüket a párt politikájának képviseletében, a politikai tevékenység megszervezésében és ellenőrzésében. A párt alapszervezeteinek, szerveinek joguk és kötelességük, hogy kezdeményezzék a felsőbb pártszerveknél az általuk szükségesnek tartott kérdések megtárgyalását, illetve vitára bocsátását.

A marxista—leninista pártban a vita a köznapi eszmecseréken túl a pártegységet, a demokratikus centralizmus érvényesülését is kell hogy szolgálja az ideológiai, politikai kérdések időbeni tisztázásával. Ezért szükséges a szervezett pártviták intézményének kialakítása és szabályozása.

Az országos pártértekezlet azt is kimondta, hogy a pártmunka megújulásának fontos eleme a döntési rendszer módosítása. Feladatul szabta, hogy a párttagságot vonják be a politika alakításába, a fontosabb javaslatokat a területi, intézményi, üzemi pártbizottságok előzetesen véleményezzék, a politikai döntések előkészítésekor a vezető testületek mérlegeljék a társadalmi szervezetek, az érdekképviseleti szervek, a nyilvános fórumok álláspontját és javaslatait. Mindez szükségessé teszi a döntési változatok véleményeztetési rendjének kialakítását, gyakorlatának szabályozását.

1. A SZERVEZETT PÁRTVITÁK CÉLJA

A szervezett pártviták a párt vezető testületei által indított, szabályozott formák között lebonyolított politikai véleménycserék. Ezek a fő formái annak, hogy a párttagság közvetlenül és aktívan részt vehessen a politika formálásá-

ban. A viták a párt eredményesebb működését, megújulását akcióképességét, a pártegység megteremtését, a pártdemokrácia érvényesülését szolgálják.

Céljuk:

— a valóság alaposabb megismerése, a helyzet feltárása, a különböző nézetek összevetése, a párttagság eszmei egységének megteremtése;

— a politikai döntések előkészítése. döntési változatok kialakítása, a politikai irányvonal formálása;

— egyes nézetek, javaslatok, vélemények tisztázása, értékelése, ezekben a pártálláspont kialakítása;

— a döntések egységes értelmezése. a párttagság orientálása, az egységes cselekvés feltételeinek megteremtése.

2. A SZERVEZETT PÁRTVITÁK TÁRGYA

Pártvitát a párt politikáját, szervezeteit és tagjait érintő, döntés előtt álló fontos politikai kérdésekről szükséges szervezni. Minden esetben a párttagság egeszével kell megvitatni

— a párt programjának tervezetét,

— a párt szervezeti szabályzatának tervezetét,

— a kongresszus, az országos pártértekezlet irányelveit, téziseit,

— a gazdaság egészére, a lakosság életszínvonalára nagy hatást gyakorló döntések tervezetét,

— minden egyéb, a párt egészét érintő jelentős elméleti állásfoglalás, politikai és szervezeti döntés tervezetét.

Azokban a kérdésekben, amelyek a párttagság egy adott részét, illetve egy adott megyét, várost vagy községet érintenek, regionális vagy helyi vitákat lehet szervezni.

3. A VITÁK SZERVEZÉSÉNEK FŐBB ELVEI

Pártvitákat akkor kell szervezni, amikor azt a politikai szükségesség és célszerűség indokolja, amikor az hatékonyan elősegítheti a párt előtt álló feladatok megoldását.

— Párton belüli vitát kezdeményezhet minden párttag, pártszervezet, párttestület. A pártvitát meg kell szervezni, ha azt az adott párttestülethez tartozó tagok legalább egyharmada kezdeményezi. A pártvita szervezéséről a hatáskörileg illetékes párttestületek és pártszervezetek döntenek. Döntésükről, annak indokairól a vitát kezdeményezőket tájékoztatni kell.

— Amennyiben országos vagy regionális jelentőségű kérdésről valamely alapszervezet, munkahelyi vagy területi pártszervezet saját hatáskörében vitát szervez, és ennek hatására más pártszervezetekben is vita kezdődik, úgy a területi pártbizottság, illetve a Központi Bizottság foglal állást abban, hogy meghirdeti-e az országos vagy a területi vitát. A meghirdetésben és a szervezésben az általános szabályokat kell követni.

— A viták színterei elsősorban a pártcsoport-értekezletek, a taggyűlések, a testületi ülések, a pártértekezletek legyenek, de adott esetben aktívaértekezletek keretében is szervezhetők. A szervezett pártviták sajátos színterei lehetnek a pártsajtó orgánumai és a pártintézmények által működtetett vitafórumok.

— A pártviták résztvevői egyenjogúak. A vitába bekapcsolódó pártszervezetek minden tagjának biztosítani kell, hogy korlátozás nélkül kifejthesse álláspontját, javaslatát. A párton belüli viták szabadságát nem szabad korlátozni. A vitában való részvételt nem lehet kötelezővé tenni.

— A hatáskörileg illetékes párttestületek és pártszervezetek kötelessége a tapasztalatok összegezése, érdemi hasznosítása, a felmerült észrevételekre, javaslatokra a reagálás megszervezése. A vita minden esetben annak a testületnek az állásfoglalásával vagy határozatával záruljon, amelyik a vita kezdeményezésében döntött.

— A szervezett pártvitát követő állásfoglalás vagy határozat után azok, akik véleményükkel kisebbségben maradtak, kérhetik javaslataik újbóli megvitatását, illetve felsőbb pártszervekhez fordulhatnak a döntés megváltoztatása végett, de ennek a végrehajtásra nézve nincs halasztó hatálya. A kisebbségi vélemények nem vezethetnek a párt egységének, erejének szétforgácsolásához, frakciók kialakulásához. A kisebbségi vélemények, nézetek nyilvánosságának lehetőségét a párton belül biztosítani kell.

– A szervezett pártviták figyelemmel kísérésére a párt tagjainak lehetőséget kell biztosítani. A vita társadalmi nyilvánosságáról a szervező párttestület dönt.

— A hatáskörileg illetékes párttestületek, pártszervezetek mérlegeljék, hogy fontos kérdésekről tervezett társadalmi viták előtt szükség van-e külön pártviták szervezésére. Amennyiben a társadalmi vitát pártvita előzi meg és az határozattal zárul, vagy az adott kérdésben már van érvényes párthatározat, a párttagok kötelesek a határozatnak megfelelő álláspontot képviselni, védeni.

4. A VITÁK MEGSZERVEZÉSE, LEBONYOLÍTÁSA

A párt egészére — a társadalom életének átfogó kérdéseire — kiterjedő vita szervezéséről a párt vezető testületei döntenek. A lebonyolításra szánt időt körültekintő módon (például a sajtónyilvánosság lehetőségeit is figyelembe véve) célszerű megtervezni.

— A pártvita szervezésében, előkészítésében és lebonyolításában illetékes párttestület, vagy -szervezet feladata, hogy meghatározza

- — a vita témakörét, célját, formáját;
- — a vita lebonyolításának időtartamát;
- — a vitába bevonandók körét;
- — a vita színtereit;
- — a vita indítását elhatározó párttestületek tagjainak részvételét, feladatait a vita előkészítésében, lebonyolításában, az elhangzott vélemények, javaslatok összegezésében;
- — a párttagok, a vitavezetők felkészítésének módját, ismertesse a vitára bocsátott témákat, adott esetben a döntési alternatívákat, a változatok előnyeit és hátrányait;
- — a tapasztalatok összegezésének módszereit.

— A pártvitákat lehetőség szerint előre — az üléstervvel egy időben — tervezni kell. Ezáltal a pártélet is jobban szervezhető, s a különböző szintű viták között is jobb összhang teremthető.

5. A TÁJÉKOZTATÁS SZEREPE A PÁRTVITÁK SZERVEZÉSÉBEN

A pártvita, az ebben elhangzott érvek nézetek kapjanak a párton belüli, és vagy társadalmi nyilvánosságot. A vitát vezető tisztségviselő hirdesse meg, s ugyancsok ő vállalkozzon annak zárására, összefoglalására.

— Arra kell törekedni, hogy a tagság megismerje a döntési alternatívákat, az egyes változatok lehetséges előnyeit és hátrányait, vagyis a véleménykérés lehetőség szerint ne korlátozódjon egy javaslattal való egyetértésre vagy egyet nem értésre. Fontos, hogy a vizsgálni kívánt kérdés valóságos dilemmákról, problémákról szóljon.

— Országos pártvita esetén a központi szervek tájékoztatási feladatai:

- — a vitaanyagot a jellegének megfelelő orgánum(ok)ban nyilvánosságra hozzák; alternatív javaslatok esetén bemutatják az előzetes vitában elhangzott érveket is;
- — tudatosítják a vita szabályait (meddig tart, kik kapják meg a véleményeket, milyen lépések várhatók a vita után);
- — a vitában részt vevőket, a pártaktívát „háttéranyagokkal", látják el (bibliográfia, források, rövid háttértanulmány);
- — a vitában megfogalmazódott fontos véleményeket elsősorban a pártsajtó útján menet közben is nyilvánosságra hozzák, ütköztetik, elemzik és ezzel folyamatosan orientálják a pártközvéleményt. Ennek során megfelelő figyelmet kell fordítani a különvélemények, a többségitől eltérő álláspontok, javaslatok elemzésére, továbbítására; gondoskodni kell arról, hogy az ilyen nézetekre a választ, illetve a többségi álláspont alapos indoklását közölje a párton belüli tájékoztatási rendszer. A vitában kifejezésre jutó politikai törekvések, érvek, állítások képviselőit — a döntés után kisebbségben maradókat is —, ha az érintett személyek és szervezetek ezzel egyetértenek, célszerű nyilvánosan megnevezni.

— A párt szövetségi politikájából, a politikai rendszeren belül betöltött szerepéből adódóan természetes, hogy a vita során a pártsajtón kívül más orgánumok is hangot adnak különféle véleményeknek. Ezekre a pártsajtó mellett elsősorban ott kell reagálni, ahol e nézetek felvetődtek.

— A pártvitában nagy a szóbeli tájékoztatás szerepe. Lényeges, hogy a központi testületek és az apparátus tagjai közvetlenül részt vegyenek a pártvitákon. Az előadói iroda felkészítésére, a vitában való részvételre, tapasztalatainak összegezésére meg kell teremteni a szervezeti és személyi feltételeket.

— A vita után — a döntést követően, a vita tárgyától függően — már a társadalom tagjaival együtt kell tájékoztatni a párttagságot. Hangsúlyozni kell, hogy az eredeti dokumentumon a pártvita milyen változtatásokat eredményezett.

— A megyei, a városi, a munkahelyi és a lakóterületi pártbizottságok az eszmecserékben használják fel a helyi lapokat, televíziókat és az előadói irodát.

6. A VITÁK FELDOLGOZÁSA ÉS A TAPASZTALATOK ÖSSZEGEZÉSE

A feldolgozás módszerei egyaránt feleljenek meg a párt mozgalmi jellegének és a szakszerűség követelményének.

A Központi Bizottság által szervezett vita esetén a tapasztalatok összegezésének a következő módszerei lehetnek:

— a kerületi, városi pártszervek a párttagság véleményét, javaslatait közvetlenül megküldik a Központi Bizottságnak;

— a kerületi, városi, illetve a budapesti, megyei pártszervek testületi állásfoglalást alakítanak ki és azt továbbítják a felsőbb szerveknek. Ilyenkor a kisebbségi álláspontot is továbbítani kell — az arányokat jelezve, mert lehet, hogy ez máshol többségi nézet. Az állásfoglalásról tájékoztatni kell az érintett pártszervezeteket;

— a pártalapszervezetek meghatározott százaléka (igény szerint) a helyi pártszervek mellett közvetlenül a Központi Bizottsághoz juttatja el véleményét, javaslatait;

— a pártvitákban kirajzolódó vélemények megoszlásának megállapításához, a feldolgozás segítéséhez fel kell használni a tudományos véleménykutatás eszközeit is.

7. A DÖNTÉSI VÁLTOZATOK VÉLEMÉNYEZTETÉSÉNEK RENDJE

Minden fontos politikai témát, amelyben több döntési változat lehetséges és abban nem volt szervezett pártvita, a döntés előtt véleményeztetni kell. Ennek megszervezése, formáinak, módszereinek meghatározása a döntésre jogosult pártszerv feladata.

— A pártkongresszus és az országos pártértekezlet elé kerülő alternatívák véleményeztetésének jogát a Központi Bizottság gyakorolja.

— Az előterjesztők felelősek azért, hogy a döntési változatok legyenek egyaránt részletesen kidolgozottak, mutassák be mindegyik változat előnyeit, hátrányait, várható társadalmi hatásait.

— A döntésre jogosult párttestület köteles a véleményeztetésre bocsátott alternatíváknak, a róluk alkotott véleményeknek, javaslatoknak nyilvánosságot biztosítani.

— A döntési változatokat véleményezhetik:

- — a pártalapszervezetek,
- — a párttestületek,
- — munkabizottságok,
- — szakértők,
- — állami, társadalmi, érdekképviseleti szervek stb.

— Az a párttestület, amely a véleményeztetésről döntött, köteles a beérkezett javaslatok sorsáról az érintetteket tájékoztatni.

II.

Az Agitációs és Propaganda Bizottság és a Pártépítési Munkaközösség állásfoglalását a szervezett pártviták elveire, módszereire, a döntési változatok véleményeztetésének rendjére az országos pártértekezlet határozatából kiindulva és az eddigi gyakorlati tapasztalatok alapján fogalmazta meg. Arra számít, hogy erről a XIV. kongresszusig a gyakorlati tapasztalatok ismeretében a párttagok, pártszervezetek elmondják véleményüket. Ezért ismét napirendre fogja tűzni a pártviták rendjét és pontosítja a szabályozást, különös

tekintettel a kezdeményezés jogkörére, a pártszervezetek horizontális kapcsolataira, az alapszervezetek, a pártbizottságok és a Központi Bizottság közvetlen kapcsolataira, illetve a közbenső pártszervek szerepére.

— Javasolja, hogy a módosított szervezeti szabályzat ennek alapján tételesen határozza meg

- a pártviták alapelveit, célját, módját,
- a választott pártszervek, pártszervezetek és a párttagok jogait, kötelezettségeit a pártviták kezdeményezésében, lebonyolításában,
- mikor, mely kérdésekben lehetséges és szükséges — a pártvitát követően — az egész tagságra kiterjedő szavazást elrendelni a pártban.

— Az Agitációs és Propaganda Osztály gondoskodjon arról, hogy a Politikai Főiskolán létrehozandó közvélemény-kutató csoport feladatainak kialakításánál számoljanak a pártviták feldolgozásának szükségleteivel.

— A pártviták szervezéséről, lebonyolításáról készüljön módszertani útmutató, és a pártvita módszerei értelemszerűen szerepeljenek a pártoktatás tananyagaiban is.

A Központi Bizottság ülésének résztvevői

FOTÓ: RÉDEI FERENC

Vita a párt szervezeti felépítéséről

A Központi Bizottság kezdeményezésére egymás után zajló műhelyviták sorában, amelyek a párt munkájának korszerűsítését, a XIV. pártkongresszus döntéseinek előkészítését célozzák, nemrégiben újabb fontos témáról rendeztek eszmecserét: a párt szervezeti felépítésének néhány időszerű kérdéséről, különös tekintettel a munkahelyi és a területi pártszervezetek funkciójára, feladatkörére, a párt szervezeti felépítésében elfoglalt helyükre, a pártmunkában betöltött szerepükre.

Amint a vitaindítót tartó **Petrovszki István,** a KB Párt- és Tömegszervezetek Osztályának vezetője is utalt rá: az eddig meglehetősen egyoldalúan a munkahelyi elv szerint szerveződő és működő MSZMP nehezen tud megszabadulni a régi stílustól, a termelés és a gazdálkodás konkrét kérdéseibe való beleszólástól, nemegyszer beavatkozástól. Ez a munkastílus nemcsak azért okoz fokozódó gondokat, mert egyre élesebb ellentmondásba kerül a kiépítendő szocialista piacgazdaság alapvető követelményével, a gazdasági vezetés önállóságával és felelősségével, hanem azért is, mert túl sok figyelmet és erőt von el a jelentőségükben növekvő területi politikai feladatoktól. Miközben a társadalom felgyorsult önszerveződési folyamatai a városok, községek közigazgatási szférájában zajlanak, s a lakosságot is mind jobban foglalkoztatják az ellátás és a szolgáltatás lakóterülethez kötődő problémái, a tanácsi irányítás kérdései, a párt többnyire a javarészt nem aktív dolgozókat tömörítő körzeti pártszervezetekkel van jelen a területen, ráadásul ezekre a pártszervezetekre, a bennük mozgalmi munkát végző tapasztalt, megbecsülést érdemlő idősebb elvtársakra sem fordít elegendő figyelmet.

A szervezeti felépítéssel kétségkívül szorosan összefüggő nehézségeket országszerte érzékelik a pártszervezetekben, és sokféle, gyakran egymással ellentétes vélemény hangzik el a megoldásra vonatkozóan. Olyan javaslat is megfogalmazódik, hogy a párt helyezze át munkájának súlypontját a munkahelyekről a területre, olykor pedig az a nézet is, hogy „ki kell vonulni" a munkahelyekről, ezzel egyidejűleg „át kell vonulni" a területre. A különféle vélekedések, törekvések vitathatók, sőt vitatandók, hiszen ebben az esetben sem engedhető meg — a feszítő helyzetben sem — semmilyen megalapozat-

A vitát a Politikai Főiskolán rendezték 1988. október 19-én választott pártfunkcionáriusok, pártmunkások, a társadalmi szervezetek vezető munkatársai, politológusok, szociológusok és más társadalomkutatók részvételével.

lan, egyoldalú, netán szélsőséges változtatás. A ténylegesen létező gondokat azonban semmiképpen sem szabad valamiféle „is-is" válasszal, formális döntéssel megkerülni, mert az események hullámai átcsaphatnak felettünk, az élet gyorsan elhaladhat mellettünk.

A következő oldalakon a témáról kibontakozott szenvedélyes vita hat felszólalását adjuk közre, elhangzásuk sorrendjében, a felszólalókkal egyetértésben némiképpen rövidített és szerkesztett formában.

SÁROSI ISTVÁN,
az V. kerületi pártbizottság titkára

Tartok tőle, hogy a „súlypontáthelyezés" ma gyakran emlegetett jelszava félreorientál. Azt az érzetet kelti, mintha a munkahelyi pártélet rovására lennének megoldhatók a lakóterületi politikai munka gondjai. Ez a jelszó két igazságelemet kapcsol össze téves logikával, és véleményem szerint nem vezet valódi megoldáshoz. Az egyik igazságelem, hogy az elkövetkező időszak politikai harcainak mindinkább a lakóterület lesz a színtere — elég, ha csak a közelgő választásokra gondolunk —, a másik pedig, hogy a döntően nyugdíjas elvtársakra építő lakóterületi pártmunka egyre kevésbé képes az ott zajló politikai folyamatok hatásos befolyásolására.

Igaz, hogy amit a munkahelyi pártszervezetek döntő többsége úgynevezett gazdaságpolitikai munkaként végez, az rengeteg formális elemet hordoz, illetőleg jelen vannak benne a reformidegen hagyományok is. Ilyenek a gazdasági vezetés önállóságát korlátozó, úgynevezett politikai szempontokra hivatkozó beavatkozások, amelyek elmossák a felelősséget, eltérítik a folyamatokat a gazdasági környezet által meghatározott racionalitástól. Mégsem hiszek a súlypontáthelyezés sikerében, legalábbis nem abban az értelemben, hogy most lenne időszerű a munkahelyi pártélet gyengítéséről beszélni, az amúgy is sok bizonytalansággal küzdő pártmunkásokban ilyen érzetet erősíteni. Ezt annak tudatában mondom, hogy nem tartom a pártszerveződés örökös elvének a munkahelyen való szerveződést. Azt sem gondolom örök érvényűnek, hogy a munkahelyeken a pártszervezeteknek gazdaságpolitikai munkával kell foglalkozniuk. Ennek szükségességét azonban nem valami spekulatív logika, hanem a konkrét helyzet konkrét elemzése döntse el!

Véleményem szerint azt a kérdést kell feltennünk, hogy a mai gazdasági gyakorlatban vannak-e olyan funkciók, amelyeket a pártszervezet eredményesebben tud ellátni, mint bárki más — esetleg kizárólag ő illetékes vagy alkalmas ennek ellátására. Ha az adott társadalmi-gazdasági feltételrendszerben vannak ilyenek, akkor szükség van a munkahelyi pártszervezetek gazdaságpolitikai munkájára, ha nincsenek, akkor látszattevékenység, amit csinálunk, és azt abba kell hagyni! Persze ekkor sem a munkahelyi párttevékenység egészének megszüntetéséről lenne szó.

Ebből a szempontból a mai helyzet fő jellemzője a piaci viszonyok fejletlensége. Ebből adódik, hogy a szabályozók önmagukban nem tudják kikényszeríteni a népgazdaság megújulásához nélkülözhetetlen vállalati magatartást. Szükség van éppen ezért annak nem normatív eszközökkel történő befolyásolására is. Ilyennek tekintem a pártszervezet gazdaságpolitikai munkáját. Természetesen nem a beavatkozásnak arra a primitív felfogására és gyakorlatára gondolok, hogy a pártszervezet vagy még inkább a párttitkár mondja meg a gazdasági vezetőnek, mit kell csinálni.

Mindezek alapján a vállalati gyakorlat három olyan eleméről szeretnék

szólni, ahol a mai feltételrendszerben a pártszervezet szerepe nehezen pótolható.

Az egyik a stratégiai gondolkodás erősítése. Az említett gazdasági környezet nem teszi nyilvánvalóvá a stratégiai gondolkodás nélkülözhetetlenségét. Sok tényező éppen a stratégia lehetőségét tagadó véleményeket támasztja alá. Márpedig stratégia nélkül elképzelhetetlennek tartok olyan léptékű vállalati megújulást, amely a vállalatok tömegeinél megy végbe, és végső soron a makroszintű szerkezetváltáshoz vezet.

A pártszervezet feladatának tartom, hogy a vállalati kollektívával megértesse a stratégia szükségességét, s ha kell, a kollektíva nyomásával kikényszerítse a reális perspektívát nyújtó stratégia kidolgozását. A pártszervezet abban is közreműködhet, hogy a vállalat legjobb szakembereinek bevonásával javaslat készüljön a stratégia főbb elemeire vonatkozóan.

Sok kiváló vállalati vezetőt ismerek, akik számára a stratégiai gondolkodás természetes lételem, de még az ő esetükben sem fölösleges ez a fajta, a közös gondolkodáson alapuló kontroll. Hát még azokon a helyeken, ahol a rossz vezetői felfogás, a vezető egyéni érdekeinek előtérbe helyezése vagy egyéb okok miatt valóban kikényszerítésre lenne szükség. Tapasztalataim szerint erre a minisztériumoknak már nemigen vannak eszközeik, a vállalati tanácsok többsége nem képes tulajdonosi motivációkat közvetíteni, a szakszervezetek pedig ma elsősorban a rövid távú érdekek képviseletére vannak kényszerítve. A stratégiai gondolkodás természetesen alapvető változást igényel a pártszervezetek többségének munkafelfogásában, gyakorlatában, és mindenekelőtt igényli a párt egészében a stratégiai szemlélet érvényesülését.

Ugyancsak fontos szerepük lehet a pártszervezeteknek az érdekek kezelésében. Tapasztalataim szerint a pártszervezetek többsége eseti igazságtevéssé egyszerűsíti az érdekekkel való foglalkozást. Holott az érdekek a mi viszonyaink között is a teljesítménykényszer semmi mással nem pótolható hajtóerői. Az újfajta mechanizmusok működtetésének elősegítésében meghatározó szerepet tulajdonítok a pártszervezeteknek, mivel szervezeti felépítésük alkalmas egy érdekütköztető, -integráló folyamat nyomon követésére. A pártszervezet fontos feladatokat láthat el annak a demokratikus légkörnek a kialakításában és fenntartásában is, amelyben az érdekek megnyilvánulhatnak és kulturált vitában megütközhetnek.

Végül, de nem utolsósorban hangsúlyozni szeretném én is, hogy a társadalmi méretű megújulás tömegméretekben igényli a megújulni képes, kockázatot, ütközést is vállaló, a fejlődés ígéretét magukban hordozó embereket. Márpedig nálunk a jelenleg általánosan érvényesülő, középszerűre szabályozott normarendszer, amely jobban eltűri a lemaradót, mint a kiemelkedőt, nem kedvez ennek. Valóban politikai feladatnak tartom a dolgozók kisebb csoportjaiban, közösségeiben évek során kialakult viszonyok olyan átalakítását, amelynek során a környezet nem okvetetlenkedőket, magamutogatókat lát az újat kereső tagjaiban, hanem felismeri, hogy ezek az emberek a jövő hordozói, akiket nem visszafogni, hanem támogatni kell.

Mindez nem ellentétes azzal — amit én is vallok —, hogy új alapokra kell helyezni a lakóterületi politikai munkát. De ezzel egyidejűleg hasonló léptékű feladataink vannak a munkahelyi pártszervezetek tevékenységének megújításában is.

IVÁN GÉZA,
a Politikai Főiskola tanszékvezetője

Egyre erőteljesebben fogalmazódik meg egy olyasféle sorrendiség, hogy előbb az új politikai irányvonal egyértelműbbé tételére volna szükség, és csak ezután kerülhet sor a párt szervezeti felépítésének tisztázására. Másként megfogalmazva: sorrendileg a világos politikai szándékok és célok után történhet meg az ennek alárendelt szervezeti kérdések kidolgozása. Olyasféle érzés van elhatalmasodóban, hogy előbb van meg a gomb és ezután keressük majd hozzá a kabátot.

Személyes véleményem, hogy van egy közbülső és egyúttal helyes megoldás is. Nevezetesen, hogy a kabáttal egyidejűleg keressük meg a hozzávaló gombot. Ami a politika nyelvére lefordítva körülbelül azt jelentené, hogy a napjainkban — a szó szoros értelmében — forrongó, lázasan formálódó új politikával együtt és egyidejűleg kell a pártot szervezetileg is alkalmassá tenni önmaga megújulásával a társadalom megújítására. Egyik a másik nélkül nem megy.

Számunkra a cél világosnak látszik: olyan modellváltás véghezvitele, amely szakítást jelentene a beidegződött gyakorlattal és a társadalom politikai felépítésével kapcsolatos eddigi felfogással. Annak a társadalomnak a politikai intézményrendszere, amelyben eddig éltünk, hierarchikusan épült fel. Ebben a hierarchiában a párt áll az intézményrendszer csúcsán, s neki rendelődik alá minden rangú és rendű társadalmi szervezet, állami intézmény. Az ezzel való szakítás ma már elkerülhetetlen.

A pártnak le kellene mondania a korábbi értelmezés szerinti vezető szerepéről. A hangsúlyozott társadalmi-politikai funkcióját nem úgy kell gyakorolnia, hogy az intézményrendszer minden elemét hierarchikusan maga alá rendeli, hanem újfajta, egyenrangúságon alapuló partneri viszony alapján. Ebben a kapcsolatban a párt nem hatalmi eszközökre támaszkodva törekszik a pártakarat érvényesítésére, hanem az egyes társadalmi szervezetek, állami intézmények, tömegszervezetek és általában a társadalomban alulról szerveződő csoportosulások, közösségek politikai meggyőzését tekinti a befolyásolás legfőbb, ha nem is mindig kizárólagos módszerének.

Ezt a partneri viszonyt és ennek kialakítását nagyon fontosnak és lényegesnek tartom. Ennek kapcsán merülnek fel konkrétan a pártszerveződés módszerei.

Az üzemi szerveződés kritikai szemügyre vétele nagyon nehéz feladat, mert mintegy hét évtizedes történelmi és mozgalmi tapasztalat, hagyomány köt bennünket pártszervezetileg is az üzemekhez, gyárakhoz. Politikánk legitimációjának egyik forrása ez. Nyilvánvalóan nagyon nehéz ezt a kérdéskört új módon és új megközelítésében vizsgálni.

Úgy vélem, amikor a párt üzemi és lakóterületi szerveződésének egymáshoz való viszonya felmerült a vitában, az a fajta kérdésfeltevés, hogy a munkahelyi pártszervezetek rovására kell-e a lakóterületi pártszervezeteket erősíteni vagy sem, rossz irányban orientál. Miért? Véleményem szerint minőségileg másról van szó: arról, hogy a pártszerveződést új alapokra kell helyezni, olyan alapokra, amelyek megfelelnek az új társadalomépítkezési modellnek. Ebben a pártszerveződés hagyományos munkahelyi és lakóterületi kategóriái elveszítik a létjogosultságukat. Következésképpen, ha továbbra is ezekben a kategóriákban gondolkozunk, akkor nehezen vagy egyáltalán nem találjuk meg a kiutat.

A klasszikusnak tekinthető üzemi pártszerveződést nem tudjuk fenntartani, ha valamelyest is komolyan gondoljuk és akarjuk társadalmunk reformok általi megújítását. Az elmúlt évtizedek gyakorlatából sorolhatunk tipikusnak tetsző problémákat az üzemi pártszerveződés és -vezetés körében. Vagy a gazdasági vezetés döntött túlnyomóan és meghatározó módon, és a helyi pártszervezet és politikai vezetés ehhez igazodott, vagy megfordítva. De gyakran nem az említett szélsőséges helyzet volt jellemző, hanem a kettőjük közötti valamiféle kompromisszum és érdekegyeztetés, ám ez sem szolgálta sem a pártnak, sem a gazdálkodásnak az érdekeit, mert egyidejűleg szenvedett sérelmet a gazdasági és a politikai racionalitás. Ebből mindkét fél sérülten került ki, s végső soron társadalmunk is így haladt az ellehetetlenülés irányába.

A lakóterületi pártszervezetek csaknem kizárólag nyugdíjasokat tömörítve, valóságos politikai kompetenciák nélkül, az eddigi változatlan keretek között szintén nem biztatnak a politikai kitörés lehetőségével.

Vagyis pártunknak a hagyományos üzemi és lakóterületi szerveződés sémájára nincs szüksége. Semmi nem kötelezhet erre bennünket, ha a megújulás tovább nem halasztható kényszerítő ereje esetleg egy jobb szervezeti megoldás sikerével kecsegtet.

Ellenvetésként felmerült, hogy az üzemi, munkahelyi pártszervek és -szervezetek feladata a gazdasági vezetés kényszerítése a stratégiai gondolkodásra és cselekvésre. Ha ezt egy üzem, gyár gazdasági vezetői nem tudják, akkor miért lennének ebben a kérdésben eleve bölcsebbek a helyi pártszervek és vezetőik? Véleményem szerint a megfelelő stratégiai gondolkodás és cselekvés kikényszerítése a nyereség- és piacorientált feltételek feladata, és nem az üzemi pártszervezeteké.

Ha az érdekek oldaláról próbáljuk megközelíteni az üzemi pártszervek és -szervezetek feladatait, akkor sem járunk nagyobb szerencsével. Nem meggyőző ugyanis számomra, hogy a pártszervezet eleve következetesebben képviselné a dolgozók érdekeit a szakszervezeteknél; de egyébként a bérmunkás érdekképviselet feladata nem is a helyi pártszerveké. Egy ilyen funkció felvállalása eleve elhibázott lenne.

Megközelíthetjük persze úgy is ezt a kérdést, hogy az üzemi pártszervek, -szervezetek a dolgozói, a helyi üzemi csoportérdekekkel szemben az össztársadalmi érdekek képviseletére hivatottak. Első hallásra ez már tetszetősebbnek tűnik. Csak az a baj ezzel a funkcióval, hogy kizárólag jelszavak szintjén fogalmazható meg, de gyakorlatilag kivitelezhetetlen. A párttagok ugyanis az üzemben levő pártonkívüliekkel együtt nagyon szoros — ebből a szempontból egységes — csoportérdeket képviselnek. Vagyis ezúton sem lehet igazolni a hagyományos üzemi, munkahelyi pártszervezet létét egy alapvetően új társadalomszerveződés esetén.

A jövőben — a robbanásszerű technikai fejlődés és a tulajdonformák sokfélesége miatt — a mozgékonyabb kisüzemi keretek és a vállalkozások feltételezhető számszerű gyarapodása azzal a következménnyel járhat, hogy egy-egy munkahelyen a párttagok létszáma eleve nagyon csekély lesz a régi értelemben vett szervezeti élet folytatásához. Vagy a munkahely és technológia által diktált fegyelem lehetővé sem teszi, egyéb feltételek megléte ellenére sem, a munkaidő alatti politizálást, akár csak részlegesen is. Így a politikai élet súlypontjai szükségszerűen áttevődnek a munkahelyekről a lakóterületre.

A szervezeti szabályzatnak tehát a jövőben a pártszerveződés irányainak meghatározásakor az eddigieknél rugalmasabbnak kell lennie. S ez nemcsak

a korábbi hagyományosnak tekintett és ezzel egyidejűleg merevnek is bizonyult üzemi, munkahelyi és lakóterületi pártszerveződés elkülönülésének a feloldását igényli, hanem az ismert vertikális szerveződés mellett a horizontális szervezeti kapcsolatok létesítésének a lehetőségét is biztosítani kell.

HANGA MÁRIA,
a XII. kerületi pártbizottság első titkára

Szeretném hangsúlyozni: jó dolog, bizalomerősítő volt, hogy a májusi pártértekezlet utáni KB-ülésen konkrét határidőkkel és felelősökkel megszületett az elvégzendő feladatok listája, hogy a titkári tájékoztatóban mindez eljutott az alapszervezetekhez. A párttagság kérte ezt, s a vezetés teljesítette.

Nagy politikai tőkét jelent, hogy a különböző témák kimunkálói több esetben fordulnak közvetlenül a párttagsághoz véleményért, javaslatért. A XII. kerület kommunistáit — olykor a pártonkívülieket is — több esetben hívhattuk vitára, együttgondolkodásra az eltelt hónapokban. A viták egy-egy tapasztalatát, eredményét máris kamatozni látjuk. Mindenekelőtt tehát hasznát érezzük az elindított folyamatnak.

De talán nem árt idejében szembenézni a gondokkal, odafigyelni a kétkedő megjegyzésekre is. Az utóbbiakból: vajúdnak a hegyek, és egeret szülnek — mondják. A felfokozott várakozást éljük ismét át, ezért kialakulhat ilyen érzés. Persze a munkának sok témában, sok szálon kell folynia. A feladatok sokasága és a vállalt időkeret párhuzamos munkavégzést tételez fel. Ez azonban még szükségesebbé teszi a folyamatos visszacsatolást, hogy a párttagság lássa, melyik kérdésben meddig jutottunk el. Tudatosan törekedni kell arra, hogy a párttagság egy-egy részeredményt is birtokba vehessen, hogy a végeredmény előtt annak is tanúja legyen, javaslata hogyan épül az egészbe, hogyan formálódnak az álláspontok.

Nagyon sokszor kérdezik, mondják pártonkívüli harcostársaink is: mit csináltok? Amíg nem tudjátok, hogy mit akartok felépíteni, ne romboljátok le a meglevőt! Egy-egy bedobott ötlet, végig nem gondolt elképzelés elég sok zavart okoz. Legjobb esetben később találkozunk valamiféle utólagos magyarázattal, máskor enyhe önkritikával. De azzal is, hogy azok magyarázzák nekünk enyhe rosszallással az ötlet képtelenségét, akik szülői voltak a gondolatnak. Félreértés ne essék, nem ellensége, hanem híve vagyok a célszerű, a munkát javító kísérleteknek, megoldásoknak.

A „lakóterület vagy munkahely" vitában azokkal értek egyet, akik a kettőt együtt és nem egymás rovására kívánják fejleszteni, erősíteni. Úgy érzem, a mai vitában kicsit mostohán bántunk a körzetekkel. Vallom, mert tapasztalatból tudom, hogy nyugdíjasaink jó gazdái a lakóterületnek. Igenis alakítói a helyi politikának. Igazi profik, tanulni lehet és kell tőlük.

Van ezen a területen javítanivaló. Ezt elsősorban körzeti elvtársaink fogalmazzák meg, mint önmagukkal szembeni követelményt. Ma itt valaki úgy érvelt, hogy gondolni kell az üzemekre, arra, hány párttag dolgozik üzemi keretek között. De gondolni kell arra is, Magyarország lakóinak hányadrészét teszik ki a nyugdíjasok, a párttagság mekkora hányada dolgozik a körzetekben.

Sokszor elmondtuk nekik: elvtársak, nem a pártból mentetek nyugdíjba. Embertelen dolog most lekicsinyelni, gyökeresen átalakítandónak, alapjaiban újraszervezendőnek tekinteni azt a feladatot, amely az élethez is köti őket, aminek a végzése közben azt érezhetik, hogy szükség van munkájukra, szük-

ség van az életükre. Az a véleményem, hogy ha a múlt értékelésével nem tudunk hamarabb előállni, csak majd a XIV. kongresszuson, akkor ezt a területet, ezeket az embereket cselekvőképtelenné tesszük. Hogyan lehet az igazság bajnokaként azt hirdetni, hogy az elmúlt negyven év csak szégyellni való, tele hibával, botlással, tévedéssel? Igen, azzal is. De helytelennek tartom, hogy a mai gondolkodásunkat, a mai eszünket, tapasztalatainkat vesszük viszonyítási alapnak a múlt megítéléséhez. Ezzel nem tagadom, hogy igenis voltak súlyos baklövéseink, tévedéseink, amelyeket az akkori eszünkkel is elkerülhettünk, kivédhettünk volna.

Milyen gondolatok foglalkoztatnak bennünket a lakóterület megerősítésével kapcsolatban? Számba vesszük, hogy milyen üzemek, intézmények vannak az adott területen, az ottani pártszervezetekkel szövetséget kötve felmérjük, kik azok, akik szívesen vállalnának lakóterületen pártfeladatot. Nem önmagától kialakuló együttműködést várunk, hanem megpróbáljuk bátorítani, szervezni azt. El kell jutni az aktívan dolgozók munkahelyi pártszervezeteihez akkor is, ha az a munkahely a kerületen kívül van. El tudnánk képzelni, hogy ehhez központi segítséget is kapjunk. Igény, kérés, felhívás hangozzék el: szükség lesz rátok, segítsetek a lakóterületen, mert például meg akarjuk nyerni a választásokat. Sokat tehetnek az egyes lakóterületek iskolái, azok kommunista pedagógusai, illetve az alapellátásban dolgozó egészségügyiek, orvosok, védőnők.

Annak vagyok a híve: ne kényszerítsük a nyugdíjba vonulókat arra, hogy átjelentkezzenek a körzetekbe. Adjuk meg a lehetőséget, hogy ők dönthessenek, hol kívánnak dolgozni. Lehetetlennek tartom ugyanakkor, hogy azok, akik a korábbi munkahelyükön maradtak, távol tartsák magukat a tanácstagi beszámolóktól, vagy hogy időnként ne érdeklődjenek lakóhelyük körzeti pártéletéről. Olyan fontos politikai eseményeken, amilyen például a választás, legyenek is ott, és dolgozzanak velünk együtt.

Lényegesnek érzem, hogy megjegyezzem: a gyökereket, a hagyományokat, a megszokást ugyanúgy számításba kell venni a döntésnél, mint más tényezőket, például az érdeket, amely az aktív dolgozót inkább a munkahelyéhez és nem a lakóhelyéhez köti.

SZARVAS LÁSZLÓ,
a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem pártbizottságának titkára

A lényegében irányító szerepet betöltő, gyakran kormányzati-állami funkciókat is átvállaló s erősen centralizált párt szervezete összefonódott az államigazdasági irányítással. Úgyszólván minden vezetői szinten — annak irányítójaként — működött pártszervezet, illetve valamilyen hatáskörű párttestület.

Azt hiszem, ez a szervezeti felépítés alapjaiban bevált, s fő vonalaiban ma is elfogadható. A politikai intézményrendszer láncolatában helye van munkahelyi-területi elvű szerveződéseknek, bizonyos érdekintegrációk kialakításában jó lehetőséget teremt és munkásmozgalmi tradíciókat, hagyományokat is hordoz.

Ennek ellenére mind az elvet, mind a gyakorlati megvalósítását érdemes lenne kritikusan, elemzően megvizsgálni, feltárva ellentmondásait, következetlenségeit vagy merev „következetességét". Ám mindezek részletes vizsgálata nélkül is úgy tűnik, hogy a kialakult felépítésen belül nehéz az azonos helyzetű társadalmi csoportok, rétegek politikai véleményét „összehozni", politikai

akaratttá integrálni, s főleg nehéz az azonos véleményen levők — közös politikai platformon állók — együttműködését kialakítani, megszervezni.

Úgy gondolom, hogy rugalmasabban, a mai és mindenkori politikai helyzethez, feladatokhoz s a párttagság akaratához igazodva kellene a munkahelyi-területi szervezeti elvet követni.

Az úgynevezett „üzemi elv" a munkahelyeken belül többnyire úgy jelenik meg, hogy egy-egy kisebb egység — műhely, üzem, osztály, tanszék, kar stb. — összes párttagja egy-egy alapszervezetbe tömörül, illetve az állami-gazdasági vezetési hierarchiához kapcsolódó pártszervezetet hoz létre. Meggondolandó annak a lehetősége is, hogy az egy munkahelyen dolgozó párttagok más közös rendező elv alapján tömörüljenek. Ez a rendező elv lehetne helyi kérdésekben meghirdetett és elfogadott közös politikai platform, azonos munkahelyi helyzet, netán a párttagok teljesen szabad választása. Nálunk, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen korábban együtt voltak az alapszervezetekben oktatók és hallgatók. Az utóbbi években az összes hallgató közötti politikai munka javítása érdekében úgy tűnt, jobb lenne egy külön pártalapszervezetbe tömöríteni a hallgató-párttagokat. Létre is hoztuk az új alapszervezetet. A hallgatók egy kisebb része azonban jól érezte magát a tanárokkal közös alapszervezetben, s nem ment át a hallgatóiba. Mások meg azt javasolták — és aztán ezt meg is valósították —, hogy lépjenek be tanárok is a hallgatói alapszervezetbe, hogy így segítsék a munkát.

Ebből is látható, hogy rugalmasan „testhezállóbb" szervezeteket lehet alakítani még munkahelyeken belül is.

A szervezeti elvek rugalmasságához tartozik a horizontális kapcsolatok intézményes lehetősége, szerepe a pártmunkában. Az ország öt tudományegyetemének pártbizottsági titkárai, sőt néha végrehajtó bizottságai már évek óta több-kevesebb rendszerességgel találkoznak. Megbeszélik közös dolgaikat, kicserélik tapasztalataikat egy-egy fontos oktatáspolitikai vagy egyéb kérdésben. Előfordult, hogy közös kezdeményezéssel léptek fel a tudománypolitikai irányelvek végrehajtásáért. Az ilyen találkozók többnyire nem arattak sikert az irányító pártszervek apparátusánál. Szerintem azonban a hasonló összejöveteleket nem egyszerűen csak megengedhetővé kellene tenni vagy a mindenkori — megyei és országos — pártvezetés ambícióitól függővé, hanem nyíltan, rendszeresen kellene megszervezni, sőt a párttagság akaratának megfelelő politikai képviselettel is meg kellene bízni őket.

Meggyőződésem, hogy a magyar felsőoktatás mai rossz helyzetének kialakulásában nagy szerepet játszott az is, hogy a területi elv szerint rendkívül széttagolt, megosztott volt az egyetemek párttagsága, az egyetemi-főiskolai pártbizottságok, pártvezetőségek nagyon laza kapcsolatban álltak egymással. Fontos változás lenne, ha az egyetemi-főiskolai párttanácskozások rendszerében, esetleg a megyei, budapesti, országos tanácsadó testületek megszervezésében, a konzultáció, a döntés-előkészítés és a politikai akaratintegráció céljában is megtestesülnének a horizontális kapcsolatok. Lehetséges, hogy nemcsak az egyetemi szférában, hanem máshol is hasznos lenne hasonló intézmények életre hívása.

S végül, de nem utolsósorban az alapelvek jelentős sérelme nélkül kombinálni lehetne a pártirányítás hierarchikus rendjét más elvekkel. Az egyetemi pártbizottságok hosszú ideje több-kevesebb súrlódással, feszültséggel dolgoznak és élnek együtt az irányító kerületi, városi pártbizottságokkal. Az ágazati irányítás eltérő struktúrája következtében, a tudományos és értelmiségi tevékenységnek a szűk helyi keretekből való állandó kitüremkedései

miatt az egyetemi, értelmiségi pártszervek gyakran kerülnek közvetlen kapcsolatba az MSZMP Központi Bizottságával. A tudománypolitikát nem lehet, nem szabad lokális pártszervek függvényévé tenni. Ezért már korábban is előfordult kezdeményezés az egyetemi pártszervek irányítási rendszerének megváltoztatására: 1985-ben kísérleti jelleggel hat tudományegyetem a megyei, illetve budapesti pártbizottság közvetlen irányítása alá került. A budapesti tapasztalatok szerint a négy „nagy" egyetem — az ELTE, BME, SOTE, MKKE — közvetlen fővárosi irányítása bevált. Növekedett a helyi pártszervek önállósága és felelőssége, de a tudományos-értelmiségi tapasztalatok közvetlenebbül hasznosíthatók a budapesti pártmozgalomban is.

Mindezek alapján megvizsgálandónak tartom az egyetemi-főiskolai pártszervezetek irányításának egész rendszerét. Más szervezetek példáját követve érdemes lenne tanulmányozni és kísérleti jelleggel megindítani az úgynevezett „ágazati" pártirányítást a felsőoktatásban. Lehetséges volna-e akár a megyei pártbizottságok mellett, akár nagyobb régiókban felsőoktatási pártbizottságokat létrehozni — középirányító szervként, de az ágazat párttagjainak közvetlenebb részvételével —, s mindezek „csúcsszerveként" — közvetlenül a Központi Bizottságnak alárendelve — felsőoktatási ágazati pártbizottságot működtetni? Ennek előnyei az értelmiségi réteg számára egyértelműnek látszanak. A felsőoktatás stratégiai jellegű szerepe az ország modernizálásában, a tudomány konkrét társadalmi és felbecsülhetetlen ideológiai-orientáló funkciója indokolttá tenné a szakmák belső törvényszerűségeit, speciális vonásait jobban tükröző pártszervezési, irányítási elvek alkalmazását ezen a területen. Az elképzelésnek bizonyára lennének — vannak — ellenzői, a működés megváltoztatásának lennének feszültségpontjai. Fontosnak tartanám azonban ennek vagy más javaslatnak az érdemi kimunkálását, megvitatását, hogy az új helyzetben hatékonyabb legyen a pártmunka és a pártirányítás a felsőoktatásban és az egész országban.

VASS HENRIK,
történész, a Párttörténeti Intézet nyugalmazott igazgatója

Két kérdéshez kívánok hozzászólni, amelyeknek tudományos igényű tisztázása nélkül nem haladhatunk előre a párt helyének, szerepének, szervezeti struktúrájának, működésének meghatározásában. Mindenekelőtt tisztáznunk kell, hogy társadalmi fejlődésünk milyen szakaszánál tartunk, mert ez határozza meg a párt stratégiáját és taktikáját. A szervezeti struktúrának, a párt működési mechanizmusának ennek megfelelően kell felépülnie, működnie. Az utóbbi az előbbit szolgálja, a kettő közötti ellentmondás megoldhatatlan feladatok elé állítaná mind a hivatásos pártmunkásokat, mind pedig a pártaktívát.

Nos, ezen a téren nagy késésben vagyunk. Több régi kategóriát elvetettünk — mint például a teljesen tudománytalan, a valóságtól távol álló „fejlett szocializmus" építésének művi teóriáját —, de bizonytalanná vált a honi szocializmusnak — az eddiginél mélyebb elemzést követelő — fejlődéstörténete, annak megválaszolása, hogy tulajdonképpen milyen társadalomban élünk.

Nem akarok „rögtönözni" ebben a felette bonyolult és fontos kérdésben, csupán jelezni kívánom közelmúltunk történelmi periodizációjának fontosságát, jelenünk társadalmi tartalmának tudományos tisztázását, mert ennek hiánya a párttagság bizonytalanságának az egyik forrása. Azok pedig, akik-

nek éppen erre van szükségük, oly mértékben kitágítják az így keletkezett réseket, hogy eddigi szocialista értékrendünk szinte minden elemét megkérdőjelezik vagy tagadják. Így kerül a történelem lomtárába mindaz, amit az elmúlt négy évtizedben alkottunk, természetesen azokkal az emberekkel, párttagokkal és pártonkívüliekkel együtt, akik ennek tevékeny közreműködői voltak.

Tévedés ne essék: nem akarom a hibákat kisebbíteni, sem azok felelősségét, akik olyan mély gödörbe sodorták társadalmunkat, amiből az ország szekerét csak valódi nemzeti konszenzussal és ebben egy jól működő párttal leszünk képesek kihúzni. De ehhez tisztázni kellene a párt helyét, szerepét a politikai intézményrendszerben, viszonyát a társadalmi szervezetekhez, tömegmozgalmakhoz, az új szerveződésekhez. Persze hogy partneri viszonyt kell érvényesíteni ebben a kapcsolatrendszerben, de a párt nem lehet „egy a sok közül", miképpen a Hazafias Népfrontban betöltött szerepéről ez már elhangzott. A vezető szerep korszerű megfogalmazására és érvényesítésére van szükség, annak minden felelősségével együtt. Manapság sokan jobbára csak a párt felelősségéről szólnak, anélkül hogy a társadalomban betöltött vezető szerepét elismernék.

Mindezek összefüggnek a másik kérdéssel, a pártegység kérdésével, illetve annak eddig nem érintett aspektusával. Az elmúlt negyven év sommás elvetése a párttagság egy értékes, tapasztalatokban gazdag, nagy többségében megújulásra képes részét passzivitásra kárhoztatja és érzelmileg is súlyosan megrázza, nemegyszer megalázza. Ők nem hagyták és nem hagyják cserben a pártot, de cselekvésképtelen helyzetbe kerültek, elbizonytalanodtak. És semmi sem mutatja, hogy a „nagy lelepleződések" már lezárultak volna, s hogy honnan és milyen erővel érik még támadások az egész pártot egyesek erkölcstelen tetteiért, valóságos nehézségeinkért, egyre súlyosbodó gazdasági helyzetünkért. Véleményem szerint a párt nem nélkülözheti a fentebb említett réteg vagy rétegek közreműködését a mai és holnapi bonyolult feladataink megoldásában, a jelenleg veszélyesen meggyengült pártegység helyreállításában, ami nélkül szocialista kibontakozást vajmi nehezen tudok elképzelni.

Igaz, elsősorban „fent" kellene az egységet erősíteni. Mind a Központi Bizottságban, mind pedig a Politikai Bizottságban. Szerintem teljesen jogos követelmény egy kommunista pártban, hogy a vezetők szavuk súlyát megfontolva nyilatkozzanak a szocialista társadalom múltjával, jelenével, jövőjével összefüggő kérdésekről. Így is vannak jobbról és balról „félrehallók", akiknek kedvez az összekuszálódott belpolitikai és gazdasági helyzet, valamint a nép legszélesebb köreiben és a pártban is tapasztalható nyugtalanság, bizalomvesztés. Ebben a helyzetben minden, ami „fent" történik és elhangzik, kisugárzik a pártközvélemény egészére, segíthet csökkenteni vagy élezheti pártunk és társadalmunk működési zavarait. Ezért felső szinten a nézetek szabad áramlását is szervezeti keretek között kellene tartani. A szocialista társadalom lényegi kérdéseiben a párttagság — azoktól, akiket az országos értekezleten megtisztelt bizalmával — azt várja, hogy megnyilatkozásaikkal erősítsék ügyünk igazába vetett hitét és meggyőződését azzal is, hogy korunk bonyolult kérdéseire korszerű, de egységes értelmezést és eligazodást segítő válaszokat adnak. Úgy vélem, hogy a pártegység erősítésének ez egyik fontos feltétele, ami nem a szuverén gondolkodás béklyóba kötésének, hanem soraink rendezésének, a párton belüli akcióképesség erősítésének történelmi helyzetünkből fakadó követelménye.

SZITA ERNŐ,
a Magyar Optikai Művek pártbizottságának volt titkára

A párt szervezeti felépítésének lehetséges megoldásait keresve le kell szögeznünk, hogy jelen helyzetünk, gondjaink, problémáink okát nem a munkahelyi, illetve területi szerveződésben kell keresni. Ezért — véleményem szerint — nem a vagy-vagy kérdése vetődik fel, hanem az a feladat, hogy — az üzemi és területi elv egyidejű érvényesítése és erősítése mellett — teremtsük meg a jelen és a jövő feladataihoz jobban alkalmazkodó, tartalmilag is megújuló pártmunka szervezeti kereteit.

A tartalmi megújulás követelménye az üzemre és a lakóterületre egyaránt vonatkozik, mert eddig is voltak és ezentúl is lesznek a pártnak mindkét helyen érvényesítendő általános és sajátos — munkahelyi, illetve lakóterületi — feladatai. Alapvető tennivaló mindkét területen az országos és a helyi politika alakítása, megértetése, elfogadtatása, a végrehajtás szervezése, a feltételrendszer megteremtésének elősegítése, a személyi feltételek biztosítása.

A pártnak az üzemen belül továbbra is fel kell vállalnia azokat a feladatokat, amelyeket csak a párt tud vagy képes a legjobban megoldani. Nem nézheti kívülállóként, hogy mi történik a gyárban, akár politikáról, akár gazdaságpolitikáról vagy éppen a gyáron belül megjelenő alternatív csoportokhoz való viszonyáról legyen is szó. Tehát a párt nem vonulhat ki a munkahelyekről, nem vonulhat ki a gazdaságból, még akkor sem, ha sokan arra hivatkoznak, hogy a vállalati eredményesség, a teljesítményelv nem engedi meg a munkaidő alatti politizálást. A munkaidő alatti pártrendezvények eddig is tiltva voltak, de a munkahelyi és munkaidő alatti politizálást senki nem tilthatja meg.

Ne vegye át a párt a gazdasági vezetés felelősségét, ne döntsön szakmai ügyekben, mert ez nem a párt feladata — ezt hangoztatják sokan, a népgazdaság jelenlegi helyzetét, a vállalatok perspektívátlanságát a rossz pártgyakorlattal indokolva. Meggyőződéssel vallom, hogy a párt az üzemben eddig sem döntött gazdasági, stratégiai kérdésekben. Nem vette át a szakmai vezetés feladatát, nem csorbította felelősségét abban, hogy a rábízott vagyonnal jól kell gazdálkodni. Nem gátolta a fegyelmezett munka, a teljesítményelv, a munka szerinti elosztás érvényesülését. Nem a munkahelyi pártszervezet hibái, hanem az ország helyzetéből adódóan a vállalatokra kényszerített és fokozatosan növekvő elvonásokat jelentő szabályozórendszer hozta olyan helyzetbe a vállalati vezetést, hogy bár stratégiát, szerkezetváltást hirdetett, valójában a máról holnapra való élés, a talpon maradás, a rövid távú gondolkodás volt a reális lehetősége.

A párttestület nem volt hozzáértőbb, bölcsebb, mint a munkahelyi vezetés, nem kényszerítette rá akaratát a vezetőkre, de segítette, ösztönözte, döntési helyzetbe hozta őket, és számon kérte tőlük, ami reálisan elvárható volt, esetenként még a stratégiát is, aminek realitásában kevesen hittek. Tette ezt azért, mert ha okosabb nem is volt, talán mindig kitűnt azzal, hogy szívén viseli a kollektíva sorsát, meg egy kicsit a saját jövőjét is. Párttagjaink ezt úgy szokták megfogalmazni, hogy a vállalati pártszervezet s benne a testület életkora — a ritka kivételektől eltekintve — nem lehet nyugdíjkorhatár előtti, hiszen a szervezetben, a testületben mindig vannak fiatalabbak is, akiknek sok van még hátra a nyugdíjaskorig, akik közvetlenül érdekeltek a jövő alakulását illetően.

Ami a lakóterületi politikai munkát illeti, teljesen egyértelműen megfo-

galmazható, hogy a közéleti politizálás jelentős részben áttevődik a lakóterületre. Rendkívül fontos politikai kérdések dőlnek el itt a közeljövőben, akár a helyi, akár a „nagypolitikát" illetően. Elég, ha csak a közelgő tanácsi és országgyűlési választásokra gondolunk. Ahhoz, hogy ezeket a politikai csatákat megnyerjük, a lakóterületi, körzeti pártszervezeteket meg kell erősíteni.

A körzeti pártszervezetekben dolgozó — általam nagyra becsült és nagyon tiszteletreméltó munkát végző — elvtársak zöme nyugdíjas. Kommunista elkötelezettségük, nagy mozgalmi tapasztalatuk rendkívül sokat segíthet, de nem helyettesítheti a fiatalok személyes jelenlétét. A ma és a holnap feladatai megkövetelik a párton belüli nemzedékek egymáshoz való közeledését, a fiatalok és az idősek, az aktív és nyugdíjas korosztályok sokkal szorosabb és harmonikusabb együttműködését. Ennek gyakorlati megvalósításában — tizennégy éves pártmunkás-tapasztalataim alapján mondhatom — sok nehézséggel kell megbirkóznunk.

Az aktív korosztályt munkahelyi pártszervezetéből a lakóterületi körzeti pártszervezetbe átkényszeríteni nem lenne szerencsés, mert az a reális veszély fenyeget — amire nagyon sok példa van —, hogy a sok évet egy munkahelyen eltöltött, kiváló politikai munkát végző elvtársaink a körzetbe való átigazolás során „út közben elvesznek". A megoldás talán az lenne, hogy hozzuk közvetlenebb viszonyba a munkahelyi és a körzeti pártszervezetet. Tudja meg mindkettő, hogy a párttag hol lakik, illetve hol dolgozik, hogy egy-egy aktuális politikai feladatra együttesen tudjanak mozgósítani. A lakóterületi pártszervezet kérje át egy-egy akcióra, meghatározott időre vagy valamilyen konkrét megbízatásra azt a párttagot, aki az adott feladatra a legalkalmasabb és aki erre szívesen vállalkozik is. Lehet, hogy megszereti az ottani munkát és végleg ott marad.

Ez a módszer egyrészt biztosítaná az adott területi feladat végrehajtását, másrészt ezáltal pótolni tudnánk azt a több évtizedes elmaradásunkat, hogy az aktív korú párttagság nem ismeri a lakóterületi politikai munkát. Segítené a szükséges szemléletváltást is, rádöbbentve a párttagság nagy részét arra, hogy „egyműszakos párttagok" helyett ma a munkahelyen és a lakóterületen egyaránt politizáló, a politikát formáló, hirdető és a megvalósításban is cselekvően részt vevő kommunistákra van szükség.

BERECZ JÁNOS

A SZOCIALIZMUSRÓL GONDOLKODVA

Válogatott beszédek, cikkek

Az ország, a nép sorsáról felelősen gondolkodó politikus válogatott beszédei, cikkei, a különböző sajtóorgánumoknak adott interjúi, valamint az országos pártértekezlettel kapcsolatos és ott elhangzott felszólalásai feltárják a gazdasági-társadalmi fejlődésünket akadályozó hibákat, a kibontakozást nehezítő körülményeket, a megújulás szükségességének okait, az útkeresés módozatait.

A kötet tanulságos politikai olvasmány, tájékozódási forrás a társadalmi köznapokban való eligazodáshoz.

256 oldal

Ára: 60 Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Demokratizálás a testületi munkában

A májusi országos pártértekezlet után egyértelművé vált, hogy a politikai pluralizmus kialakulásának lendületes folyamatával a pártnak, minden pártszervnek és -szervezetnek, valamint a tagságnak lépést kell tartania, ha meg akarjuk őrizni politikai hegemóniánkat a magyar közéletben. Ezt felismerve a VI. kerületi pártbizottság júniusban megvitatta és körvonalazta teendőit a kerületi politikai munka megújításában.

Az már akkor látszott, hogy pártbizottságunk szerepe a mozgalomban jelentősen változik. Mivel a döntési rendszerben a KB, a budapesti pártbizottság és a pártszervezetek alkotják a súlypontot, kevesebb önálló döntésre lesz szükség a kerületnél. Viszont nő az aránya a politikai információk közvetítésének, a kerület közéletében zajló folyamatok elemzésének, pártszerveink és a Budapesti Pártbizottság tájékoztatásának, e folyamatok politikai értékelése alapján intézkedések kezdeményezésének, a pártszervezeti munka orientálásának, segítésének, koordinációjának. Az is kiderült, hogy frissebben, dinamikusabban kell reagálnunk a pártszervezetek, illetve a sokasodó társadalmi szervezetek kezdeményezéseire, határozottan különbséget téve a párthoz hasonlóan gondolkodók, az alternatívok, a törvényen belüli ellenzék és az illegális csoportok között. Láttuk, hogy növekednie kell munkánkban a tagság véleményére alapozott, felfelé irányuló politikai kezdeményezéseknek, hogy ki kell alakítanunk a testület tagság előtti beszámolásának rendszerét, s hogy segítenünk kell a pártszervezetek közötti kapcsolatépítést, az információ-, tapasztalat- és véleménycserét.

Második lépésként levélben megkérdeztük a pártszervezeteket a munka továbbfejlesztésének irányairól és konkrét feladatairól. Állásfoglalásaikat, véleményüket figyelembe véve véglegesítettük a kerületi koncepciót a pártbizottság októberi, a témát „második olvasásban" tárgyaló, kibővített ülésén. Így alakult ki — korábban nem próbált munkamenetben, új módszerrel — a kerületi pártmunka megújításának programja.

■ ■ ■

A többmenetes viták legáltalánosabb konzekvenciája számunkra az volt, hogy a demokratikus centralizmus, mint a párt szervezeti és működési elve nem értelmezhető önmagában, nem szakítható el attól a társadalmi környezettől, amelyben a párt dolgozik. Tehát amikor arról akarunk ítéletet mondani, hogy elavult-e ez az

elv vagy fenntartható, hogy megfelelő lesz-e a párttevékenység alapelvének a következő néhány esztendőben, akkor először is azt kell megvizsgálni, hogy milyen a mai politikai mechanizmus, és milyen társadalmi viszonyok között működik, illetve átalakuló társadalmunkban a pluralizmus milyen kiépülő, új rendszerében kell a pártnak dolgoznia. Végül is arra a következtetésre jutottunk, hogy az elmúlt évtizedek centralizmusa sok bürokratikus vonást hordozott, tehát voltaképpen nem a demokratikus centralizmus alapján működtünk. Működési zavaraink, a tagság passzivitása, a politikai érzékenység alacsony színvonala, reagálásainak lassúsága, a kezdeményezőkészség elsorvadása, a párt közéleti befolyásának gyengülése ebből a torzulásból következik. Ezért úgy látjuk, a párt szerveződését és működését demokratikus alapokra kell helyeznünk. Ha ez sikerül, akkor a tartalmában korrigált működési elv, a valóban demokratikus centralizmus továbbra is alapnormája lehet szervezeti életünknek.

A kerületi vitákban a párttagok szemére hányták a pártbizottságnak, hogy eddig a tagság, a lakosság véleményét alig képviselte, annál inkább a központi akaratot. Követelően fogalmazódott meg az igény: a párttagság megbízásából dolgozó, általa választott pártbizottság igenis képviselje a pártszervezetek integrált politikai álláspontját, véleményét, törekvéseit a kerület közéletében és az irányító pártszervek előtt. Igazi megújhodásra törekedve, ennek az igénynek eleget kell tennünk. Döntőnek érzem a politikai akaratképzés rendszere súlypontjának áthelyezését, a „politikacsinálás" alapvető irányának megfordítását. Meghatározó szerepet kell adni az alulról fölfelé, a párttagságtól, a mozgalom bázisától induló politikai akaratképzésnek, az érdekek, nézetek és vélemények tényleges integrációjának. Ezért a kerületi pártbizottság a testületi döntések politikai megalapozásához rendszeresen igényli a tagság egészének, illetve meghatározott — érintett, érdekelt — körének, valamint a téma szakértőinek véleménynyilvánítását. A papírmunka csökkentése érdekében a véleményeket személyesen gyűjtjük lehetőleg a pártszervezetek fórumain

A pártbizottság tagjának természetes feladata, hogy ahol dolgozik, ahol lakik és saját pártszervezetében is figyelemmel kísérje a társadalmi jelenségeket, a közélet eseményeit, a politikai folyamatokat, s az így szerzett tapasztalatait a testületi munkában hasznosítsa. De most kötelessége lett az is, hogy a pártszervezetek meghatározott körének, illetve választóinak véleményét is kikérje a PB döntéseinek előkészítése során, vagy ha az irányító pártszervek valamely dokumentumról állásfoglalást kérnek. Feladatává vált, hogy továbbítsa a pártbizottsághoz azokat a kérelmeket, észrevételeket, bírálatokat, kezdeményezéseket, amelyeknek közvetítésére a párt tagjai vagy szervezetei felkérték. Ezzel együtt jár a pártbizottság tagjainak, illetve a pártszervezeteknek az a joga és lehetősége is, hogy a pártbizottság ülésén a „hivatalosan" előterjesztett javaslatok mellett alternatív vagy kiegészítő kezdeményezéseiket is előterjeszthessék.

Mindez szervesen beilleszkedik a vezetés kollektivitásának fejlesztési folyamatába. Mint ahogy ide tartozónak érzem a döntési, állásfoglalási hatáskörök testületek közötti átcsoportosítását is, hogy a fontos politikai kérdéseket a végrehajtó bizottság helyett a pártbizottság, a legfontosabbakat pedig a pártbizottság helyett a pártértekezlet döntse el. Vitáinkban felmerült, hogy a pártszervezetek küldötteinek részvételével állandóan működő, rendszeresen összehívható, a teljes párttagság véleményének megfogalmazására alkalmas pártértekezlet-jellegű fórumot is teremthetnénk.

Mi — ragaszkodva az érvényben levő szervezeti szabályzathoz — most azt tettük, hogy minden lényeges politikai kérdést a pártbizottság elé utalunk, a végrehajtó bizottság döntően operatív politikai teendőkkel foglalkozik; a plenáris és csoportos titkári értekezletek eszmecserére is alkalmas változatainak kipróbálásán munkálkodunk; állásfoglalásaink előkészítésébe igyekszünk szélesebb kört bevonni az érdekeltek és a hozzáértők közül, például rétegaktívák tartásával, csoportos beszélgetésekkel, kommunista értelmiségiek fórumán az adott téma vitájával, felkért — esetleg pártonkívüli — szakértők konzultációival.

■ ■ ■

A párt belső tagoltsága, az eltérő érdekek, nézetek, törekvések létezése a párttagság körében — közismert tény. Az elmúlt években a különböző nézetek testületi ülésen való nyílt megjelenése — különösen csoportvéleményként — igen ritka volt, viszont az üléstermeken kívül gyakran „pártszerűtlenül" is nagyon gyakori. Ez nem egyszerűen morális kérdés, nem csak pártfegyelem dolga. Arra is utal, hogy a párttagság meghatározó erőinek nincs megfelelő mozgástere, mozgásformája. Az eltérő vélemények mai féllegális mozgása az inkább szabályozatlan, mint szabályozott pályán nem egészséges.

Ma a különböző vélemények párton belüli nyilvánosságának erős korlátozottságáról beszélhetünk, mivel a vélemények áramlása csak vertikálisan van megoldva. A sztálini modellben a pártban olyan információáramlási szisztéma épült ki, amelyben szinte kizárólag függőlegesen áramolhattak a jelzések, horizontálisan nem. Ez utóbbinak a lehetőségét igyekeztek is elzárni, nehogy platformok alakulhassanak ki, esetleg a központi akarattal szemben. A mi pártunkban is jellemző volt korábban, hogy a vertikális információáramlásokban a központi politikai akarat dominált, tehát a felülről lefelé irányuló véleménymozgás. Az elmúlt év áttörést hozott: megnyílt az út az alulról felfelé szerveződő politikai akaratnyilvánítás előtt.

Megoldatlan még s vitáinkban keressük az útját a párton belüli horizontális információcserének, vélemény- és törekvésegyeztetésnek. Ez fontos feladat, mert különben belső mechanizmusaink nem tudnak szinkronban működni a plurális politikai intézményrendszerben zajló külső folyamatokkal. Nem tartható fenn az a helyzet, hogy azonos vezetési szinten működő pártszervek (például a vállalati pártbizottságok) csak akkor értesüljenek egymás dolgairól, ha a szervezetektől érkező információikból az irányító pártszerv „beválogat" valamennyit a jelentéseibe, s azokat leküldi a pártszervezeteknek. Ezért a kerületi pártbizottság úgy döntött, hogy igyekszünk megteremteni a pártszervezetek közötti „vízszintes" információcsere feltételeit (fórumokkal, konzultációkkal, tapasztalatcserékkel, titkári és reszortos értekezletekkel), továbbá elősegítjük, hogy artikulálódjanak a kerületi pártmozgalomban latensen jelenlevő érdek-, nézet- és véleménycsoportosulások (például szakmai vagy ágazati pártaktíva-értekezleten, szövetkezeti aktívaülésen, szakmapolitikai értelmiségi fórumon, alapszervezetek találkozóin, tematikus pártnapon az érdeklődő tagság területi találkozójaként stb.).

■ ■ ■

A pártbizottság tagjai részt vesznek a politikai munka, a kerületi pártmozgalom feladatai és a pártbizottság tevékenységének tervezésében, végrehajtásában és értékelésében. Véleményüket, nézeteiket a testületi üléseken és a pártélet más fórumain kifejtik, bírálnak és kezdeményeznek. Legjobb tudásuk szerint aktívan sze-

repelnek a testületi munka politikai kérdéseinek vitájában, eldöntésében. Az előterjesztéssel ellentétes véleményüket is kifejthetik, és a többségi döntéssel szemben elfoglalt álláspontjukat is fenntarthatják saját testületük, illetve valamely felsőbb pártszerv ülésén. Különvéleményüket tiszteletben kell tartani és jegyzőkönyvileg rögzíteni. Pártbizottságunk bármely tagja a politikai ügyekben elemzést, döntést kérhet a testülettől, pártvizsgálatot, pártfegyelmi eljárást kezdeményezhet. Minden politikai kérdésére, észrevételére, bírálatára, javaslatára érdemi választ kell kapnia (ha a pártbizottsági ülésen vetette fel, akkor a testület előtt) a vb tagjaitól, a pártbizottság titkáraitól, az apparátus képviselőitől. A pártbizottsági tag betekinthet a kerületi pártbizottságon fellelhető dokumentumokba, politikai kérdésekben konzultációt igényelhet.

Párttestületünk a helyi társadalom egészéért dolgozik, ezért kettős értelemben is nyitottnak kell lennie: egyrészt érzékenyen fel kell fognia a társadalmi környezetből érkező impulzusokat, és reagálnia kell azokra; másrészt az érintettek és érdeklődők számára nagyobb betekintést kell biztosítania saját tevékenységébe. Ez megköveteli a testületi élet nyilvánosságának minőségi változását. Alapelvünk, hogy a nyilvánosság határait a konkrét ügyekben való érintettségnek kell megszabnia. Vagyis ha a kerület egészét érintő dolgokról tárgyalunk, munkánkat az egész kerület számára nyilvánossá kell tennünk; ha belső pártügyről van szó, az pedig legyen nyilvános tagságunk számára.

Munka- és ülésterveinket, állásfoglalásainkat és döntéseinket, a megszületésükhöz vezető utat, a vitát, a döntési érveket — az említett differenciáltsággal — nyilvánosságra hozzuk. Ehhez felhasználjuk a Terézváros című kerületi lapot is. A pártbizottság üléseit esetenként nyitottabbá tesszük, meghívjuk az irányított pártbizottságok titkárait, az alapszervezetek képviselőit, a tárgyalt probléma által érintett terület pártaktivistáit, az állami és társadalmi szervek képviselőit, a pártapparátus munkatársait, esetleg a témában érintett vagy az iránt érdeklődő, illetve szakértőként közreműködő pártonkívülieket is. Folytatjuk a kihelyezett testületi viták gyakorlatát, sőt tovább is fejlesztjük azáltal, hogy nemcsak az ottani szervezet vezetői kapnak az ülésekre meghívást, hanem alkalomadtán az egész tagság is.

A pártbizottság munkájának nyilvánosságával és a tagság iránt fennálló felelősségének érvényesítésével is összefügg, hogy időszakonként beszámol a kerületi pártértekezletnek, illetve tevékenységéről vagy annak egyes részleteiről számot ad a pártszervezeteknek. Ennek megvalósítása érdekében pártbizottságunk úgy foglalt állást, hogy tagjai rendszeresen számoljanak be egy-egy ülés után a hozzájuk tartozó pártszervezetek tagságának vagy alapszervezeti titkáraik csoportos értekezletének. Évente egyszer, a kerületi pártbizottság értékelő és éves programot adó ülése után átfogó beszámolót kell tartaniuk, amire először 1989 elején kerül sor.

■ ■ ■

Az 1988-as esztendő pártvitáiban érdekes téma volt a párton belüli irányítás és a szervezetek önállósága. Abból indultunk ki, hogy növekszik a pártszervezetek önállósága és felelőssége a politika alakításában és megvalósításában. A kerületi PB igényt tart kezdeményezéseikre, kollektív véleményükre és öntevékeny politizálásukra. Ezzel együtt a régi, a részletkérdéseket is szabályozó irányítási rendszer feszültségeit fel kell oldani, a pártszervezeti önállóság kibontakozásával párhuzamosan minimális beavatkozásra kell szorítkoznunk. Kapcsolataink azonban nem lehetnek statikusak, a változó politikai

viszonyokkal, a szervezetek fejlődésével együtt kell változniuk.

A szervezetek önállóságának növelése érdekében a kerületi pártbizottság elvi, politikai irányítást kíván gyakorolni. Minimálisra csökkentjük az irányított pártszervezetekre nézve kötelező napirendi előírásokat és az írásos jelentések számát. A pártélet folyamatainak korábban oly gyakori részletekbe menő szabályozása és ellenőrzése helyett az időszerű kérdésekben információt, tanácsot, ajánlást, eligazítást adunk, szükség és igény szerint segítséget nyújtunk, illetve a politikai munka eredményességének értékelésére törekszünk. Ez utóbbit a pártélet színvonalának és a párt helyi befolyásának megítélésével próbáljuk elvégezni.

Úgy gondolom, hogy a pártegység tartalmi, politikai alapja a párt fő dokumentumaiban, a programnyilatkozatban, a szervezeti szabályzatban, a kongresszusi, illetve a pártértekezleti döntésekben megfogalmazódik. Ezek szellemében kell minden párttagnak, szervezetnek, pártszervnek politizálnia, illetve ezek szabják meg a politikai önállóságuk kereteit is. Ami a belső irányítást illeti, a párt testületeinek olyan döntéseket kell hozniuk, amelyek irányt adnak, de nem korlátozzák, nem kötik gúzsba a pártszervezeteket.

■ ■ ■

A pártmunkában a munkahelyi pártszervezetek tevékenysége mellett növekszik a területi párttevékenység súlya, jelentősége. Ebben a döntő szerepet a gazdasági vállalkozások, illetve a társadalmi szervezetek számának várható gyarapodása és a népképviselet, a tanácsi önkormányzat fontosságának növekedése játssza. Nagyobb jelentőségűvé válnak a Hazafias Népfront fórumai, a tanácstagi és képviselői fórumok, a társadalmi szervezetek összejövetelei, akciói, s ezért felértékelődik a párt itteni jelenléte, mind nagyobb szükség lesz a párttagok területi aktivitására.

A területi pártmunka kibővül és differenciálódik: a lakóterületi szervezetek aktivitása mellett szükség lesz a munkahelyi szervezetek aktivitására is, a kerületi pártbizottság közvetlen politikai jelenlétére és szervező tevékenységére — s a munkának hatást kell gyakorolnia az ott lakókon kívül a területen dolgozókra, össze kell fognunk a terület „szórványpárttagságát" is, hogy befolyásoljuk a kerületben működő társadalmi szervezeteket és a párttag-tanácstagokon keresztül az önkormányzatot.

Pártbizottságunk ezért úgy döntött, hogy székházát a kerületi pártmozgalom életének nyitott bázisává, szervező központjává teszi. Ez a mozgalmi központ alapvetően a párttagság összejöveteleinek ad helyet — taggyűléseknek, politikai kluboknak, vitaesteknek, aktivisták fórumainak —, de rendezvényeink vonzása révén pártonkívüliekre is befolyást akarunk gyakorolni, például nyitott pártnapokon, fogadóórákon, közéleti klubokban, írók, művészek, tudósok, politikusok részvételével rendezett találkozókon, aztán rétegvitákban, tematikus fórumokon stb. Egyúttal tevékenységünk egy részét decentralizálni kell. A körzeti párthelyiségek bázisán biztosítjuk testületi tagjaink és politikai munkatársaink szervezett, intézményesített területi jelenlétét, rendszeres tevékenységét. Javítani kívánjuk a körzetekre épülő komplex politikai tevékenység anyagi és technikai feltételeit úgy, hogy ezek a mozgalmi „kis központok" fokozatosan a helyi, körzeti közélet, sőt társadalmi élet érdekes, vonzó bázisaivá fejlődhessenek, azaz a párt új módon felfogott „területi munkájának" alapvető színtereivé váljanak.

Barsi Tomaj
a VI kerületi pártbizottság
első titkára

Az MSZMP Politikai Főiskolájának pályázati felhívása

A Politikai Főiskola felvételi pályázatot hirdet az 1989–1990-es tanévre a nappali és levelező tagozatra. Felvételre párttagok és pártonkívüliek egyaránt jelentkezhetnek.

A Politikai Főiskola politikatudományi képzést, politológus szakképesítést nyújtó egyetem, amely tevékenységét az oktatási törvény és végrehajtási rendeletei, valamint az MSZMP központi testületeinek határozatai alapján végzi.

A hallgatók a tanulmányaik eredményes befejezésekor politológus szakképesítést adó egyetemi diplomát kapnak, amely a párt-, az állami és társadalmi szervezetekben, a tájékoztatásban végzendő politikai tervező, szervező, elemző és szakértői munkára, valamint a tudományos tevékenységre, a politikatudományi tárgyak oktatására képesít a felsőoktatásban, illetve a politikai oktatásban.

A Politikai Főiskola a párt-, az állami, a társadalmi, a gazdasági szervezetekben, valamint a tájékoztatásban dolgozó vezetők, társadalmi és politikai tisztségviselők, illetve ilyen munkakörök, tisztségek betöltésére alkalmas személyek, valamint a politikai tudományok iránt érdeklődő fiatalok jelentkezését várja.

1) **A NAPPALI TAGOZATON** a tanulmányi idő 4 év, a felvételi korhatár 35 év. Képzési keretszám 60 fő. Pályázati feltételek: érettségi, illetőleg azzal egyenértékű középiskolai végzettséget tanúsító bizonyítvány, kezdeti mozgalmi tapasztalat. Nappali tagozatra **csak első diploma** megszerzés céljából adható be pályázat, azaz korábban más egyetemet vagy főiskolát végzettek nem vehetők fel. A jelentkezési laphoz csatolni kell önéletrajzot, orvosi bizonyítványt, a felvételi eljárási díj befizetését igazoló feladóvevényt. Továbbá csatolni kell a középiskolából jelentkezők esetében a középiskola véleményét, a munkaviszonyban állók (egy vagy több éve érettségizettek) esetében a munkáltató, illetve a hatáskörileg illetékes pártszerv véleményét, javaslatát, hatósági erkölcsi bizonyítványt, érettségi (képesítő) bizonyítványt és a középiskolai értesítőt.

A nappali tagozatra jelentkezők írásbeli és szóbeli **felvételi vizsgát** tesznek a következő tárgyakból: magyar és egyetemes történelem kötelező; a politikai gazdaságtan, magyar irodalom, filozófia, munkásmozgalom története tárgyak közül egy választható. A felvételi követelmények azonosak az állami felsőoktatási intézmények felvételi tárgyainak követelményeivel.

A pályázathoz csatolni kell az esetleges idegen nyelvtudásról szóló igazolást. A felvételi vizsgák időpontja megegyezik az állami felsőfokú intézmények felvételi vizsgái időpontjával.

A nappali tagozaton a politikatudományi képzést egyéni érdeklődés szerint választható specializáció egészíti ki: társadalomirányítás-vezetés; művelődésideológia; gazdaságpolitika; nemzetközi politika tárgykörből.

A felvettek tanulmányaik idejére **ösztöndíjat** kapnak. A munkahelyekről felvételre került hallgatók, ha munkahelyük vállalja, munkahelyi ösztöndíjat kapnak, amelynek mértékét a munkahely állapítja meg, ha nem vállalja, akkor számukra a Politikai Főiskola a SZET-en végzett szakmunkások egyetemi továbbtanulásával kapcsolatos állami rendelkezéseknek megfelelő ösztöndíjat biztosít. A középiskolából felvételt nyert hallgatók a felsőfokú intézményekben rendszeresített ösztöndíjat kapnak. A vidéki hallgatók kollégiumi elhelyezést igényelhetnek.

A Politikai Főiskolát végzettek más felsőoktatási intézményben kiegészítő másoddiplomát szerezhetnek.

2) **A LEVELEZŐ TAGOZATON** a tanulmányi idő 3 év. Ezen belül 6 hónapig munkából függetlenített, nappali tanulmányi rend szerinti képzés folyik a következő megosztásban: havonta 5 összefüggő nap, szemeszterenként 4x5 nap; **az utolsó szemeszter 4 hónapos nappali képzéssel zárul.**

A felvételi korhatár 45 év. Képzési keretszám 180 fő.

Pályázati feltételek: egyetemi, főiskolai végzettség, 5 éves munkaviszony, a munkáltató támogató javaslata, a társadalmi, közéleti tevékenység és a hatáskörileg illetékes pártszerv véleménye.

A levelező tagozatra jelentkezők felvételi vizsgát nem tesznek, azonban **ismeretszint felmérő** feladatlapot töltenek ki, és az általános politikai tájékozottság megállapítására irányuló **felvételi beszélgetésen** vesznek részt. A feladatlap az MLEE általános tagozatának anyagára épül és a filozófia, a politikai gazdaságtan és a munkásmozgalom története tudás ismeretszintjének felmérésére szolgál.) A felvételi bizottság a feladatlap értékelését és a beszélgetés tapasztalatait figyelembe véve dönt a felvételről.

Tanulmányaik eredményes befejezésével a hallgatók politológus szakképesítést adó egyetemi diplomát kapnak.

A hallgatók tanulmányaik folyamán elmélyítik egyetemi-főiskolai tanulmányaik során szerzett társadalomtudományi ismereteiket, megismerik a politikatudomány legfrisebb eredményeit, ismereteket szereznek a vezetői tevékenységhez szükséges diszciplinákban, és bővítik a politikai vezetés szempontjából fontos általános műveltségüket.

Az 1–5. félévekben alapvetően egységes oktatás folyik, azt követően – a 6. szemeszterben – a politika egyes területein intenzív specializálódásra nyílik lehetőség: a párt- és tömegszervezeti munka; az állami irányítás; a gazdaságpolitika; a nemzetközi politika-diplomácia; a művelődéspolitika-ideológia, valamint a tájékoztatáspolitika-újságírás területén.

A levelező hallgatók munkaidő-kedvezményét, tanulmányi szabadságát és költségtérítéseit a 6/1981. (XII. 29.) ÁBMH számú elvi állásfoglalás szabályozza. A vidéki hallgatók a tanulmányok idejére kollégiumi elhelyezést igényelhetnek.

A jelentkezési laphoz önéletrajzot és orvosi bizonyítványt, valamint a felvételi eljárási díj befizetését igazoló feladóvevényt, továbbá a munkáltató véleményét, a hatáskörileg illetékes pártszerv javaslatát, hatósági erkölcsi bizonyítványt, a felsőfokú végzettség igazolását (az oklevél másolatát) kell csatolni.

Jelentkezési lap a **munkaviszonyban állók** részére a budapesti, kerületi, megyei, városi pártbizottságokon, a megyei tanácsok művelődési osztályán, valamint a Politikai Főiskola tanulmányi osztályán szerezhető be 1989. január első napjaiban. A jelentkezési lapot és a mellékleteket **1989. február 1-jéig** kell leadni a munkahelyi pártszervezeteknek, amelyeket (a kerületi, városi pártbizottságok) továbbítanak a budapesti, a megyei pártbizottságok útján a Politikai Főiskolára.

A felvételi kérelmet a Politikai Főiskola március 15-ig fogadja el. A Politikai Főiskola a munkaviszonyban álló jelentkezők részére február elejétől előkészítő tanfolyamot szervez a jelentkezési laphoz csatolt feltételek szerint.

A középiskolai tanulók a felsőfokú oktatásban használatos jelentkezési lapot töltsenek ki, és a középiskola ajánlásával együtt – **március 15-ig** a Politikai Főiskola tanulmányi osztályára **küldjék meg.**

A pártoktatás megújulásáról

(Megjelent az 1988. októberi számban)

A Pártélet októberi számában olvastam Andics Jenő nyilatkozatát az agitációs és propagandamunkáról. Egyetértek azzal, hogy az agitáció és propagandamunkának napjainkban különleges jelentősége van a párt megújulásában. Nehezményezem viszont, hogy az interjú kissé elvont, elméleti jellegű, nem ad elég fogódzót az alapszervezetek megújulási törekvéseihez. Ez sajnos más vezetőink megnyilvánulására is jellemző. Az országos pártértekezleten általános igényként jelentkezett az alapszervezetek önállósága és a párt alulról felfelé való építkezése. Ez azonban nem jelentheti egy egységes politikai irányvonal hiányát, amely orientálná az alapszervezeteket. Az egységes, nyílt, őszinte politika meghirdetése és gyakorlása napjainkban létkérdés a párt és a szocialista rendszer szempontjából.

Helyzetünk súlyos, de nem kilátástalan. Történelmünk folyamán ennél válságosabb helyzetből is kilábaltunk már. Ha tudjuk, mire számíthatunk, akkor vállaljuk az út nehézségeit is. Nincs is más választásunk. Ehhez azonban elsőrendű feladat a bizalom helyreállítása. Bizalom nélkül sem a gazdaság, sem a politika nem képes kijutni a stagnálás állapotából. Ez pedig nem könnyű, a bizalmat jóval könnyebb eljátszani, mint visszaszerezni. Mindenekelőtt — a Szovjetunióhoz hasonlóan — az elmúlt évtizedek hibáit kell feltárni, rámutatva a felelősökre is. Kik voltak azok, akik rossz gazdasági elképzeléseik miatt — a figyelmeztetések ellenére — nehéz milliárdokat herdáltak el a közös vagyonból? És kik voltak azok, akik a rossz gazdasági döntéseket mondvacsinált ideológiai és politikai tételekkel alátámasztották? Nem bosszút kívánok, csupán egyszerű önvédelemről van szó. Ha legalább meg akarjuk kísérelni a bizalom visszanyerését, nem engedhetjük meg, hogy az elmúlt évtizedek hibáiért a jelenlegi — a bajokból kivezetni próbáló — vezetőkön csattanjon az ostor.

A hibák feltárásával együtt hozzá kell kezdeni felszámolásukhoz is. Helyre kell állítanunk a pártnak és vezető testületeinek erkölcsi tisztaságát. Nyílt, demokratikus politikai légkört kell teremteni a párton belül és a pártonkívüliek számára is. Meg kell valósítani a demokratizmust a döntéshozatalban és az egységet a végrehajtásban. Nem csalhatatlan vezetőket akarunk, hanem olyanokat, akik képesek felismerni és beismerni hibás döntéseiket, és időben változtatni tudnak rajtuk. Akik a kemény, népszerűtlen döntéseket is képesek végrehajtani, ha azok a közösség ügyét szolgálják. Persze ehhez olyan gazdasági környezet szükséges, ahol

az ilyen vezetők valóban végezhetik a munkájukat, és nem úgy kapnak „önállóságot", hogy szabályozók szövevénye köti gúzsba a kezüket.

Ne feledkezzünk meg újra arról, hogy politikai párt vagyunk! Többet, jobban és hatékonyabban kellene politizálni. Legyen minden párttag agitátor a maga területén! Ne csak a taggyűlésen, de a munkahelyen, a közlekedési eszközökön, a családban is. Ehhez persze határozott, világos, egyértelmű politikai program kell, ami mellett ki lehet állni, amit vállalni lehet. Ez vonatkozik vezetőinkre is. Rendszeresen és nyíltan foglaljanak állást az egyre élesebben felvetődő és mind több különböző álláspontot felszínre hozó gazdasági és politikai kérdésekben.

Sokan nem titkolt aggodalommal figyelik a gombaként szaporodó úgynevezett alternatív mozgalmakat, amelyek nem mindig a mi szájunk íze szerint ítélik meg a dolgokat. Ezzel bizony szembe kell néznünk, számolva azzal, hogy nem egyedül vagyunk a politikai porondon. Ez az elkövetkezendő évek nagy kihívása a párt és a párttagság számára. Többé nem lehet úgy politizálni, nem lehet úgy kommunistának lenni, mint eddig. 1945 után a vezető szerep, a hatalom — valljuk meg őszintén — kissé az ölünkbe hullott, és megtartása is inkább hatalmi pozícióból történt, mint a politikai cselekvés eredményeként. A jövőben a hatalomért, a vezető szerepért nap mint nap meg kell küzdenünk. Elsősorban egy olyan reális gazdasági- és társadalompolitika kialakításával, amely nemcsak a párttagságnak, hanem a tízmillió magyar állampolgár többségének is elfogadható lesz. Meg kell tanulnunk, hogy elveinket, politikai elképzeléseinket nem adminisztratív eszközökkel, hanem politikai meggyőzéssel juttatjuk érvényre.

Nem szabad magunkat átadni annak az országosan terjedő — mára, mondhatni, divattá váló — pesszimista, világvégét váró hangulatnak, amely a talpraállás helyett siránkozást, a munka helyett a csodavárást választja. Belátjuk, sok mindent rosszul csináltunk. Hibás gazdasági és politikai döntések sorozata miatt jutottunk idáig. De az élet nem állhat meg! A hibákból le kell vonni a megfelelő következtetéseket, és új utakat, új módszereket kell keresni, amelyek közelebb visznek kitűzött céljainkhoz. Persze ezután sincs biztosítékunk arra, hogy talán vissza is kell fordulni egy kis időre, hogy rátaláljunk a helyes útra. A szocializmus építésének nincs azonban bevált receptje, az utat nekünk kell megtalálnunk. Olyan ez, mint egy új vállalkozás, amelyben eleve benne van a hibák, a tévedések lehetősége is.

Én változatlanul optimista vagyok, és nem valamiféle gyerekes naivitásból. Van képem az ország állapotáról, de azt is tudom, hogy történelmünk tele van ilyen és ennél súlyosabb válságokkal. Ezekben a súlyos helyzetekben a magyar nép mindig magára talált, összefogott és úrrá tudott lenni a válságon. Bízom benne, hogy most sem lesz másképp. Vagy dolgozunk és kilábalunk a bajból, vagy elsüllyedünk a válság ingoványában. A választás nem lehet kétséges.

Földes László
a Pannonplast Vállalat
debreceni gyára pártbizottságának
agit.-prop. felelőse

Megújulás vagy meghasonlás?

Az utóbbi időben nem kevés olyan cikket olvashattunk, rádió- vagy tévéműsort hallhattunk, melyek csak elítélő szavakat találtak eddigi utunkra, gyakorlatunkra. Ki merné állítani, hogy problémáktól, esetenként még bűnös cselekedetektől is mentes lenne történelmi fejlődésünk utóbbi négy évtizede? Nem, ez nem állítható! De csak hibáink, negatívumaink, csak elítélendő, szégyellni és megtagadni való cselekedetek jellemeznék e kort? Aligha! Gyakran emlegetik nemzeti jellemvonásunkként, hogy könnyen esünk át a ló másik oldalára. Ma is találó ez a megállapítás. Úgy tűnik, tegnapi elégedettségünket mára a mindent megtagadás, a siránkozás váltotta fel.

Nem csupán erről van azonban szó. Tény, hogy miközben szavakban szinte mindenki elismeri az örökös megújulás igényét, gyakorlatunkban csak nehezen emelkedünk felül konzervativizmusunkon. Nem egykönnyen lépünk túl azon a magatartáson, amelynek jellemzője, hogy eleve elutasítóan viszonyul a kritikához, mereven ragaszkodik tegnapi önmagunkhoz, nem veszi észre a világban végbemenő változásokat, a felhalmozódott feszültségeket, gyanakodva tekint minden szokatlan gondolatra, kezdeményezésre. Ezzel egyidejűleg azonban megjelennek olyanok is a közélet színterén, akik mindenkinél magasabbra emelik a reformok zászlaját, ám valójában távolról sem a szocializmus megújítása a céljuk. S vannak olyanok is, akik feltehetően jóhiszeműen szállnak síkra mindannak elvetéséért, amit eddig tettünk. Pedig mint ahogy „nem mind arany, ami fénylik", éppen úgy nem minden értéktelen ócskaság, amit az oxidáció patinás színnel vont be.

Ez a helyzet ismét aktuálissá teszi azt a feladatot, amit korábban röviden a kétfrontos harc elnevezéssel illettünk. Ennek a harcnak ma egyidejűleg kell folynia mind az előrelépést akadályozó konzervativizmus, mind a valós értékeinket is tagadó reformdemagógia ellen. Arra is ügyelnünk kell, hogy miközben harcolunk a valóban téves, káros felfogások ellen, ezekhez ne soroljunk oda konstruktív törekvéseket is. Ne minősüljön „visszahúzó" felfogásnak a múlt valós értékeinek elismerése, a ma is bevált korábbi módszerek megőrzése, s ne tekintsük az előrevivő radikális reformgondolatokat rendszerünk alapjai megingatásának.

Tény, hogy nem mindig könnyű eligazodni ebben a helyzetben, s a párttagok körében tapasztalható aggodalom sok tekintetben ezzel is ma-

gyarázható. Márpedig ilyen aggodalommal lépten-nyomon lehet találkozni pártszervezeteinkben. Mi tagadás, ma sok helyen a defenzív magatartás a jellemző. Nem hallatjuk hangunkat, nem vállaljuk az ütközéseket, nem érezzük a meghirdetett programok cselekvésre szólítását. Sokan azt hangoztatják, hogy nem kellene szóhoz engedni a kritikusokat, a másként gondolkodókat. Nem hihető igazán, hogy ez lenne a megoldás, mert az adminisztratív elhallgattatás nem gyengítené, hanem inkább erősítené ellenfeleinket. Vitában, párbeszéddel, érveléssel kell felvennünk a küzdelmet, ily módon kell magunk mellett tartani, magunk mellé állítani az embereket.

Pártalapszervezeteink jelentős része még nem tud igazodni a politikai munka új követelményeihez. Még nem váltak igazi politikai fórumokká a taggyűlések, a pártcsoportgyűlések. A politikai oktatás és a vitakörök keretében a véleménynyilvánítás és -ütköztetés elmarad a helyzet igényelte színvonaltól. Még szembetűnőbb az aktivitás hiánya a különböző közéleti fórumokon. A közelmúltban lezajlott, illetve a jelenleg is folyó társadalmi viták mintha nem is adtak volna feladatot a párttagság számára. Azt, hogy a lakóterületen is kellene meggyőző munkát végezni, sőt oda kellene a politikai munka fő súlyát helyezni, még nem vesszük kellően számba a munka tervezésénél.

Meg kell újítani politikai intézményrendszerünket, a párt belső életét, működését. Mindezzel együtt meg kell újulni önmagunknak, az egyes embernek is. A megújulás nem pálfordulást — még kevésbé felfordulást — kell hogy jelentsen. A spirálvonalban történő dialektikus fejlődés törvényszerűségének felismerését saját gyakorlatunkban is érvényesíteni kell.

A megújulás igénylésénél korántsem csak az alapszervezetekre gondolok. Vonatkoznia kell ennek a közép- és felső szintű párt- és társadalmi szervek munkájára is. A mi felelősségünk ma roppant nagy. Az önállóság biztosítása nem jelentheti pártalapszervezeteink magára hagyatottságát, mert ha valaha igény volt, úgy ma hatványozottabban az eligazodásuk segítése, ami nélkülözhetetlen akcióképességük erősödéséhez. A segítségnyújtás új módjainak alkalmazása fel kell hogy váltsa a régimódi bábáskodást s a direktívák közlésének még ennél is rosszabb gyakorlatát.

Az újszerűség minden területen megköveteli a nagyobb felelősséget és aktivitást, a kölcsönös tiszteletet. Csak ilyen felfogással lehetünk úrrá mai gondjainkon.

Rónai Árpád
a Pest megyei pártbizottság osztályvezetője

Szakasits Árpád

1888–1965

Hat évtized a munkásosztály, a munkásmozgalom, a szocializmus eszméinek szolgálatában. A legnehezebb, a legválságosabb években is az elkötelezettség, a legmagasabb párt- és állami funkcióban is a szerénység és egyszerűség vezette — így lehetne röviden jellemezni Szakasits Árpád életútját. Politikai hitvallását, amelyért egész életén át küzdött, talán egy válságos időszakban, 1932 novemberében a Szocializmus című folyóiratban írott sorai fejezik ki a legtömörebben: „Egyetlen nemzeti érdek van: a dolgozó tömegek jóléte, szabad kultúrája, létbiztonsága és a mindezeket megvalósító teljes demokrácia, mert csak ez alkalmas arra, hogy kifejlessze a nemzeti erőket. A nép illetékes egyedül arra, hogy meghatározza sorsát. Semmiféle más igényt erre nézve el nem ismerhetünk ... A magyar népet elég érettnek tartjuk arra, hogy sorsát irányítani tudja, és ez a nép joggal megkövetelheti, hogy végre adják kezébe saját sorsának irányítását."

Száz évvel ezelőtt, 1888. december 6-án született Budapesten, a Józsefvárosban. Apját, aki cipészmester volt, korán elragadta a halál, s így fia már 13 évesen kénytelen munkába állni. Faszobrász, majd kitanulja a kőfaragó mesterséget. Még nincs 15 éves, amikor tagja lesz a Szabadság Munkásképző Egyletnek, 19 éves pedig a MÉMOSZ-nak (az építőmunkások szakszervezetének), valamint a Magyarországi Szociáldemokrata Pártnak. Politikai érdeklődése, felkészültsége gyorsan kiemeli a többi — hozzá hasonló — fiatal soraiból. Már 18 éves korában különböző funkciókat tölt be a MÉMOSZ-ban. 1908-ban tagja lesz az építők szakszervezeti vezetőségének, szerkesztője az Építőmunkás című szakmai lapnak és munkatársa a Népszavának. Ez a tevékenység ettől kezdve meghatározó jelentőségű az életében, hiszen a húszas-harmincas években alelnöke, majd elnöke az egyik legbaloldalibb szakmai szerve-

zetnek, a MÉMOSZ-nak, s egy életen át „másodállásként" újságíró, szerkesztő, főszerkesztő.

A háború előtti években az angyalföldi szociáldemokrata pártszervezet titkáraként is dolgozott. Az első világháború alatt kritikusan szemlélte pártja politikáját, s nemegyszer szót emelt annak megalkuvó megnyilvánulásai ellen. Aktív részese az 1918. évi politikai tömegsztrájkoknak — ennek büntetőszázad lett a következménye.

A polgári demokratikus forradalom idején tagja a Budapesti Munkástanácsnak, a proletárdiktatúra alatt pedig a Belügyi Népbiztosság osztályvezetője és Szövetséges Központi Intézőbizottság tagja. A Tanácsköztársaság megdöntése után a MÉMOSZ-ban dolgozott, valamint a Népszava munkatársaként. Mozgalmi tevékenységéért, cikkeiért a húszas évek első felében összesen több mint két évet töltött börtönben. 1925-ben lett az MSZDP vezetőségének tagja, s e funkciója 1948-ig, a két munkáspárt egyesüléséig megmaradt.

Politikai pályafutásában és magatartásában jelentős változást Hitler hatalomra kerülése, az Európában kibontakozó fasiszta offenzíva hozott. A szociáldemokrata vezetők közül elsőként érti meg, hogy a fasizmus elleni harcban szükség van a szervezett dolgozók egységes fellépésére. Az 1933-as és az 1935-ös budapesti általános építőmunkássztrájk nagy tanulság és nagy tapasztalat is számára. A munkásegység érdekében hajlandó a kommunistákkal tárgyalni, de igényli, hogy a KMP változtasson addigi taktikáján: a szociáldemokratákkal szemben legyen megértő, toleráns, s ne minősítse az álláspontját vitatókat szociálfasisztáknak.

A harmincas évek közepén a KMP politikájában bekövetkezett fordulat Szakasits számára is megkönnyítette, hogy következetesebben álljon ki a két párt együttműködése és az antifasiszta nemzeti összefogás, a független, szabad, demokratikus Magyarország programja mellett. Cselekvési lehetőségeit növelte, hogy magas tisztségekbe került a szociáldemokrata pártban. 1938 decemberében megbízták a főtitkári funkcióval, amit az 1939. januári kongresszus is megerősített. 1940 januárjában pedig a párt központi lapjának, a Népszavának a főszerkesztője lett. Ez időben válik a párt balszárnyának elismert vezetőjévé. A — Mónus Illés támogatásával — felvett fiatal, zömében kommunista újságírók segítségével Szakasits a Népszavát a népfrontpolitika, a függetlenségi gondolat, az antifasiszta ellenállás orgánumává alakította át. Nevéhez fűződik a híressé vált 1941-es karácsonyi szám.

De nemcsak propagálója, hanem aktív résztvevője is az antifasiszta mozgalomnak. Tagja a Magyar Történelmi Emlékbizottságnak, szervezője az 1942. március 15-i

tüntetésnek. 1942 nyarán, ha rövid időre is, őt is letartóztatják, majd meg kell válnia főtitkári funkciójától. Bár ez időtől visszafogottabban, de változatlanul kiáll az antifasiszta összefogás ügye mellett.

Az ország német megszállása után illegalitásban egyik szervezője a Magyar Frontnak, majd annak elnöke lesz. 1944. október 10-én aláírja a két munkáspárt együttműködéséről és későbbi egyesüléséről szóló dokumentumot. 1944. október 11-én Tildy Zoltánnal együtt tárgyal Horthy Miklós kormányzóval, hogy rávegyék: a Magyar Fronttal együtt, a munkások felfegyverzésével hajtsák végre a háborúból való kiugrást. A tervet azonban nem sikerült valóra váltani.

A főváros felszabadulásának pillanatától a Szociáldemokrata Párt főtitkáraként aktív részese az új, demokratikus Magyarország felépítésének.

A felszabadulás után változatlan harcosa a kommunistákkal való együttműködésnek, jóllehet az MKP-nek a hatalom megragadásáért folytatott harcában alkalmazott politikai eszközök egy részét nem tudta elfogadni, ahogy nem tudott egyetérteni saját pártja jobbszárnyának politikai szándékaival sem. Gyakran megpróbált egyensúlyozni, mérsékelni az ellentéteket, a döntő pillanatokban azonban biztos szövetségese volt a kommunistáknak. 1948 júniusában döntő szerepe volt a két párt egyesülésében. A Magyar Dolgozók Pártjának elnöke lett, majd röviddel később az ország államfője.

1950. április 24-én számos más szociáldemokrata társával együtt őt is elérte a törvénytelenség hulláma. Hamis vádak alapján letartóztatták és életfogytiglani börtönre ítélték. 1956 március végén szabadult, s röviddel utána rehabilitálták.

Az 1956-os események sem rendítették meg hitében, nem állt a sértődöttek, sem az ellenség táborába. Bátran és határozottan kitartott a szocializmus ügye mellett, szóval és tollal szolgálta a konszolidációt. Ismét fontos funkciókat vállalt. A Béketanács alelnöke lett, majd a Magyar Újságírók Szövetségének elnöke. 1958-tól visszakerült az Országgyűlésbe, amelynek 1945 és 1950 között tagja volt. Megválasztották az Elnöki Tanács tagjának. 1959-ben az MSZMP VII. kongresszusán ismét bekerült a Központi Bizottság soraiba. 1960-ban az Országos Béketanács elnöke lett, egyben tagja a Béke-Világtanács Irodájának is. Ez időben különösen sokirányú és élénk közéleti és nemzetközi tevékenységet fejt ki.

1965. május 3-án, 77 éves korában ragadta el a halál a magyar és a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő, köztiszteletben álló, a munkásság és a nemzet felemelkedéséért sokat tevő személyiséget, Szakasits Árpádot.

Pintér István

Fontosabb cikkek jegyzéke

1988. OKTÓBER 11-TŐL NOVEMBER 10-IG

PÁRT- ÉS MOZGALMI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Terényi Éva: Egy szavazás elő- és utóélete (X. 11.); Dura László: Szakszervezetek és művelődési értékek (X. 11.); Az MSZMP KB agitációs és propaganda bizottságának és pártépítési munkaközösségének együttes ülése (X. 12.); A HNF Országos Tanácsának ülése (X. 12.); Bencsik András: A 4—6—0 csoport (X. 12.); A szeptemberi KB-üléshez írt levél hátteréről (X. 18.); Tanács István: Az egytestületes pártbizottság működésének tapasztalatai a Bajatexnél (X. 19.); Hogyan épüljön fel a párt? (Vitafórum a Politikai Főiskolán, X. 20.); Interjú Jassó Mihállyal, a budapesti pártbizottság első titkárával (X. 29.); Hámori Csaba és Petrovszki István a párt és az ifjúság kapcsolatáról (XI. 15.); Beszélgetés Hencz Józseffel, a soproni városi pártbizottság első titkárával (XI. 9.).

NÉPSZAVA — Dávoti Istvánné: Gondolatok az első országos szakszervezeti ifjúsági konferencia elé (X. 20.); Eperjesi László: A sportegyesületek is alulról szerveződjenek (X. 20.); Az országos szakszervezeti ifjúsági konferencia tanácskozása (X. 24.); Az ifjúsági konferencia állásfoglalása az országos szakszervezeti értekezletre (XI. 4.); A Szakszervezetek Országos Tanácsának ülése (XI. 5.).

MAGYAR NEMZET — Vita a feladattervről a HNF OT ülésén (X. 12.); Császár Nagy László: Miért nem alakult meg a MIOT? (XI. 5.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Szigethy András: Szeretjük-e a versenyt? (X. 13.); Beszélgetés Kolláth György egyesületkutatóval (X. 13.); Kulturális jogok, emberi jogok (Beszélgetés Schmidt Péter államjogásszal, X. 17.); Társadalmi vitára bocsátják a választási törvény tervezetét (X. 17.); Szabó László: A választójogi vita elé (X. 19.); Az MSZMP PB és a SZOT elnöksége képviselőinek találkozója (X. 20.); Szabolcsiné Benedek Ágnes: Értékátrendeződéseink (X. 25.); Beszélgetés Kemény Lászlóval, a Politikai Főiskola általános rektorhelyettesével (X. 25.); Elérkezett az idő a műszaki zár felszámolására (Pozsgay Imre látogatása a határőrségnél, X. 27.); Megújul-e a felsőoktatás? (Beszélgetés Czibere Tibor művelődési miniszterrel, X. 27.); Grósz Károly látogatása a jubiláló Videotonban (XI. 1.); Pető Gábor Pál: Hogyan leszünk jogállammá? (XI. 2.); Tudósítás az MSZMP KB üléséről (XI. 3.); Az MSZMP KB állásfoglalása (XI. 4.); Fejti György ünnepi beszéde a rádióban és a televízióban (XI. 5.).

NÉPSZAVA — Kende Katalin: A változó törvénykönyv és a szakszervezetek (X. 11.); Milyen szakszervezeti jogokat rögzítsen az alkotmány? (Beszélgetés dr. Kilényi Gézával, X. 15.); Tervezet a Munka Törvénykönyve módosításáról (X. 21.); A SZOT elnökségének ülése (X. 22.); Szakszervezeti vélemények a Munka Törvénykönyve tervezett módosításáról (X. 22.); A SZOT elnökségének ülése (XI. 1.); Hajdú Attila: A sztrájk és a szakszervezetek (XI. 1.); Vélemények a Munka Törvénykönyve tervezett módosításáról (XI. 4.); Széchy Éva: Legyen közügy az oktatás megújítása (XI. 9.).

MAGYAR HÍRLAP — Az Országos Érdekegyeztető Tanács előkészítő ülése (X. 15.); Erdélyi András: Új baloldal — lebegésben (X. 19.); Pusztai Ferenc miniszterhelyettes a felsőoktatásról (X. 19.); Pogány Sára: Nyílt polémia a Magyar Demokrata Fórummal (X. 20.); Márványi Ágnes: A korengedményes nyugdíjaztatás feltételei (X. 24.); Grósz Károly nyilatkozata 16 hónap mérlegéről a Magyar Hírlapnak (X. 28.); Interjú Marjai Józseffel (X. 29.); Beszélgetés Tatai Ilonával (XI. 5.).

MAGYAR NEMZET — Kurucz Béla: Miként gyakorolhatják vallásukat a sorkatonai szolgálatot teljesítők? (X. 12.); Egyesülés lett a Veres Péter Társaság

(X. 20.); Bihari Mihály a többpártrendszer és a demokratikus szocializmus esélyeiről (X. 22.); Osman Péter: A műszaki fejlesztés nem bálvány (X. 25.).
ÖTLET — Párbeszéd a történeti kutatásról (Interjú Balogh Sándorral, a Párttörténeti Intézet igazgatójával, XI. 3.).
TÁRSADALMI SZEMLE — Bayer József: Pluralizmus a szocializmusban (1988/11.).

GAZDASÁGI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Interjú Szabó Istvánnal, a TOT elnökével a tsz-érdekvédelem megújulásáról (X. 15.); Dögei Imre: Agrárfordulat késésben? (X. 20.); Gál Zsuzsa: Adósságterheink (X. 22.); Hámor Szilvia: Kell-e kollektív szerződés? (X. 26.) ; Pál József: A szövetkezetek és a társasági törvény (X. 26.); Pirityi Ottó: A belső piac (X. 29.); Beszélgetés Németh Miklóssal, a KB titkárával (XI. 5.); Fekete Ferenc: Megújuló agrárpolitika (XI. 9.).
NÉPSZAVA — Osváth Sarolta: Megkérdeztük, mi van a fogyasztói kosárban (X. 22.); Czauner Péter: A mezőgazdasági árváltozás visszhangja (X. 27.); Beszélgetés Pulai Miklóssal, a Gazdaságirányítási Konzultatív Bizottság elnökhelyettesével (XI. 5.).
MAGYAR NEMZET — Kőrösi József: Reformok és feltételek (X. 11.); Rácz Judit: Mit eszünk jövőre? (X. 11.); Horváth L. István: A társasági törvény elfogadása után (X. 18.); Veress József: Vállalkozás és tulajdon (X. 18.); Zsubori Ervin: Mennyi munkanélküli van Magyarországon? (X. 28.); Csillag István: Kinek jó a Libero? (XI. 5.); Kőrösi József: Honnan lesz pénz a költségvetéshez? (XI. 8.).
FIGYELŐ — Sebők Emília: Turizmus (X. 13.); Interjú Halmos Csabával, az ÁBMH elnökével (X. 20.); Interjú Hoós Jánossal, az Országos Tervhivatal elnökével (X. 27.).
TÁRSADALMI SZEMLE — Németh Miklós: Gazdasági stratégia a stabilizáció időszakában (1988/11.); Válságágazat vagy a kibontakozás motorja? (Beszélgetés Berecz Frigyessel, 1988/11).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Kis Tibor: A változások plénuma (Csehszlovákia, X. 14.); Seres Attila: Tájkép csata után (Algéria, X. 15.); Fejleszteni kívánjuk kapcsolatainkat Kelet-Európa minden országával (Whitehead amerikai első külügyminiszter-helyettes nyilatkozata, X. 18.); K. Nyírő József: A Rakowski-kabinet (Lengyelország, X. 19.); Dunai Péter: Az észt kísérlet (X. 19.); Magyarország érdekelt a haderők csökkentésében (Horn Gyula felszólalása az ENSZ főbizottságában, X. 20.); Helyszíni jelentés a válsággal birkózó Jugoszláviából (X. 22.); Lengyel László: Magyar részvétel az iráni újjáépítésben (X. 25.); Grósz Károly iráni látogatasa (X. 26., 27., 28.); Nagy Károly: Átalakítás kis lépésekkel (Bulgária, X. 26.); A VSZ külügyminiszteri bizottságának nyilatkozata (X. 29.); Dunai Péter: Szovjet—nyugatnémet csúcs (X. 29.); Kis Tibor: Erőpróba évfordulón (Csehszlovákia, XI. 1.); Dunai Péter: Agrár útkeresés (SZU, XI. 1.); Grósz Károly ausztriai látogatása (XI. 4., 5., 8.).
NÉPSZAVA — Barabás Péter: Hosszú menetelés a csúcshoz (SZU—Kína, X. 15.); Mester Nándor: Rakowski és csapata (X. 18.); Elekes Éva: Chile népszavazás után (X. 19.).
MAGYAR HÍRLAP — Nonn V. György: Vita az erdélyi németek jövőjéről (NSZK, X. 13.); Nonn V. György: A JKSZ KB két ülése után (X. 21.); N. Sándor László: A szovjet jogállam szerkezete (X. 26.); N. Sándor László: A Baltikum új mozgalmai (X. 28.); Interjú a szovjet pénzügyminiszterrel (XI. 1.).
MAGYAR NEMZET — Kótai Gézának, az MSZMP KB külügyi osztálya vezetőjének nyilatkozata (X. 29.); Vida László: Kubai árnyalatok (XI. 2.); Pósa Tibor: Romeltakarítás (Algéria, XI. 9.).

A Pártélet 1988. évi számainak tartalomjegyzéke

	Szám	Oldal
A Központi Bizottság határozata az MSZMP Országos Értekezletének összehívására	4	7
Az országos pártértekezlet összehívásáról (*Lukács János* előterjesztése a Központi Bizottság 1988. március 23—24-i ülésén)	4	3
Feladatterv az országos pártértekezlet állásfoglalásának végrehajtásához	7—8	10
Berecz János: Az országos pártértekezlet állásfoglalásának megvalósítását célzó feladattervről	7—8	3
A Központi Bizottság állásfoglalása a választási törvény alkalmazásának tapasztalatairól, a további feladatokról, a törvény módosításának főbb irányairól	9	3
A választási rendszer módosításáról (*Fejti György* előadói beszéde a Központi Bizottság 1988. június 23-i ülésén)	9	10
A tagkönyvcsere tapasztalatairól	11	28
Határozat a Központi Bizottság és a Politikai Bizottság munkarendjéről, munkamódszeréről, a KB munkabizottságainak, munkaközösségeinek és apparátusának feladatköréről	12	3
A Központi Bizottság határozata a tagdíjfizetés egyes kérdéseiről	12	13
A tagdíjfizetés rendjének módosításáról (*Lukács János* előadói beszéde)	12	15
A Központi Bizottság mellett működő bizottságok és munkaközösségek	9	48
Kinevezések a Politikai Főiskolán	10	75
Andics Jenő: A pártoktatás megújulásáról	10	11
A választási rendszer módosításáról. *Fejti György előadói beszéde*	9	10
Az országos pártértekezlet összehívásáról. (Lukács János előterjesztése a Központi Bizottság 1988. március 23—24-i ülésén)	4	3
Bálint Tibor: Területi pártmunka és helyi önkormányzat	2	12
Barsi Tomaj: A demokratikus centralizmus a gyakorlatban	3	21
Csikós Pál: Rászorultság és állampolgári jog a szociálpolitikában	12	31
Dudla József: A társadalmi feszültségek politikai kezelése	1	21
Dudla József: A kádermunka változásai	9	22

	Szám	Oldal
Fejti György: Párt, állam, állampolgár	3	3
Fodor Péter: Kultúra és társadalmi haladás	1	27
Hajdú István: Az egészségmegőrzés és a politika	3	11
Hámori Csaba: A KISZ politikai jellegének erősítése	2	3
Hencz József: Helyi törekvések a párt vezető szerepének megújítására	3	26
Hoós János: Tervezés a változó irányítási rendszerben	5	23
Horváth László—Kondorosi Ferenc: A társadalmi viták jelentősége	2	8
Imre Miklós: Képzettebb nemzedékek — fejlettebb gazdaság	3	16
Koncz János: Két hónap — két döntés	10	22
Kótai Géza: A nemzetközi együttműködés új feltételei	11	8
Lukács János: A párt működésének megújítása	4	8
Major László: A párttestületek munkája és a sajtónyilvánosság	12	19
Mit vár a pártértekezlettől? (Körkérdés négy megyei első titkárhoz)	5	11
Nagy Imre: Új utakon a KISZ	12	25
Nagy Sándor: A gazdaságpolitika és a gazdasági gyakorlat	10	3
Nagy Zsuzsa: A bizalom helyreállítása és megszilárdítása	10	17
Németh Miklós: A népgazdaság 1988. évi tervéről	1	3
Németh Miklós: Gazdaságpolitikánkról	5	3
Nyitrai Ferencné: Az adatok hitelességéről	4	15
Nyitrai István: Változások a szakszervezeti mozgalomban	4	26
Párttagok a társadalmi szervezetekben	10	28
Pártvita a tézisekről. *(Összeállítás)*	2	17
Petrik Ferenc: Az egyesülés és gyülekezés joga	9	16
Radnai György: Szociálpolitikai koncepciónk körvonalai	5	28
Steiner Arnold: Megújuló jelenlét a főváros életében	11	13
Szabó István: A mezőgazdasági szövetkezetek és a kibontakozás	1	14
Szabó László: Központi irányítás és helyi önállóság a közoktatásban	4	21
Szepesi György: A szociálpolitika és a gazdasági reform összhangja	11	18
Szijártó Károly: A társadalmi tulajdon hatékonyabb védelméről	5	34
Varga Péter: Országgyűlésünk a szocialista parlamentarizmus útján	11	3

AZ MSZMP ORSZÁGOS ÉRTEKEZLETE

Kádár János előadói beszéde	6	16
Grósz Károly: Minden társadalmi erő érdekelt a párt megújulásában	6	39
Hámori Csaba: Akié az ifjúság, azé a jövő	6	43
Németh Miklós: Gyökeres változás szükséges a gazdaságban	6	46
Pozsgay Imre: Az egész néppel folytatott párbeszédre van szükség	6	50
Szabó István: Agrárgazdaságunk jövője	6	54
Katona Béla: Átfogó minőségi megújulás	6	62
Kovács András: A dialógus vállalása	6	65
Krasznai Lajos: Helyreállítani a szavak és tettek egységét	6	58
Berecz János: A vita tanulságai	6	27

	Szám	Oldal
Állásfoglalás a párt feladatairól, a politikai intézményrendszer fejlesztéséről	6	3
A párt vezető testületei és tisztségviselői	6	34

A PÁRTÉRTEKEZLET HOZZÁSZÓLÁSAIBÓL

Baly János: A párt mozgalmi jellegéről	7—8	18
Bán Józsefné: A közélet tisztaságának védelme	7—8	22
Baracskai Józsefné: A közösségek szerepe a szociálpolitikában	7—8	20
Beck Károly: Az igazságszolgáltatás munkájának feltételei	7—8	24
Bencze Sándorné: A műszaki fejlesztés szerepe	7—8	27
Bernát György: Nyilvánosság — félmegoldások nélkül	7—8	25
Bischof Antal: Reálisabb szocializmusképet	7—8	29
Boros László: Bizalom és felelősség	6	67
Budai Sándor: A helyi politikai erők szerepe	7—8	31
Buga István: A nyilvánosság alkotóelemei	7—8	33
Daróczy Zoltán: Az ifjúság megnyerése	7—8	34
Dévainé Seres Erzsébet: A pártmunka pillérei az alapszervezetek	7—8	37
Dobozy Zsolt: Alkotó munkára alkalmas légkört	9	40
Dóczi Gábor: Az irányítás korszerű módja	6	70
Fodor László: A demokratikus centralizmus értelmezése	7—8	39
Gelencsér Éva: Szövetségi politikánkról	7—8	41
Grübl László: Tájékoztatás és vita	6	72
Hamza Antal: A munkáslét becsületéért	7—8	44
Horváth András: A népfrontmozgalom segítse elő a párttagok és a pártonkívüliek együttműködését	7—8	46
Horváth József: Az őszinte szó ereje	9	42
Horváth Miklós: A pártdemokrácia biztosítékai	7—8	47
Jáhni László: Fegyelem nélkül nincs demokrácia	9	44
Jancsó Péter: A politika következetes végrehajtása hitelesíti a vezetőt	7—8	50
Keszler Pál: A művészeti értékek védelmében	7—8	51
Keviczky László: Növeljük a kutatás és fejlesztés társadalmi rangját	7—8	54
Koltay Gábor: A kulturális intézmények önállóságáért	9	46
Kovács Attila: Felelősség az emberért	7—8	57
Kurucz Judit: A szavak nem elegendők	7—8	58
Lepsényi István: A nagyvállalatok és a reform	7—8	59
Mádlné Maár Ilona: Beavatottság, együttgondolkodás	7—8	62
Márton Andrásné: A párton belüli információáramlás	7—8	63
Mlinárcsik Mihály: A párt-, a gazdasági és a társadalmi szervezetek viszonyáról	7—8	65
Molnár István: Az államélet fejlesztésének útja	7—8	67
Müller Pál: Illúziók helyett realitásokat	6	75
Nádasdi József: Átépítés — megújulás	7—8	69
Olajos Mihály: A gazdaságirányítás és a pártszervezetek önállósága	7—8	72
Orbán István: Politika, törvényhozás, társadalmi kontroll	7—8	73
Ormos Mária: Az értelmiség szót emel az utánpótlásért	7—8	75
Papp Gyula: A múlt és a jelen helyes megítélése	7—8	76

	Szám	Oldal
Postás Sándor: A pártegység politikai jelentősége	7—8	79
Rapszky József: A párttisztségviselők választása	7—8	82
Rohrné Palotás Györgyi: Alapszervezet-centrikus munkastílust	7—8	83
Samu Mihály: A szocialista demokrácia jogi garanciái	7—8	86
Somogyi Anna: Politizálást, ne taktikázást	7—8	88
Steiner Arnold: A vállalatok zsákba kötve futnak versenyt	7—8	90
Szabó Miklós: Az illúziókkal le kell számolnunk	7—8	92
Szász Katalin: Vitákban kovácsolódik a pártegység	7—8	94
Szilárd János: Az egészség a legnagyobb érték	7—8	97
Szűcs Istvánné: A falvak és tanyák helyzetéről	7—8	98
Tápai Józsefné: Több és fegyelmezettebb demokráciát	7—8	101
Tóth János: Nagyobb figyelmet a műszaki értelmiség véleményére	7—8	103
Vajnai Ernő: A túlszabályozottság nehezíti az előrehaladást	7—8	105
Váczi László: Kibontakozás az agrár ágazatban	7—8	113
Varga László: A család és a gyermekek jövője	7—8	107
Vass Attila: Növekedjék a KISZ mozgástere	7—8	109
Vass Sándor: Többet tenni a falu szocialista fejlődéséért	7—8	111
Veres János: Új megközelítések szükségesek	7—8	114
Zentai Gábor: A szocializmusnak és a munkának nincs alternatívája	7—8	117

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG TAGJAINAK FELSZÓLALÁSÁBÓL

Beck Tamás: Exportdinamika, struktúraátalakítás, a működő tőke bevonása	9	32
Berecz Frigyes: A gazdaság jelene és jövője	9	23
Boros László: A radikális fordulat az egyetlen megoldás	9	36
Orbán István: Erősíteni kell az érdekeltséget	9	38

TÁJÉKOZÓDÁS

Az igazságszolgáltatás helyzete (Beszélgetés)	3	67
Balogh László: A pályakezdés kérdőjelei	7—8	130
Barta Barnabás: Munkaidő és szabadidő	4	66
Csányi Klára: A közoktatás-fejlesztés helyi feladatai	7—8	125
Csécs Csaba: Társközségek kapcsolata	5	57
Dobi Ferenc: Az élelmiszer-gazdaságról	10	64
Fogarasi László: Vita és együttműködés	2	64
Fürcht Pál: A közös tanácsokról	11	65
Gubicza Ferenc: A közvetlen anyagi érdekeltség hatásos mozgatóerő	5	62
Horn Péter: Az agrár-felsőoktatás továbbfejlesztéséről	11	60
Horváth József: Az ismeretterjesztés válaszútjai	10	76
Juscsák György: Szemlélet- és szerkezetváltás	4	60
Karácsondi Miklós: Nagyvállalkozás és gazdasági kibontakozás	11	54
Kiss György: Képzettség és gazdasági fejlődés	4	72
Kiss József: Kötődés a településhez	7—8	135
Kotsis Levente: Az egyetem és a termelés	3	73
Mészáros Gyula: Az adóreform és a mezőgazdaság	1	55

	Szám	Oldal
Mihók Sándor: A szövetkezeti élet új vonásai	10	68
Soós Adrianna: Szerkezetváltás és felnőttképzés	9	65
Újvári Sándor: Gazdálkodás pénzzel, bizalommal	2	67
Vass Dezső: Foglalkoztatás — dolgozói érdekek	1	61

MŰHELY

Állásfoglalás a szervezett pártviták elveiről, módszereiről, a döntési változatok véleményeztetésének rendjéről	12	55

FÓRUM

A szervezeti szabályzat módosítását előkészítő munkabizottság közleménye	9	87
Balogh Miklós: A döntési alternatívákról	9	83
Bodó Károly: Platformszabadság a pártban (Műhelyvita)	11	78
Fodor Gábor: Hozzászólás a platformszabadság kérdéséhez	11	83
Vass László: Demokratikus centralizmus, önállóság, érdektagoltság	10	83
Vita a párt szervezeti felépítéséről	12	61

JEGYZET

Boldizsár Gábor: A gimnázium társadalmi környezete	2	61
Folkmayer Tibor: A döntési mechanizmus problémái	3	62
Hajdú Attila: A szakszervezetek és az értelmiség	10	60
Kondorosi Ferenc: Párttagok a társadalmi viták fórumain	12	52
Lehoczky István: Merre tart a közművelődés?	2	56
Sz. Simon István: Nyilvánosság és demokrácia	11	49

ESZMECSERE

Kerekasztal-beszélgetések		
A párttagság és a pártvezetés kapcsolata	9	52
A párt választási rendszerének korszerűsítéséről	10	47
A politikai apparátusokról	5	46
A társasági törvényről	6	83
Az állampolgári kezdeményezések	1	43
Eszközgazdálkodás: hiány és pazarlás	3	41
Munkaerőmozgás és -átcsoportosulás	2	44
Önkontroll és önkorrekció	4	36
Teljesítmény és bér	11	31

SZEMLE

Andorka Rudolf: Népesedési folyamatok és társadalompolitika	11	45
Berecz János: Új politikai gondolkodás (Mihail Gorbacsov könyvéről)	2	27
Csikós József: A sajtó politikai felelőssége	3	35
Fodor László: Újra kell gondolni törekvéseinket (Grósz Károly Szocializmus és korszerűség című kötetéről)	1	32

	Szám	Oldal
Karácsondi Miklós: Egy gazdasági vezető politikai közérzete —	10	41
Karácsondi Miklós: Politizálás a munkahelyen — — — —	12	37
Koncz János—Lovászi József: Politika és pártnyilvánosság — —	4	31
Ifj. Marosán György: Műszaki fejlesztésről — jelen időben (Pál Lénárd könyvéről) — — — — — — — — — —	5	43
Németh Károly: Egy vezérigazgató leváltásának tanulságai —	12	47
Szabó Imre: Szociálpolitikánk következetes érvényesítése — —	1	36
Vadász Ferenc: Képviselők a munkásőrségről — — — — —	12	43
Vajda Péter: Együttműködés — biztonság (Szűrös Mátyás könyvéről) — — — — — — — —	3	31

IDEOLÓGIA – PROPAGANDA

Andics Jenő: Szocializmusfelfogás és reform — — — — —	2	35
Csabina Zoltán: Hogyan tanítható a világnézet? — — — —	3	58
Fodor Gábor: Érték és reform — — — — — — — —	3	54
Jenecsek István: Szakszervezet, politikai kultúra, nyilvánosság	10	32
Kemény László: Ideológiai munkánk megújítása — — — —	5	38
Kormos Sándor: A közműveltség változó feltételei — — — —	10	37
Nuber István: Erkölcs és világnézet társadalmunkban (Jegyzetek a békéscsabai tanácskozásról) — — — — —	4	49
Vince Gábor: A közhangulat fontos politikai tényező — — —	2	40

ÉVFORDULÓ

Kende János: Hetven esztendeje alakult meg a párt — — —	11	24
Negyven éve egyesült az MKP és az SZDP — — — — —	6	78

VITA

Baráz Andrásné: Érdekeltség — felelősség — — — — — —	7—8	123
Gyüre Jánosné: A vállalati tanács működésének dilemmái —	11	70
Hoffmann Endréné: Lehetőség és valóság a vállalati tanácsok munkájában — — — — — — — — — — — — —	10	79
Horváth József: A vállalati tanácsok ellentmondásos gyakorlata	7—8	121
Kristóf Zoltán: Tulajdonosi érzés — káderhatáskör — — —	9	80
Sas Éva—Hajdú József: Egy tanácskozás margójára — — —	11	73
Szabó Klára: Mérlegen a vállalati tanácsok — — — — —	4	54
Szántó János: Érdekeltség és felelősség — — — — — —	9	78
Szekszárdi József: A felügyelet szemszögéből — — — — —	10	81
Török László: Miért bukdácsolnak a vállalati tanácsok? — —	9	75

A PÁRTSZERVEZETEK ÉLETÉBŐL

Barsi Tomaj: Demokratizálás a testületi munkában — — —	12	73
Bocskai László: Pártvita és munkastílus — — — — — —	4	85
Buga István: Kísérlet — tanulságokkal — — — — — —	11	85
Dézsi Mátyás: Nagyító alatt a taggyűlés — — — — — —	9	88
Dobrosi György: Fegyelem és demokrácia — — — — — —	3	84
Csatlós Pál: Eredmények a tagfelvételi munkában — — — —	5	85
Fábián Péter: Új helyzet a párt tömegpolitikai munkájában —	10	88

	Szám	Oldal
Földes László: Új munkastílus — újszerű oktatás — — — —	10	93
Frisovszki Tibor: Ideológiai munka egy nagyüzemben — — —	1	75
Hauk Béla: Követelmények és valóságos folyamatok — — —	4	89
Kálmán Ferenc: Saját erőnkre támaszkodva — — — — —	1	79
Karácsondi Miklós: Közös gondok, egyéni vélemények (Beszélgetés *Bornemissza Sándorral*) — — — — — —	3	78
Kas Vendel: Kritikusan — cselekvően — — — — — —	5	78
Lugosi György: Pártszervezetek a gazdaságban — — — —	2	76
Molnár Péter: Napi gyakorlat — távlati gondolkodás — — —	4	77
Nagy Imréné: Nők a vezető tisztségekben — — — — —	3	88
Nagy László: Újszerű módszer — — — — — — — —	5	87
Pályázati felhívás — — — — — — — — — — —	9	94
A Politikai Főiskola pályázati felhívása — — — — — —	12	73
Sági Miklós—Verbó Géza: Az érdemi politizálás feltétele — —	1	81
Saly György: Kisvállalkozás — rugalmas munkastílus — — —	2	85
Simon Tibor: A demokratikus irányítás — — — — — —	5	74
Sipos István: A „sajátos" politikai eszközök — — — — —	5	81
Slimbarszki László: Stabilitás és kezdeményezés — — — —	4	81
Szemerszki Miklós: A pártbizottságok munkájáról — — — —	2	79
Vastagh Pál: A cselekvési program esélyei — — — — —	2	82
Virág Károly: A közigazgatás átszervezésének hatása — — —	5	70
Zimányi László: Környezetvédelem és helyi politika — — —	9	91

TESTVÉRPÁRTOK ÉLETÉBŐL

Balogh Mária: Hagyomány és perspektíva (Beszélgetés leningrádi pártmunkásokkal) — — — — — —	1	70
Kovács Péter—Nagy Tibor: A pártmunka fejlesztése Mongóliában — — — — — — — — — — — — — —	2	72
Németh Iván: A Kínai Kommunista Párt XIII. kongresszusa —	1	66
Thürmer Gyula: Pártmunka, pártdemokrácia az SZKP-ban —	9	69

HOZZÁSZÓLÁS CIKKEINKHEZ

A párt és a társadalmi szervezetek *(Albert Andor)* — — — —	1	83
A pártoktatás megújulásáról *(Földes László)* — — — — —	12	80
Az iskolai önállóságról *(Wolford Sándor)* — — — — — —	1	85
Megfékezhető-e az infláció? *(Fáhn Péter)* — — — — — —	2	87

OLVASÓINK ÍRJÁK

Bene János: A közös cselekvés igénye — — — — — — —	4	93
Gallai Róbert: Nyugdíjasként is aktívan — — — — — —	5	89
Jeli József: Az idősek mindennapjairól — — — — — —	5	91
Király Tibor: Az új párttagsági könyv — — — — — —	11	89
Koncsár Sándor: A belső tartalékok hasznosítása — — — —	2	89
Madusic Ferenc: Világosan, egyértelműen — — — — — —	11	90
Nagy János: Vonzóbb pártéletet! — — — — — — — —	2	90
Nagy János: A beleszólás feltételeiről — — — — — — —	5	90
Rompos László: Társadalmi viták — pártdemokrácia — — —	1	87

	Szám	Oldal
Rónai Árpád: Megújulás vagy meghasonlás?	12	82
Szabó Lajos: Követelmények és lehetőségek	3	91

EMLÉKEZÉS

Erdélyi Károly *(Vida Sándor)*	1	92
Gáti Ödön *(Vida Sándor)*	7—8	139
Hikádé Aladár *(Ács Irén)*	1	90
Kis Ferenc *(Tidrenczel Sándor)*	2	93
Korach Mór *(Németh József)*	2	91
Mónus Illés *(Szabó Ágnes)*	3	92
Mulató János *(Botos János)*	7—8	138
Rácz Pál *(Vida Sándor)*	1	94
Szakasits Árpád *(Pintér István)*	12	84
Szaton Rezső *(Ács Irén)*	1	89
Tömpe András *(Botos János)*	11	92
Zöld Sándor *(Sipos József)*	5	92

Ára: 7,50 forint

INDEX: 25699

ANATOLIJ LUNACSARSZKIJ
Emlékképek
304 oldal Ára: 50,– Ft

TŐKEI FERENC
A társadalmi formák marxi elméletéhez
Tanulmányok
528 oldal Ára: 130,– Ft

ANCSEL ÉVA
Százkilencvennégy bekezdés az emberről
Második kiadás
80 oldal Ára: 25,– Ft

RATHMANN JÁNOS
Idegen szavak a filozófiában
Az archétól a zóon politikonig
230 oldal Ára: 90,– Ft

A nemzetközi munkásmozgalom történetéből
Évkönyv, 1989
324 oldal Ára: 80,– Ft

SZAKÁCS KÁLMÁN
Paraszti rétegszervezetek Magyarországon 1945–1951
Négy Évtized sorozat
220 oldal Ára: 35,– Ft

A Kínai Kommunista Párt XIII. kongresszusa
1987. október 25.–november 1.
136 oldal Ára: 30,– Ft

Mit kell tudni Nagy-Britanniáról?
Írta: Keresztesi János
192 oldal Ára: 40,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ